

Fritt Folk nr. 89.

18 april 1941.

BLANDT «GAMLE KJENNINGER»

— I STOCKHOLM

I forbifarten igår traff en av Fritt Folks medarbeidere en forretningsmann som nettop er kommet tilbake fra reise i Sverige. Vi minner ham om det gamle ord at «wenn jemand — » o. s. v.

— Jo, det kunde nok være et og annet å fortelle fra Stockholm. Således stod jeg en dag på Stureplan og så en av de mere kjente av våre emigranter stavre forbi. Det var Johan Ludvig Mowinckel.

— Han er altså ikke død, som ryktet har fortalt?

— Nei da, det var da liv i ham, men han så tynget og medtatt ut, det er sikkert. Venstres mangeårige «forutseende utenriksledelse» har jo hatt rikelig anledning til å sanne det gamle ord at «tidene forandres og vi med dem!» For ørig finner de nok hverandre de gamle åndsfeller der borte i staden ved Mälaren. Som de vet — det er adskillige kroer å treffes på, og ved et glass kan man jo fråtse i gylne parlamentariske minner. Ja, ja, Tranmæl skyr muligens, som den standhaftige tinn-soldat han er, fremdeles pokalen, men han og J. L. M. og ex-statsråd Frihagen hadde det ialtfall festlig sammen ved en lunsj, mens jeg var der borte. Jeg kan ikke gi Dem noget referat av talene ved denne berømmelige lunsjen, men det er jo ikke usannsynlig at Tranmæl skålte i vann for «dynamitten i borehullene», Johan Ludvig for etikette-marinen og luftpakten og — vel den tredje var kanskje heller ikke oprådd for «stoff» . . . Forresten er det et faktum at hr. Tranmæl er gjenstand for en slags «usynlig internering», eller med andre ord: Han er under observasjon av det svenske sikkerhetspolitii. Han har formodentlig fremdeles sin gamle svakhet for sprengstoff. Rette vedkommende må vel ha ansett den omtalte lunsjen som ufarlig, siden han fikk være med på den.

— Hørte De ellers noget aparte fra emigrantenes munn?

— Jeg traff en tidligere norsk officer som har gjort svenske av sig. Han spurte mig om det var riktig at det bare var «utskuddet» i Norge som var med i Nasjonal Samling! Da vi skiltes, tror jeg nok han var kommet til andre resultater.

For spøk nærmest spurte jeg ham om han kanskje hørte til trekløverets omgangskrets. Men da kom det fult i den tidligere norske rittmester:

— Dra til . . .

"Juden Tegn m: 20
24 januar 1940.

En verdifull reise.

Redaktør Tranmæl er i Finnland. Han har ennå ikke skrevet noe større fra eller om sin reise, men han uttaler at han er „dypt forstemt“ over å se resultatet av de russiske bombetokter. Han uttaler sig også om den enighet som besjeler hele det finske folk. Det er vel få her i landet som har vært mer sovjetvennlig enn Tranmæl — og mer ivrig kjempet sovjets sak under de internasjonale konferanser. Han har trodd på sovjetstaten i øst. Han har, som den store idealist han på mange måter er, trodd på sovjetsystemets evne til

å skape et lykkelig samfund, et samfund styrt av „det arbeidende folk“ og hvor arbeiderne skulde skaffes gode, trygge økonomiske kår. Og utad skulde denne stat arbeide for rettferd og fred. Etter Sovjets overfall på Finland har han — det skal sies til hans ros — endret signaler. Han har brutt med Sovjet og fordømmer dets handling.

Og nu er han i Finland. Han kan „gjøre studier i marken“, som det heter. Han vil få høve til å se og høre hvorledes det 20-årige sovjetstyre har virket åndelig og materielt. Først moralsk. Han vil få høre om folkekommissærene som lar skyte i ryggen på egne tropper for å få dem til å rykke frem. Han vil sikkert få høre om førerne som lar infanteri rykke foran tanksene for å bringe de finske maskingevær og mitraljøsers plass på det rene. Disse avdelinger blir da også meiet ned. De er kanonføde i egentligste forstand — men i sovjethæren er tanks verdifullere enn menneskeliv. Til videre belysning av arbeiderstatens troppers moralske nivå vil han få høre om bombing av sykehus, feltlasaretter, om maskingeværskyting fra luften mot jernbanetog og likfølger. Så materielt. Redaktør Tranmæl vil få se russiske fanger i lasete klær med filtøfler på bena — fanger som frosten har gjort til krøplinger. Han vil få høre om at de i dagevis har manglet mat

— fordi det var viktigere å få frem ammunisjon.

Ja, slik vil denne reise gi enestående eksempler på hvorledes sovjetstatens „frihet, likhet og brorskap“ er satt ut i livet.

Redaktør Tranmæl talte ved tolk med en russisk fange — han visste ikke om at det eksisterte noen skandinaviske land. Episoden gir et lite gløtt inn i den uvitenhet som hersker blandt folkets brede lag. Og denne stat er i den norske arbeiderpartipresse stadig blitt rost for sit arbeid for folkeoplysningen. Ja, den er satt op som mønster!

Ulikhet overalt — i hæren og hjemlandet, forarming av den enkelte og samfundet, brutalisering av individet, forakt for menneskeliv, det er hvad sovjetstyret har ført til. Det vil redaktør Tranmæl kunne lære av Finnlandsreisen. Måtte det for alltid føre til brudd

med alt rødt, og til en norskere holdning i hans blad. Måtte det føre til at vi aldri mer får se røde flagg, eller flagg med hammeren og sigden, i tog av norske arbeidere. Denne sigd som forresten heller burde være en lja, dødens symbol.

J. d.

HØYDAHL OHME'S AVD. FOR

AVISUTKLIPP

Roald Amundsensgt. 1, Oslo.

Centralbord: 13620

Utklipp av: Arbeiderbladet

25/9-39

„Nazi-propaganda i Norge“

Konsul Halvorsen i Bergen har sendt «Bergens Arbeiderblad» følgende:

På første side inneholder Deres avis i går en leder under overskriften: Norske nazister.

Jeg har virkelig mottatt omhandlede opprop som jeg bestemt har nektet å underskrive.

Jeg har i årenes løp hatt store forretninger på Tyskland og således hatt anledning til å beundre det konstruktive, fredelige arbeide som Hitler har utført. Noen beundrer av krig har jeg aldri vært og kommer jeg aldri til å bli, og noe standpunkt for eller imot noen i denne konflikt hverken har jeg tatt eller vil jeg ta. Jeg er og forblir hva jeg alltid har vært, 100 pst. nordmann, og mener gjennom mitt lange arbeidsliv å ha fastslått dette.

Som 100 pst. nordmann akter jeg også 100 pst. å følge hva de norske statsmakter måtte bestemme.

Jeg vil be Dem innta dette mitt svar på første side i dag.

Bergen, 21. september 1939.

Ærbødigst

Th. Halvorsen.

Herr redaktør.

«Nazipropaganda i Norge med tysk pengestøtte».

Jeg vil opplyse om at jeg ikke har undertegnet det omtalte oppropet, og at jeg heller ikke har noe som helst kjennskap til den bevegelsen oppropet er uttrykk for.

Dette ber jeg tatt inn på samme plass i Arbeiderbladet hvor den usannferdige og skadegjørende meddelelsen ble offentliggjort.

Drøbak, 22. september 1939.

Ærbødigst

GUSTAV SMEDAL

Arbeiderbladet m:
23 Sept. 1939.

„Nazi-propa- ganda i Norge“

TØNSBERG, 23. septbr.

En meg helt ukjent person, herr Dagfin Gjessing, Kongsberg, sendte meg for noen dager siden en anmodning om å medunderskrive et opprop som en påtenkt eller allerede eksisterende forening for germansk kultur aktet å utsende. Jeg meddelte herr Gjessing øyeblikkelig at jeg ikke ville medundertegne oppropet, og anga som grunn at vi nordmenn etter min mening burde avholde oss helt fra å gjøre propaganda for eller mot de ulykkelige folk som nå blir slaktet. Vi burde bare arbeide for at fredelige tilstander igjen måtte inntre. Da jeg erfarer at en rekke aviser har bragt meddelelse om at jeg skal ha medundertegnet dette opprop ber jeg Dem godhetsfullt bringe ovenstående til pressens kunnskap med anmodning om at mitt brev må bli offentliggjort i de aviser som har bragt den feilaktige meddelelse.

Ærbødigst

Bjarne Aagaard.

I gårsdagens nummer av «Arbeiderbladet» leser jeg at jeg har vært med på å undertegne et opprop som jeg faktisk og bevislig har avslått å undertegne. På henvendelse fra herr Dagfin Gjessing som jeg for øvrig ikke kjenner, svarte jeg følgende: «Idet jeg takker Dem for Deres vennlige henvendelse, må jeg avslå å ta del i undertegningen av det nevnte oppropet, idet etter min mening nettopp nå alle positive krefter her i landet må bli satt inn til fordel for den ytterste nøytralitet, ikke bare i handling, men også i sinnelag, slik at vi kan klare å holde vårt oppagiterte og utenrikspolitisk lite erfarne folk utenfor krigsvirvelen, og redde for oss retten til en gang kanskje å bli ikke parttageren, men forsoneren mellom de to germanske hovedfolk.» — «Arbeiderbladet»s usanne melding kan bare føre til krav om påtale og straff fra min side, og jeg har da også allerede henvendt meg til Oslo kriminalpoliti om dette.

Eyvind Mehle.

Jeg har ikke undertegnet oppropet.

Oslo, 22. september 1939.

Gustav Vigeland.

"Aftaposten"

22 sept. 1939.

Avis-skandalen.

Blandt dem som har tatt affære overfor Arbeiderbladet, Bergens Arbeiderblad og Arbeidernes Pressekontor for de uansvarlige skriverier om «nazicirkulæret», er også Knut Hamsun. Han har i dag gitt be- myndigelse til å anmelde rette ved- kommende til riksadvokaten. Det foreligger i det hele flere anmeldel- ser i anledning av denne affære.

Arbeiderbladet
22 Sept. 1939.

Omkring et uhell.

Arbeiderbladet har alltid satt sin ære i å gi korrekte opplysninger. Det er knapt noen ting som har ergret oss slik som en feil eller misforståelse når det gjaldt faktiske forhold. Men det er dessverre ikke til å unngå i et stort dagblad hvor det arbeides på spreng, særlig i de siste kostbare øyeblikk før avisa går i trykken.

Onsdag ble vi utsatt for et høyst ubehagelig men hendelig uhell. Vi fikk i siste øyeblikk en oppsiktsvekkende melding fra Bergen Arbeiderblad. Det er et av våre største partiblader og kjent for sin pålitelighet. Meldingen ble sendt via Arbeidernes Pressekontor. Det har i de mange år det har besørget nyhetsformidlingen, ikke gjort seg skyldig i en eneste teknisk feil av nevneverdig betydning. Det var således ingen grunn til å tvile på at saksforholdet var i orden.

Men dessverre viste det seg å foreligge en meget kjedelig og ubehagelig telefonfeil. Vi gjorde i går-numret klart og tydelig oppmerksom på denne feilen, som vi også beklaget på det sterkeste. Det er fra vår side gjort det som er mulig for at ingen skal føle seg skadelidende.

Enkelte av dem som følger seg brøstholdne, nytter likevel høvet til å lufte sine følelser overfor oss. Nå, det kan vi nok forstå. Men at visse konservative presseorganer kan nytte en slik anledning til steinkasting, er mer uforståelig. For de vet bedre, de vet at et slikt uhell kan inntruffe i hvilken som helst større dagsavis.

I sammenheng med denne affæren reiser det seg imidlertid et annet spørsmål: Hvordan reagerte de som fikk denne henvendelsen fra herr Dagfinn Gjessing? Nå opplyser de at de ikke et øyeblikk aktet å undertegne den. Og det er en opplysning vi må ta til etterretning. Men lå det ikke nær å varsle politiet? Nå ropes det fra et bestemt hold på politi og påtalemyndighet overfor oss. Men henvendelsen fra herr Gjessing lot de ligge.

De presseorganer som nå spiller forarget overfor »Arbeiderbladet», har heller ikke reagert hverken overfor den form for naziagitasjon som «Forening for Germansk kultur» har innlatt seg på eller den som andre liknende sammenslutninger har drevet.

Almenheten vil i et slikt tilfelle også vite å gjøre sine refleksjoner.

Morgunbladet
22 Sept. 1939.

En sladder- kjerring.

I det herværende regjerings-argan blev der forleden bragt til torvs en historie om at de og de navngivne menn hadde undertegnet et oprop om dannelse av en forening som skulde agitere for det tyske syn under den nuværende krig. Foreningen skulde drives for tyske pengemidler, og de folk hvis navn avisen opgav, kunde altså betraktes som værende i tysk sold.

Dette er en journalistisk skandale; de offentliggjorte navn tilhørte folk til hvem den unge, litet kjente ophavsmann til planene vilde henvende sig med bønn om underskrift. Arbeidernes pressekontor har — då nogen av angjeldende straks truet med saksanlegg — tatt skylden for fadesen på sig; misforståelsen skyldtes en telefoneringsfeil, saken er nemlig først bragt frem i «Bergens Arbeiderblad». Nu fremfører både pressekontoret og «Arbeiderbladet» sine beklagelser overfor de fornærmere; hvad disse videre vil foreta sig, vet vi ikke.

Men det forekommer oss at kilden, «Bergens Arbeiderblad», som slo denne adresseliste op til en kjempesensasjon, fortjener en særskilt behandling. For bla-

det begrunner offentliggjørelsen på følgende kyniske manér:

«Vi er klar over at en rekke av de nevnte (d. e. navnene på listen) vil betakke sig for å opptre som utilhyllede Hitler-menn idag, men listen er ikke mindre interessant for det.» Så følger alle navnene, og bladet skriver videre: «De som finner denne offentliggjørelse kompromitterende har sig selv og sin åpenlyse nazipolitikk gjennom de siste år å takke for at de er kommet i den pinlige situasjon.»

Gemenere forsvar kan ikke nogen levere for at han ligger under for sin sensasjonstrang og vil chikanere i dette tilfelle uskyldige folk som ingen anelse kan ha hatt om den dumme barnestrek, listens forfatter har begått. Det må også «Bergens Arbeiderblad» vite, men «listen er ikke mindre interessant for det». Det er som talt av en sladderkjerring!

Nationen nr 221
22 sept. 1939

Arbeiderbladet tar skandalberetningen i sig.

Beklager den uriktige melding og ber om undskyldning. — De menn som bladet har ærekrenket bebuder at rettslig ansvar vil bli gjort gjeldende.

Arbeiderbladets uhyggelige skandalberetning onsdag, da bladet stemplet en lang rekke landskjente menn som betalte nazi-agenter har fått medfart etter fortjeneste. Igår måtte bladet ta i sig det hele, beklage og be om undskyldning i spal-

te etter spalte, og forsåvidt kan alt være vel og bra, men det tør kanskje allikevel bli et der-etter. Foreløpig har bladet tatt beskyldningen i sig, idet det igår har inntatt følgende: «Nazi-propaganda i Norge. En melding med uriktig innhold i Arbeiderbladet igår».

Arbeidernes Pressekontor har idag sendt ut følgende:

I en melding fra Bergen igår het det at det fra en organisasjon som kaller sig Foreningen for Germansk Kultur, var sendt en henvendelse til en rekke navngitte personer om å undertegne et oprop til fordel for tysk agitasjon i Norge. Det blev oplyst i henvendelsen at den tyske organisasjon Deutsche Fichte-Bund hadde erklært sig villig til å understøtte tiltaket økonomisk og at opgaven skulde være å danne en forening til utbredelse av det tyske synet på krigen. Opropet var sendt vedkommende fordi «vi kjenner Dem som en venn av Tyskland og antar at De er villig til å støtte dette tiltaket».

Under telefoneringen hadde det i meldingen kommet inn en meget beklagelig feil, idet det heter at «blandt de navn som finnes under dette brevet er følgende», mens det skulde stått at brevet var sendt disse personer med anmodning om å undertegne det. Det foreligger altså

ikke noe om at opropet er blitt undertegnet av de navngitte personer, og vi beklager meget den uriktige meldingen.

Arbeiderbladet vil føie til en beklagelse over at vi har offentliggjort disse uriktige opplysningene. Ved den ordlyd telegrammet hadde fått, vilde leserne få det inntrykk at de herrer som var nevnt, hadde undertegnet opropet. Vi ønsker å understreke at det ikke er så, og beklager det inntrufne.

Derefter følger innlegg fra Anders Lange, Walter Fürst, J. H. Worm-Müller, advokat J. B. Hjort og advokat Albert Wiesener samt en uttalelse av Victor Mogens. Det er unødvendig å gjengi disse innlegg, de går alle ut på at ingen av herrene har undertegnet det oprop Arbeiderbladet omtalte, og det bebudes at rettslig ansvar vil bli gjort gjeldende.

Fra Norges Bondelags formann, statsråd Johan E. Mellbye, har Nationen mottatt følgende:

Arbeiderbladet og nazi-propagandaen.

Fra Johan E. Mellbye.

På toget innover til Oslo idag ser jeg at Arbeiderbladet har været ute med en artikkel om «Nazipropaganda i Norge» hvor det i overskriften

står at «Bondelagets formann står bak».

I den anledning skal jeg opplyse at jeg fra en avsender jeg ikke har kjennskap til har mottatt anmodning om å tiltre et oprop for i samarbeide og med økonomisk støtte av «Deutscher Fichte-Bund» å danne en forening til utbredelse av det tyske synet på krigen.

Det har selvsagt ikke et øieblikk kunnet falle mig inn å sette mitt navn under et oprop hvis tilbivelse jeg intet kjennskap har til. — Skjønt anledningen kanskje ikke er den riktige vil jeg dog meddele at jeg er av samme mening som våre statsmakter i at alle nordmenn i disse tider må stille sig mest mulig nøytrale og ikke agitere for sympati eller antipati for noen av de krigførende.

Oslo, den 21. septbr. 1939.

Johan E. Mellbye.

"Nationen" nr. 221
22 sept. 1939

!

Det sørgeligste ved Arbeiderbladets befatning med hr. Gjessings foretagende er i grunnen det, at bladet virkelig kunde tro hvad det skrev. At f. eks. statsråd Mellbye, generalkonsul Ringnes, grosserer Sverre Young m. fl. virket som betalte agenter for nazismen.

Når det er slik å forstå, at arbeiderpressen ikke utslynger sine nazibeskyldninger av likegyldig sleiveri, men virkelig tror på sine anførsler, blir det hele mer alvorlig enn vi har visst. Det skal vi innrette oss etter, om turen kommer til Nationen igjen.

Arbeiderbladet
22 sept. 1939.

„Nazi-propaganda i Norge“

I Deres artikkel i går: «Nazi-propaganda i Norge med tysk penge-støtte» har De blandet mitt navn inn som underskriver av et opprop som skal være satt i gang av «Foreningen for Germansk Kultur». Jeg har aldri underskrevet noe slikt opprop og kjenner over hodet ikke noe til hverken Foreningen for Germansk Kultur eller herr Dagfinn Gjessing. På grunn herav har jeg i dag anmeldt Dem med begjæring om tiltale og straff.

Ærbødigst
for SVERRE YOUNG
Ivar Alm.

Fra Johan E. Mellbye.

På toget innover til Oslo i dag ser jeg at «Arbeiderbladet» har vært ute med en artikkel om «nazi-propaganda i Norge», hvor det i overskriften står at «Bondelagets formann står bak».

I den anledning skal jeg opplyse at jeg fra en avsender jeg ikke har kjennskap til har mottatt anmodning om å tiltre et opprop for i samarbeid og med økonomisk støtte av «Deutscher Fichte-Bund» å danne en forening til utberedelse av det tyske synet på krigen.

Det har selvsagt ikke et øyeblikk kunnet falle meg inn å sette mitt navn under et opprop hvis tilblivelse jeg intet kjennskap til. — Skjønt anledningen kanskje ikke er den riktige, vil jeg dog meddele at jeg er av samme mening som våre statsmakter i at alle nordmenn i disse tider må stille seg mest mulig nøytrale og ikke agitere for sympati eller antipati for noen av de krigførende.

Oslo, den 21. september 1939.

Johan E. Mellbye.

De De i Deres artikkel med denne overskrift også har nevnt mitt navn, tillater jeg meg å opplyse:

Jeg har overhodet intet kjennskap til Forening for Germansk Kultur eller til herr Dagfinn Gjessing, som har undertegnet det brevet som er inntatt i artikkelen. Jeg har heller ikke sett brevet før jeg i dag ble gjort oppmerksom på Deres artikkel. Jeg tilføyer at jeg aldri har delt det politiske syn som betegnes som nazistisk eller fascistisk, og således heller ikke noensinne har deltatt i arbeidet for sådanne anskuelser i Norge.

Jeg finner innholdet av Deres artikkel ærekrenkende og vil begjære strafferettslig forfølgning mot artikkelens forfatter.

Oslo, den 21. september 1939.

Ærbødigst
Thor Odegard Omejer.

Konsul Halvorsen opplyser i «Bergens Arbeiderblad» at han har tatt imot det oppropet som Gjessing har sendt ut, men han har bestemt nektet å skrive under.

Det opplyses til «Arbeiderbladet» at billedhugger Gustav Vigeland har tatt imot oppropet også, men han har latt det gå i papirkurven som alle slike henvendelser.

Da mitt navn også var anbrakt blant dem som var nevnt i «Arbeiderbladet»s artikkel, meddeles at jeg mottok den omhandlede sirkulærskrivelse fra herr Gjessing, som jeg aldri tidligere har hørt snakk om. For å være sikker på at mitt navn ikke ble misbrukt, svarte jeg omgående at jeg ikke ville være med, og at mitt navn ikke måtte anvendes, ikke minst da jeg fant at tiltaket ikke sto i samsvar med norsk nøytralitet.

Direktør HARRY HØST.

Afterskrift m. 474

21 sept. 1939.

Avis-skandalen.

Nationen meddeler at de to aviser Arbeiderbladet og Bergens Arbeiderblad er blitt anmeldt til påtalemyndigheten i anledning av offentliggjørelsen av navnene på en rekke personer som har mottatt et såkalt nazi-cirkulære.

Riksadvokaten meddeler at han straks har sendt anmeldelsen til statsadvokatene i Oslo og Oslo politi.

Nationen m. 220
21 sept. 1939.

Uhyggelig avisskandale.

**Arbeiderbladet anmeldt for å ha stemplet
en rekke landskjente nordmenn som betalte
nazi-agenter.**

Arbeiderbladet bragte igår en uhyggelig beretning om at der i Norge drives utstrakt nazi-propaganda understøttet av tyske midler. En rekke landskjente nordmenn er navngitt som nazi-agenter. Det var Bergens Arbeiderblad som først laget sensasjonen, og Arbeiderbladet i Oslo var ikke sen om å klippe navnelisten.

Nationen erfarer at de to arbeideraviser er anmeldt til politiet med krav om tiltale og straff. Riksadvokaten er telegrafisk anmodet om øieblikkelig å ta sig av saken personlig.

Nationen har talt med en av de navngitte som forteller at han tirsdag eftermiddag i posten mottok et åpent brev med et oprop til det norske folk om å støtte en tysk opplysningscentral i Norge som skulde ha til opgave å utbre det tyske syn på den krig som herjer Europa og gi det norske folk anledning til å se saken fra begge sider.

Som bilag fulgte et ark hvor det stod at følgende er anmodet

om å tiltre opropet. Og så følger den lange liste over nordmenn som Arbeiderbladet gir uttrykk for å ha undertegnet opropet, og stempler som betalte nazi-agenter.

Vedkommende som Nationen har talt med, sier at han blev meget forbauset, da han åpnet brevet, og forstod intet av det hele. Men at han og alle de andre som nu er trukket inn i skandalesaken er kommet i en meget farlig — for ikke å si katastrofal — stilling, er det ikke tvil om. Man kan gå ut fra at navnelisten forlengst er telegrafert til de krigførende land. Hvilke konsekvenser denne avisskandale kan få for de intetanende nordmenn, er det ikke godt å ha noen oversikt over ennu. Men det synes innlysende at våre myndigheter her snarest mulig må gripe inn, og for full offentlighet klarlegge hele situasjonen og gjøre de krigførende makter opmerksom på misforståelsen.

*

Arbeiderbladet bragte sin melding over tre spalter på første side med følgende overskrift:

«Nazi-propaganda i Norge med

tysk pengestøtte. Kjente norske fascister og Bondelagets formann står bak.»

Det vil bli en alvorlig affære for de to arbeideraviser.

Tidens Tegn nr 228
21 Sept. 1939.

En tilsnikelse i Arbeiderbladet som gjør en rekke navngitte personer til tyske agenter.

Saken anmeldt til politiet.

Sekretær Anders Lange kommer bestyrtet inn i redaksjonen, og sier at han ikke vil ha det sittende på sig.

— Hvad er det De ikke vil ha sittende på Dem?

Det viser sig at det gjelder et opsett i Arbeiderbladet for igår, hvor det med Bergens Arbeiderblad som kilde fortelles om en viss Dagfin Gjessing, bosatt i Kongsberg, som har bestemt sig for å drive nazipropaganda i Norge for tyske penger. Han påstår at de nødvendige midler er sikret gjennom foreningen „Deutscher Fichte Bund”.

— Men hvad har De med dette?

Lange ber oss å lese videre, og efterhvert skjønner vi sammenheng. Hr. Gjessing har gått frem på den måten at han har sendt en anmodning til en rekke personer, hele den kjente stab av gamle N. S.-folk, men også en rekke andre navn, som f. eks. Knut Hamsun, statsråd Mellbye, Gustav Vigeland, Chr. Sinding, Victor Mogens, Gustav Smedal, grosserer Sverre Young og mange flere, hvoriblandt også Anders Lange, om å gå inn for dette tiltak.

— Men det kan De vel heller ikke noe for?

— Selvfølgelig ikke. Jeg har i likhet med alle de andre fått et brev hvor Gjessing, som jeg forøvrig ikke kjenner, legger frem sine planer og spør om jeg vil støtte ham. Isåfall vil han ha skriftlig be-

skjed. I brevet var det vedlagt en liste over alle de personer han har henvendt sig til på lignende måte. Men så kommer Arbeiderbladet og sier ganske frekt: „Blandt de navn som finnes under dette brevet er følgende”. Hvorefter hele listen blir offentliggjort som om det dreiet sig om folk som alle var med på Gjessings tiltak. I virkeligheten er det altså folk som bare er blitt spurt av Gjessing, i mange tilfelle ganske umotivert. Personlig akter jeg selvfølgelig ikke å besvare et brev av denne art, og det håper jeg også blir tilfelle med de fleste andre. Men Gjessing er tydeligvis en ganske ansvarsløs person, men hvad sier De om Arbeiderbladet som legger en slik provokasjon på det, fullt vitende om at det har blandet kortene?

Lange har forøvrig meldt saken til politiet.

HØYDAHL OHME'S AVD. FOR
AVISUTKLIPP

Roald Amundsensgt. 1, Oslo
Centralbord: 13620

Utklipp av: Aftenposten

2/9-39
mg.

Arbeidernes Pressekontor har sendt ut en meddelelse om at en rekke kjente nordmenn er blitt tilstillet et oprop om å være med på å utbrede det tyske syn på krigen. Pressekontoret offentliggjør navnene — formodentlig i den hensikt at almenheten skal tiltro vedkommende menn å være enig i opropet.

For vårt vedkommende kan vi ikke delta i en presseskikk som stiller offentlig til skue personer som kan ha mottatt et merkelig oprop.

Den slags overlater vi til den del av pressen hvis journalistiske samvittighet tillater slik adferd.

*

Arbeiderbladet går så vidt, at det skriver: «Blandt dem som finnes under dette brevet er følgende: — — —».

Ingen av de navn som oppgis har undertegnet opropet. De vi har talt med av dem, er bestyrtet over dets fremkomst. Tysklands syn på krigen er jo meget godt kjent fra Hitlers mange taler som har været omhyggelig offentliggjort i den norske presse. Det er ikke sannsynlig at privatpersoner i Norge kan fremstille Tysklands syn på krigen bedre enn Hitler.

Dette nedslående utslag av norsk journalistikk vil ikke bare bli bedømt av den hederlige presse. Men det vil etter hvad vi har grunn til å tro, få et såre nødvendig rettslig efterspill.

HØYDAHL OHME'S AVD. FOR

AVISUTKLIPP

Roald Amundsensgt. 1, Oslo.
Centralbord: 13620

Utklipp av: Arbeiderbladet 21/9-39

„Nazi-propaganda i Norge“

En melding med et uriktig innhold i Arbeiderbladet i går.

Arbeidernes Pressekontor har i dag sendt ut følgende:

I en melding fra Bergen i går het det at det fra en organisasjon som kaller seg Foreningen for Germansk Kultur, var sendt en henvendelse til en rekke navngitte personer om å undertegne et opprop til fordel for tysk agitasjon i Norge. Det ble opplyst i henvendelsen at den tyske organisasjon Deutsche Fichte-Bund hadde erklært seg villig til å understøtte tiltaket økonomisk og at oppgaven skulle være å danne en for-

ening til utbredelse av det tyske synet på krigen. Oppropet var sendt vedkommende fordi «vi kjenner Dem som en venn av Tyskland og antar at De er villig til å støtte dette tiltaket».

Under telefoneringen hadde det i meldinga kommet inn en meget beklagelig feil, idet det heter at «blant de navn som finnes under dette brevet er følgende», mens det skulle stått at brevet var sendt disse personer med anmodning om å

undertegne det. Det foreligger altså ikke noe om at oppropet er blitt undertegnet av de navngitte personer, og vi beklager meget den uriktige meldinga.

«Arbeiderbladet» vil føye til en beklagelse over at vi har offentliggjort disse uriktige opplysningene. Ved den ordlyd telegrammet hadde fått, ville leserne få det inntrykk at de herrer som var nevnt, hadde undertegnet oppropet. Vi ønsker å understreke at det ikke er så, og beklager det inntrufne.

Vi har mottatt disse skrivelser:

«Arbeiderbladet», Oslo.

Jeg har i dag anmeldt Dem for ærekrenkelse og begjært tiltale og straff for Deres artikkel «Nazi-propaganda i Norge», fordi De har blandet inn mitt navn på en ærekrenkende måte. Oppropet som De og «Bergens Arbeiderblad» bygger artikkelen på, er ikke undertegnet av meg. Jeg fikk det tilsendt i går og leste det i dag. Den navnelisten De nevner, bærer i sirkulæret overskriften: «Følgende er anmodet om å tiltre forslaget.» Det forandrer De til at vi har underskrevet oppropet. Den slags journalistikk kan brennemerke norsk presse foruten de enkeltpersoner den i første instans går ut over. Jeg har aldri og vil aldri undertegne opprop til fordel for fremmede makters propaganda i Norge. Initiativtakeren til oppropet er meg fullstendig ukjent.

Anders Lange.

Herr redaktør!

Under overskriften «Nazi-propaganda i Norge med tysk pengestøtte» nevner De meg blandt dem som skulle «stå bak» dette. Videre skriver De at mitt navn står «under brevet» som De gjengir.

I den anledning må jeg opplyse:

- 1) Jeg har ikke fått noe brev som det De offentliggjør.
- 2) Første gang jeg hørte om denne sak var da jeg tirsdag ble oppringt av en som hadde fått sirkulærbrevet. Han opplyste at mitt navn stod på listen over de personer som Dagfin Gjessing hadde sendt brevet til.
- 3) At et opprop som Gjessings er stikk i strid med min oppfatning skulde tydeligst fremgå av en artikkel jeg mandag sendte bl. a. til Arbeiderbladet. I denne artikkel fremholdt jeg at unøytrale opinionsytringer lett kunne bringe oss inn i krigen, og jeg oppfordret derfor til å vise den ytterste form for selvbeherskelse.

Jeg må under henvisning til presseloven forlange at alle andre aviser som har nevnt mitt navn i forbin-

delse med Gjessings brev eller opprop, også inntar denne beriktigelse på samme plass og med samme utstyr.

Walter Fürst.

Oslo, 20. sept. 1939.

Arbeiderbladets redaksjon, Oslo.

I Arbeiderbladet for i dag, den 20. september, leser jeg til min store forbauselse at jeg skal ha undertegnet et brev fra «Foreningen for Germansk Kultur», eller et opprop som nevnes i dette brev. Jeg har riktignok mottatt et sirkulære fra herr Gjessing med anmodning om å undertegne et opprop som jeg ikke har undertegnet eller akter å undertegne. Jeg inntar et nøytralt standpunkt i den krigerske konflikt som nå pågår, og akter ikke å være med på noen slags propaganda hverken for den ene eller den annen part.

Jeg tør be Dem innta mitt dementi på en like fremtredende plass i Deres blad som De har gitt artikkelen «Nazi-propaganda i Norge».

Ærbødigst

J. H. Worm-Müller.

«Nazi-propaganda i Norge med tysk pengestøtte.»

Under henvisning til straffelovens § 430 forlanger vi følgende inntatt på første side i Deres avis over 3 spalter med like fremtredende skrift som Deres oppsett i går:

1. Ingen av oss har undertegnet det oppropet De omtaler i Deres oppsett eller det brevet som ledsaget oppropet.

2. Straks vi hadde mottatt Gjessings sirkulære (tirsdag formiddag) meddelte vi ham i rikstelefon at vi umulig kunne underskrive oppropet og henstilte til ham å stanse sirkuleringen.

3. Ingen av oss har noe som helst nærmere kjennskap til «Foreningen for Germansk Kultur».

4. Ingen av oss har noe som helst samarbeid med Deutsche Fichtebund.

5. Ingen av oss har i noen form vært med på å organisere en tysk propagandateneste som for betaling fra Tyskland agiterer for den tyske nazisme.

6. Arbeiderbladets redaksjon har ikke rettet noen henvendelse til noen av oss om denne sak før bladet offentliggjorde sine beskyldninger mot oss.

7. Vi akter å gjøre rettslig ansvar gjeldende.

Oslo, den 21. september 1939.

J. B. Hjort, Albert Wiesener, advokat. advokat.

Redaktør Victor Mogens Mogens opplyser til oss at også han har fått dette oppropet fra herr Gjessing. Han tok straks bestemt avstand fra oppropet og betegnet Gjessings tiltak som i høyeste grad uheldig, da det ikke kunne sies å være noe annet enn bevisst unøytral propaganda.

HØYDAHL OHME'S AVD. FOR

AVISUTKLIPP

Roald Amundsensgt. 1, Oslo.
Centralbord: 13620

Utklipp av: Arbeiderbladet 20/9-39

Nazi-propaganda i Norge med tysk pengestøtte

Kjente norske fascister og
Bondelagets formann står bak.
Opprop om støtte sendes landet rundt.

BERGEN, 20. september.
«Bergens Arbeiderblad» har kommet over et brev som viser at det i Norge er organisert en tysk propagandatjeneste hvor norske borgere for betaling fra Tyskland agiterer for

den tyske nazisme. Et brev som er sendt en rekke fremstående nazivenlige personligheter i Norge lyder slik:

Herr N. N. Venner av det tyske folk har i samarbeid med foreningen Deutscher Fichte-Bund besluttet å danne en forening til utbredelse av det tyske synet på krigen som herjer Europa for å gi det norske folk høve til å se saken fra begge sider. Da vi kjenner Dem som en venn av Tyskland

og antar at De er villig til å støtte dette tiltaket tillater vi oss å be om Deres underskrift på vedlagte opprop, som vi akter å offentliggjøre gjennom en rekke større aviser. Deutsche Fichte-Bund har erklært seg villig til å understøtte tiltaket økonomisk så vi kan utgi en liten publikasjon og endel brosjyrer med det mål å framstille krigen og årsaken til den sett med tyskvennlige øyne. Imidlertid vil det lette den økonomiske byrden for Fichte-Bund og være en god moralsk støtte for vårt arbeid å

ha en slik organisasjon i ryggen. Vi tillater oss å be om Deres elskverdige svar pr. omgående, da saken haster og ikke tåler noen utsettelse. Svaret bes sendt nedenstående adresse.

Med vyrdnad
Foreningen for Germansk Kultur,
Dagfin Gjessing, Kongsberg.

Denne Dagfin Gjessing som nå representerer Foreningen for Germansk Kultur, er den samme som i Bergen i fjor organiserte nazistiske

fortrøpper blant en del ungdom i byen. Han var tidligere i år tiltalt i Oslo Forhørsrett som fører for en bande nazister som drev med ulovlig plakatklistring, og var også i sin tid mistenkt sammen med Alf Amble for truselbrevene mot jøder i Bergen. Det går klart fram av brevet at det er en tysk organisasjon som skal dannes under krigen. Fichte-Bund ledes av den nazistiske propagandasentral og har tidligere gjort seg bemerket i Norge med en voldsom agitasjon, særlig under den tsjekkosllovakiske krise.

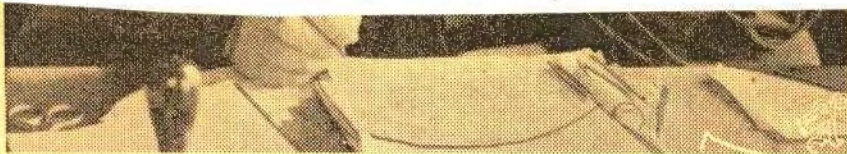
Under krigen kan det være viktig å drive en slik agitasjon uhindret i de demokratiske land og her har da de medlemsvorne trådt støttende til.

Blant de navn som finnes under dette brevet er følgende:

Forfatteren Knut Hamsun, Nørholm, forfatteren Gabriel Scott, Tromøya, skipsreder Thorvald Halvorsen, Bergen, konsul Ellef Ringnes, Oslo, ingeniør Georg Vedeler, advokat I. B. Hiort, Oslo, advokat Albert Wiesener, Oslo, redaktør Hans S. Jacobsen, Moss, major Vidkun Quisling, Oslo, Otto Sverdrup Engelschiøn, Oslo, oberst Konrad Sundlo, Narvik, Walter Fürst, Oslo, Trygve Gran, Bergen, Anders Lange, Oslo, professor Meidel, Oslo, professor Wiedt-Knudsen, Trondheim, forfatteren Lars Hansen, Horten, dr. juris. Herman Harris Aall, konsul Bjarne Aagaard, Larvik, dr. Gustav Smedal, Drøbak, statsråd Johan Mellbye, Nes, sogneprest Devold, Flaskebekk, direktør Harry Høst, Oslo, Victor Mogens, Lilleaker, bank-sjef Böhler, Kristiansand, konsul Chr. Knudsen, Porsgrunn, dr. Eyvind Mehle, Oslo, kaptein Thor Odegard Omeyer, Oslo, major E. Sagen, Oslo, J. H. Worm-Müller jr., Oslo, grosserer Sverre Young, Oslo, billedhuggeren Gustav Vigeland, Oslo og Chr. Sinding, Oslo.

'Arbeiderbladet' nr 219
21 Sept. 1939.

Landsorganisasjonens formann, Olav Hindahl.

Ennå rolig i Vest.

Det er lokal aktivitet mellom de tropper som er i kontakt. Artilleriet er i virksomhet på begge sider, lyder det franske kommuniket i formiddag. I et kommunike offentliggjort i går kveld heter det at fiendens artilleri var i virksomhet på forskjellige deler av fronten. Franske og tyske jagerfly hadde flere kamper. Et tysk fly ble skutt ned i de franske linjer.

Den tyske øverstkommanderende for hæren, generaloberst von Brauchitsch, kom til vestfronten i går. I en dagsbefaling sa han mellom annet at en kan takke soldatene på vestfronten for at operasjonene kunne føres i ro i øst.

Daladier konfererte i går med den britiske krigsminister Hore-Belisha. Senere konfererte han med Gamelin, admiral Darlan og generalene Colson og Tetu.

„Nazi-propaganda i Norge“

Sverige får 5000 trekulldrevne biler.

(A.P.). I nær framtid kan den svenske bonde hogge brensel til sin traktor i sin egen vedskog. Kooperativa Förbundet har nemlig allerede uteksperimentert trekulldrevne traktorer og har bestilt 1000 gassgeneratorer. Disse kommer til å bli montert dels på traktorer og dels på lastebiler. Produksjonen av disse biler er allerede så stor at en venter det om noen tid vil rulle 5000 trekulldrevne vogner på de svenske veiene.

En melding med et uriktig innhold i Arbeiderbladet i går.

Arbeidernes Pressekontor har i dag sendt ut følgende:

I en melding fra Bergen i går het det at det fra en organisasjon som kaller seg Foreningen for Germansk Kultur, var sendt en henvendelse til en rekke navngitte personer om å undertegne et opprop til fordel for tysk agitasjon i Norge. Det ble opplyst i henvendelsen at den tyske organisasjon Deutsche Fichte-Bund hadde erklært seg villig til å understøtte tiltaket økonomisk og at oppgaven skulle være å danne en for-

ening til utbredelse av det tyske synet på krigen. Oppropet var sendt vedkommende fordi «vi kjenner Dem som en venn av Tyskland og antar at De er villig til å støtte dette tiltaket».

Under telefoneringen hadde det i meldinga kommet inn en meget beklagelig feil, idet det heter at «blant de navn som finnes under dette brevet er følgende», mens det skulle stått at brevet var sendt disse personer med anmodning om

(Fortsettes side 2.)

Joe Louis forsvarte verdensmesterskapet.

En boksekamp om verdensmesterskapet i tungvekt, hvor Joe Louis forsvarte sin tittel mot utfordreren, Bob Pastor, vant Louis på knock out i 11. runde. Pastor var nede til telling til 9 i første runde, etter å ha vært slått ned to ganger.

'Arbeiderbladet' nr 219
21 Sept. 1939.

■ Nazi-propaganda

(Forts. fra side 1.)

undertegne det. Det foreligger altså ikke noe om at oppropet er blitt undertegnet av de navngitte personer, og vi beklager meget den uriktige meldinga.

«Arbeiderbladet» vil føye til en beklagelse over at vi har offentliggjort disse uriktige opplysningene. Ved den ordlyd telegrammet hadde fått, ville leserne få det inntrykk at de herrer som var nevnt, hadde undertegnet oppropet. Vi ønsker å understreke at det ikke er så, og beklager det inntrufne.

Vi har mottatt disse skrivelser:

«Arbeiderbladet», Oslo.

Jeg har i dag anmeldt Dem for ærekrenkelse og begjært tiltale og straff for Deres artikkel «Nazi-propaganda i Norge», fordi De har blandet inn mitt navn på en ærekrenkende måte. Oppropet som De og «Bergens Arbeiderblad» bygger artikkelen på, er ikke undertegnet av meg. Jeg fikk det tilsendt i går og leste det i dag. Den navnelisten De nevner, bærer i sirkulæret overskriften: «Følgende er anmodet om å tiltre forslaget.» Det forandrer De til at vi har underskrevet oppropet. Den slags journalistikk kan brennemerke norsk presse foruten de enkeltpersoner den i første instans går ut over. Jeg har aldri og vil aldri undertegne opprop til fordel for fremmede makters propaganda i Norge. Initiativtakeren til oppropet er meg fullstendig ukjent.

Anders Lange.

Herr redaktør!

Under overskriften «Nazi-propaganda i Norge med tysk pengestøtte» nevner De meg blandt dem som skulle «stå bak» dette. Videre skriver De at mitt navn står «under brevet» som De gjengir.

I den anledning må jeg opplyse:

- 1) Jeg har ikke fått noe brev som det De offentliggjør.
- 2) Første gang jeg hørte om denne sak var da jeg tirsdag ble oppringt av en som hadde fått sirkulærbrevet. Han opplyste at mitt navn stod på listen over de personer som Dagfin Gjessing hadde sendt brevet til.

- 3) At et opprop som Gjessings er stikk i strid med min oppfatning skulde tydeligst fremgå av en artikkel jeg mandag sendte bl. a. til Arbeiderbladet. I denne artikkel fremholdt jeg at unøytrale opinionsyrtringer lett kunne bringe oss inn i krigen, og jeg oppfordret derfor til å vise den ytterste form for selvbeherskelse.

Jeg må under henvisning til preseloven forlange at alle andre aviser som har nevnt mitt navn i forbin-

delse med Gjessings brev eller opprop, også inntar denne beriktigelse på samme plass og med samme utstyr.

Walter Fürst.

Oslo, 20. sept. 1939.

Arbeiderbladets redaksjon, Oslo.

I Arbeiderbladet for i dag, den 20. september, leser jeg til min store forbauselse at jeg skal ha undertegnet et brev fra «Foreningen for Germansk Kultur», eller et opprop som nevnes i dette brev. Jeg har riktig nok mottatt et sirkulære fra herr Gjessing med anmodning om å undertegne et opprop som jeg ikke har undertegnet eller akter å undertegne. Jeg inntar et nøytralt standpunkt i den krigerske konflikt som nå pågår, og akter ikke å være med på noen slags propaganda hverken for den ene eller den annen part.

Jeg tør be Dem innta mitt dementi på en like fremtredende plass i Deres blad som De har gitt artikkelen «Nazi-propaganda i Norge».

Ærbødigst

J. H. Worm-Müller.

«Nazi-propaganda i Norge med tysk pengestøtte.»

Under henvisning til straffelovens § 430 forlanger vi følgende inntatt på første side i Deres avis over 3 spalter med like framtrædende skrift som Deres oppsett i går:

1. Ingen av oss har undertegnet det oppropet De omtaler i Deres oppsett eller det brevet som ledsaget oppropet.

2. Straks vi hadde mottatt Gjessings sirkulære (tirsdag formiddag) meddelte vi ham i rikstelefon at vi umulig kunne underskrive oppropet og henstilte til ham å stanse sirkuleringen.

3. Ingen av oss har noe som helst nærmere kjennskap til «Foreningen for Germansk Kultur».

4. Ingen av oss har noe som helst samarbeid med Deutsche Fichtebund.

5. Ingen av oss har i noen form vært med på å organisere en tysk propagandatjeneste som for betaling fra Tyskland agiterer for den tyske nazisme.

6. Arbeiderbladets redaksjon har ikke rettet noen henvendelse til noen av oss om denne sak før bladet offentliggjorde sine beskyldninger mot oss.

7. Vi akter å gjøre rettslig ansvar gjeldende.

Oslo, den 21. september 1939.

J. B. Hjort, Albert Wiesener,
advokat. advokat.

Redaktør Victor Mogens Mogens opplyser til oss at også han har fått dette oppropet fra herr Gjessing. Han tok straks bestemt avstand fra oppropet og betegnet Gjessings tiltak som i høyeste grad uheldig, da det ikke kunne sies å være noe annet enn bevisst unøytral propaganda.

om å
id for
jord-

sept.
tokke
som
Holt
å vei
e. Da
leiva,
ga på
i, der
laste-
tok
lkes-
imid-
ngen.
g da

"Arbeiderbladet" nr. 218
20 sept. 1939.

Nazi-propaganda i Norge med tysk pengestøtte

Kjente norske fascister og
Bondelagets formann står bak.
Opprop om støtte sendes landet rundt.

BERGEN, 20. september.
«Bergens Arbeiderblad» har kom-
met over et brev som viser at det i
Norge er organisert en tysk propa-
gandatjeneste hvor norske borgere
for betaling fra Tyskland agiterer for

den tyske nazisme. Et brev som er
sendt en rekke fremstående nazi-
vennlige personligheter i Norge lyder
slik:

Herr N. N. Venner av det tyske
folk har i samarbeid med forenin-
gen Deutscher Fichte-Bund be-
sluttet å danne en forening til ut-
bredelse av det tyske synet på
krigen som herjer Europa for å gi
det norske folk høve til å se saken
fra begge sider. Da vi kjenner
Dem som en venn av Tyskland

og antar at De er villig til å støtte
dette tiltaket tillater vi oss å be
om Deres underskrift på vedlagte
oppnop, som vi akter å offentlig-
gjøre gjennom en rekke større avi-
ser. Deutsche Fichte-Bund har
erklært seg villig til å understøtte
tiltaket økonomisk så vi kan utgi
en liten publikasjon og endel bro-
sjyrer med det mål å framstille
krigen og årsaken til den sett med
tyskvennlige øyne. Imidlertid vil
det lette den økonomiske byrden
for Fichte-Bund og være en god
moralisk støtte for vårt arbeid å

ha en slik organisasjon i ryggen.
Vi tillater oss å be om Deres elsk-
verdige svar pr. omgående, da saka
haster og ikke tåler noen utset-
telse., Svaret bes sendt nedenstå-
ende adresse.

Med vyrdnad

Foreningen for Germansk Kultur,
Dagfin Gjessing, Kongsberg.

Denne Dagfin Gjessing som nå
representerer Foreningen for Ger-
mansk Kultur, er den samme som i
Bergen i fjor organiserte nazistiske
Forts. side 14.

gen. Det går klart fram av brevet
at det er en tysk organisasjon som
skal dannes under krigen. Fichte-
Bund ledes av den nazistiske pro-
pagandasentral og har tidligere gjort
seg bemerket i Norge med en vold-
som agitasjon, særlig under den
tsjekkosllovakiske krisa.

Under krigen kan det være viktig
å drive en slik agitasjon uhindret i
de demokratiske land og her har da
de medsamsvorne trådt støtt-
ende til.

Blant de navn som finnes under
dette brevet er følgende:

Forfatteren Knut Hamsun, Nør-
holm, forfatteren Gabriel Scott,
Tromøya, skipsreder Thorvald Hal-
vorsen, Bergen, konsul Ellef Ringnes,
Oslo, ingeniør Georg Vedeler, advo-
kat I. B. Hiort, Oslo, advokat Albert
Wiesener, Oslo, redaktør Hans S. Ja-
cobsen, Moss, major Vidkun Quis-
ling, Oslo, Otto Sverdrup Engelschi-
øn, Oslo, oberst Konrad Sundlo,
Narvik, Walter Fürst, Oslo, Trygve

"Arbeiderbladet" nr. 218
20 sept. 1939.

Nazi-propa

privat bilkjøring

Politiet skjerper kontrollen med kjøring i utrensmål.

Har politiet mye bryderi med bilis som trosser forbudet mot privat bilkjøring? spør «Arbeiderbladet» jourhaven i kriminalpolitiet, fullmektig Svendsen.

— Nei, jeg kan ikke akkurat si det, svaret. Folk er forbausende lojale. Vi har ikke fått mer enn ca. 20 anmeldelser i de innpå tre ukene som er gått siden vi fikk forbudet og bensinrasjoneringen.

Det ser ikke ut til å være mange som kjører uten å ha tillatelse til det. Vi har jo hatt en ganske skarp kontroll på dette punkt, og folk hjelper oss også. En annen sak er det åssen kjøretillatelsen benyttes. Det fins vel dem som kjører i utrensmål, men på det punkt setter vi nå inn med strengere kontroll. Det går jo ikke an at en lege som får bruke bilen i sin praksis f. eks., tar en tur til Porsgrunn i bil. Skal han dit på sykebesøk får han bruke toget.

— Hva vil bli gjort med dem som det er kommet anmeldelser på?

— De vil antakelig bli mulktet etter de bestemmelsene vi har på dette område. Vedtar de ikke mulktene, får sakene gå til retten.

fortropper balnt en del ungdom i byen. Han var tidligere i år tiltalt i Oslo Forhørsrett som fører for en bande nazister som drev med ulovlig plakatklistring, og var også i sin tid mistenkt sammen med Alf Amble for truslbrevene mot jøder i Bergen. Det går klart fram av brevet at det er en tysk organisasjon som skal dannes under krigen. Fichte-Bund ledes av den nazistiske propagandasentral og har tidligere gjort seg bemerket i Norge med en voldsom agitasjon, særlig under den tsjekkosllovakiske krisa.

Under krigen kan det være viktig å drive en slik agitasjon uhindret i de demokratiske land og her har da de medsamsvorne trådt støttende til.

Blant de navn som finnes under dette brevet er følgende:

Forfatteren Knut Hamsun, Nørholm, forfatteren Gabriel Scott, Tromøya, skipsreder Thorvald Halvorsen, Bergen, konsul Ellef Ringnes, Oslo, ingeniør Georg Vedeler, advokat I. B. Hiort, Oslo, advokat Albert Wiesener, Oslo, redaktør Hans S. Jacobsen, Moss, major Vidkun Quisling, Oslo, Otto Sverdrup Engelschiøn, Oslo, oberst Konrad Sundlo, Narvik, Walter Fürst, Oslo, Trygve Gran, Bergen, Anders Lange, Oslo, professor Meidel, Oslo, professor Wiedt-Knudsen, Trondheim, forfatteren Lars Hansen, Horten, dr. juris. Herman Harris Aall, konsul Bjarne Aagaard, Larvik, dr. Gustav Smedal, Drøbak, statsråd Johan Mellbye, Nes, sogneprest Devold, Flaskebekk, direktør Harry Høst, Oslo, Victor Mogens, Lilleaker, bank-sjef Bøhler, Kristiansand, konsul Chr. Knudsen, Porsgrunn, dr. Eyvind Mehle, Oslo, kaptein Thor Odegard Omeyer, Oslo, major E. Sagen, Oslo, J. H. Worm-Müller jr., Oslo, grosserer Sverre Young, Oslo, billedhuggeren Gustav Vigeland, Oslo og Chr. Sinding, Oslo.

Utklipp av:

20/9.39
Bergens Arbeiderblad.

NORSKE NAZISTER LEIES TIL tysk propaganda her i landet

Et avslørende dokument til bergenske borgere i disse dage.

**„Forening for germansk kultur“ - en underavdeling
av det tyske Fichte-Bund - sender brever til „venner
av Tyskland“ med anmodning om „moralsk støtte“.**

Det er en kjent sak at vi i Norge har folk som er agenter for den tyske nazisme. En stor del av disse folkene er tyskere eller tidligere tyske statsborgere, men det er også en del nordmenn som under de mest nasjonale symboler går den tyske fascismes ærender. — Deres virksomhet den siste tid har gått ut på å forsvare Hitlers overgrep, angripe alle frie meningsytringer — fortrinnsvis fra socialistisk hold — om nazistynet, og rope på «nøytralitet» i tale og skrift. De siste par uker har dog begivenhetene vært så voldsomme at selv de mest aktive norske nazister har funnet det fornuftig å stikke pipen i sekk og overlate agitasjon til det tyske propagandaministerium, som har oversvømmet landet med brosjyrer og flyveskrifter.

Dette betyr imidlertid ikke at de norske Hitler-tilhengere har innstillet sin virksomhet, tvertimot, de forbereder nye fremstøt med tysk hjelp. Vi er kommet over brev som viser at norske borgere for betaling fra

Tyskland organiserer en tysk propagandatjeneste i Norge. — Brevet, som er sendt en rekke fremtredende nazister og nazistvennlige personer i Norge, lyder slik:

Til hr. N. N.

Venner av det tyske folk har i samarbeid med foreningen DEUTSCHER FICHTE-BUND E. V. besluttet å danne en forening til utbredelse av det tyske synet på krigsom herjer Europa for å gi det norske folk høve til å se saken fra begge sider.

Da vi kjenner Dem som en venn av Tyskland og antar at De er villig til å støtte dette tiltaket, tillater vi oss å be om Deres underskrift på vedlagte opprop som vi akter å offentliggjøre gjennom en rekke større aviser.

Deutsche Fichte-Bund har erklært sig villig til å understøtte tiltaket økonomisk, så vi kan utgi en liten publikasjon og en del særbrøsjyrer med det mål å fremstille krigsom og dens årsaker sett med tysk-vennlige øiner. — Imidlertid vil det være den økonomiske byrde for Fichte-Bund og være en god moralsk støtte for vårt arbeide å ha en slik forening i ryggen.

Vi tillater oss å be om Deres elskverdige svar pr. omgående, da saken haster og ikke tåler noen utsettelse. Svarene sendes nedenstående adresse.

Med vyrdnad
Forening for germansk kultur.
Adresse: Dagfinn Gjessing.
Kongsberg.

Denne Dagfinn Gjessing, som nu representerer «Foreningen for germansk kultur», er den samme

dannes nu under krigen. — Fichte-Bund ledes av den nazistiske propagandacentral og har tidligere gjort sig bemerket ved voldsom agitasjon i Norge, særlig under den tsjekko-slovakiske krise. Vi har tidligere gjengitt eksempler på den løgnpropaganda centralen driver etter beste Gøbbelske mønster. Under krigen kan det være visse vanskeligheter med å drive den samme agitasjon i de demokratiske land, og uhindret i de nazistiske land, og her er det da Gjessing og hans med-sammensvorne trer støttende til.

For å gi hele foretagendet penest mulig fasade, har Hitlers leiesvenner henvendt sig til en rekke kjente nordmenn med nazistiske sympatier med anmodning om Deres underskrift på et opprop. Vi offentliggjør listen over påtenkte underskrivere i sin helhet, det er nemlig meget interessant å se hvem det er nazistene mener de kan regne som sine tilhengere under den nuværende situasjon. Vi er klar over at en rekke av de neynte vil betakke sig for å optre som utilhyllede Hitler-venner idag, men listen er ikke mindre interessant for det. Den ser slik ut:

Forfatteren Knut Hamsun, Nørholm
Forfatteren Gabriel Scott, Tromsø
Skipsreder Thv. Halvorsen, Bergen
Konsul Ellef Ringnes, Oslo

Ingeniør Georg Vedeler, Bergen
Advokat J. B. Hiorth, Oslo
Advokat Albert Wiesener, Oslo
Redaktør Karl Lie, Bergen
Redaktør Hans S. Jacobsen, Moss
Journalist Jacob Røken, Ødegård, G
Major Vidkun Quisling, Oslo
Otto Sverdrup Engelschjøn, Oslo
Yngvar Fyhn, Oslo
Jens Rolfsen, Oslo
Oberst Konrad Sundlo, Narvik
Walter Fürst, Oslo
Major Trygve Gran, Bergen
Generalsekretær R. Fuglesang, Oslo
Generalsekretær Anders Lange, Os
Fru Ellen Schnitler, Bergen
Professor dr. Borger Meijdel, Oslo
Professor dr. Schancke, Trondheim
Professor dr. With-Knudsen, Trond
Forfatteren Lars Hansen, Horten
Redaktør Ola Furuseth, Østerdalen
Dr. jur. Herman Harris Aall, p. t. V
Sørenskriver Odin Augdahl, Troms
Apoteker Zappfe, Tromsø
Dr. Håkon Ødegård, Tromsø
Professor dr. Harald Pedersen, Tr
Byrettsdommer H. Benneche, Stav
O.r.sakfører Jakob Kyvik, Haugesu
O.r.sakfører Alvik-Pedersen, Haug
Hartvig Sverdrup, Rein i Lofoten
Konsul Bj. Agård, Larvik
Kåre Bjørgen, Sarpsborg
Dr. Gustav Smedal, Drøbak
Maleren Dørnberger, Soon
Axel Stang, Mårud gård, Setesdal
Statsråd Johan Mellbye, Nes
S. D. Lilleidet, Dokka
Sogneprest Devold, Flaskebekk
Direktør Harry Høst, Oslo

NORSKE NAZISTER LEIES TIL tysk propaganda her i landet.

Et avslørende dokument til bergenske borgere i disse dage.

„Forening for germansk kultur“ - en underavdeling av det tyske Fichte-Bund - sender brever til „venner av Tyskland“ med anmodning om „moralisk støtte“.

Det er en kjent sak at vi i Norge har folk som er agenter for den tyske nazisme. En stor del av disse folkene er tyskere eller tidligere tyske statsborgere, men det er også en del nordmenn som under de mest nasjonale symboler går den tyske fascismes ærender. — Deres virksomhet den siste tid har gått ut på å forsvare Hitlers overgrep, angripe alle frie meningsytringer — fortrinnsvis fra sosialistisk hold — om nazistynet, og rope på «nøttralitet» i tale og skrift. De siste par uker har dog begivenhetene vært så voldssomme at selv de mest aktive norske nazister har funnet det fornuftig å stikke pipen i sekk og overlate agitasjon til det tyske propagandaministerium, som har oversvømmet landet med brosjyrer og flyveskrifter.

Dette betyr imidlertid ikke at de norske Hitler-tilhengere har innstillet sin virksomhet, tvertimot, de forbereder nye fremstøt med tysk hjelp. Vi er kommet over brev som viser at norske borgere for ~~betalning~~ fra

Tyskland organiserer en tysk propagandatjeneste i Norge. — Brevet, som er sendt en rekke fremtredende nazister og nazistvennlige personer i Norge, lyder slik:

Til hr. N. N.

Venner av det tyske folk har i samarbeid med foreningen DEUTSCHER FICHTE-BUND E. V. besluttet å danne en forening til utbredelse av det tyske synet på krig og som herjer Europa for å gi det norske folk høve til å se saken fra begge sider.

Da vi kjenner Dem som en venn av Tyskland og antar at De er villig til å støtte dette tiltaket, tillater vi oss å be om Deres underskrift på vedlagte opprop som vi akter å offentliggjøre gjennom en rekke større aviser.

Deutsche Fichte-Bund har erklært sig villig til å understøtte tiltaket økonomisk, så vi kan utgi en liten publikasjon og en del særbrøsjyrer med det mål å fremstille krig og dens årsaker sett med tysk-vennlige øiner. — Imidlertid vil det lette den økonomiske byrde for Fichte-Bund og være en god moralisk støtte for vårt arbeide å ha en slik forening i ryggen.

Vi tillater oss å be om Deres elskverdige svar p. r. omgående, da saken haster og ikke tåler noen utsettelse. Svarene sendes nedenstående adresse.

Med vyrdnad
Forening for germansk kultur.
Adresse: Dagfinn Gjessing.
Kongsberg.

Denne Dagfinn Gjessing, som nu representerer «Foreningen for germansk kultur», er den samme mann som ifjor var i Bergen og organiserte de nazistiske stormtropper blandt en del ungdom her i byen. Han var tidligere i år i Oslo forhørrett som fører for en bande nazister som hadde drevet ulovlig plakatklistring. Gjessing — og sammen med ham Alf Amble — var også mistenkt for trusselbrevene mot jøder her i Bergen.

Det går klart frem av brevet at det er en tysk organisasjon som skal

dannes nu under krigen. — Fichte-Bund ledes av den nazistiske propagandacentral og har tidligere gjort sig bemerket ved voldsom agitasjon i Norge, særlig under den tsjekkoslovakiske krise. Vi har tidligere gjengitt eksempler på den løgnpropaganda centralen driver efter beste Gøbbelske mønster. Under krister kan det være visse vanskeligheter med å drive den samme agitasjon i de demokratiske land, og uhindret i de demokratiske land, og her er det da Gjessing og hans medsammensvorne trer støttende til.

For å gi hele foretagendet penest mulig fasade, har Hitlers leiesvenner henvendt sig til en rekke kjente nordmenn med nazistiske sympatier med anmodning om Deres underskrift på et opprop. Vi offentliggjør listen over påtenkte underskrivere i sin helhet, det er nemlig meget interessant å se hvem det er nazistene mener de kan regne som sine tilhengere under den nuværende situasjon. Vi er klar over at en rekke av de nevnte vil betakke sig for å optre som utilhyllede Hitler-venner idag, men listen er ikke mindre interessant for det. Den ser slik ut:

Forfatteren Knut Hamsun, Nørholm
Forfatteren Gabriel Scott, Tromsø
Skipsreder Thv. Halvorsen, Bergen
Konsul Ellef Ringnes, Oslo

Ingeniør Georg Vedeler, Bergen
Advokat J. B. Hiorth, Oslo
Advokat Albert Wiesener, Oslo
Redaktør Karl Lie, Bergen
Redaktør Hans S. Jacobsen, Moss
Journalist Jacob Røken, Ødegård, Gjøvik
Major Vidkun Quisling, Oslo
Otto Sverdrup Engelschiøn, Oslo
Yngvar Fyhn, Oslo
Jens Rolfsen, Oslo
Oberst Konrad Sundlo, Narvik
Walter Fürst, Oslo
Major Trygve Gran, Bergen
Generalsekretær R. Fuglesang, Oslo
Generalsekretær Anders Lange, Oslo
Fru Ellen Schnitler, Bergen
Professor dr. Borger Meijdel, Oslo
Professor dr. Schanche, Trondheim
Professor dr. With-Knudsen, Trondheim
Forfatteren Lars Hansen, Horten
Redaktør Ola Furuseth, Østerdalen
Dr. jur. Herman Harris Aall, p. t. Malmø
Sørenskriver Odin Augdahl, Tromsø
Apoteker Zappfe, Tromsø
Dr. Håkon Ødegård, Tromsø
Professor dr. Harald Pedersen, Trondheim
Byrettsdommer H. Benneche, Stavanger
O.s.sakfører Jakob Kyvik, Haugesund
O.s.sakfører Alvik-Pedersen, Haugesund
Hartvig Sverdrup, Rein i Lofoten
Konsul Bj. Agård, Larvik
Kåre Bjørgen, Sarpsborg
Dr. Gustav Smedal, Drøbak
Maleren Dørnberger, Soon
Axel Stang, Mårud gård, Setesdal
Statsråd Johan Mellbye, Nes
S. D. Lilleidet, Dokka
Sogneprest Devold, Flaskebekk
Direktør Harry Høst, Oslo

TER LEIES TIL a her i landet.

e dokument ere i disse dage.

ur" - en underavdeling
nder brever til "venner
g om "moralsk støtte".

nu under krigen. — Fichte-
edes av den nazistiske propa-
entral og har tidligere gjort
nerket ved voldsom agitasjon
e, særlig under den tsjekko-
ke krise. Vi har tidligere
ekesempler på den løgnpro-
centralen driver etter be-
belske mønstre. Under kri-
det være visse vanskelighe-
å drive den samme agitasjon
i de demokratiske land, og
et da Gjessing og hans med-
svorne trer støttende til.
gi hele foretagendet penest
asade, har Hitlers leiesven-
vendt sig til en rekke kjente
n med nazistiske sympatier
modning om Deres under-
et oprop. Vi offentliggjør
er påtenkte underskrivere i
et, det er nemlig meget in-
å se hvem det er nazistene
e kan regne som sine til-
under den nuværende si-
Vi er klar over at en rek-
neynte vil betakke sig for
som utilhyllede Hitler-ven-
men listen er ikke mindre
et for det. Den ser slik ut:

Knut Hamsun, Nørholm
Gabriel Scott, Tromsø
Thv. Halvorsen, Bergen
ef Ringnes, Oslo

Ingeniør Georg Vedeler, Bergen
Advokat J. B. Hiorth, Oslo
Advokat Albert Wiesener, Oslo
Redaktør Karl Lie, Bergen
Redaktør Hans S. Jacobsen, Moss
Journalist Jacob Røken, Ødegård, Gjøvik
Major Vidkun Quisling, Oslo
Otto Sverdrup Engelschiøn, Oslo
Yngvar Fyhn, Oslo
Jens Rolfsen, Oslo
Oberst Konrad Sundlo, Narvik
Walter Furst, Oslo
Major Trygve Gran, Bergen
Generalsekretær R. Fuglesang, Oslo
Generalsekretær Anders Lange, Oslo
Fru Ellen Schnitler, Bergen
Professor dr. Borger Mejdell, Oslo
Professor dr. Schancke, Trondheim
Professor dr. With-Knudsen, Trondheim
Professor dr. With-Knudsen, Trondheim
Forfatteren Lars Hansen, Horten
Redaktør Ola Furuseth, Østerdalen
Dr. jur. Herman Harris Aall, p. t. Malmø
Dr. jur. Herman Harris Aall, Tromsø
Sørenskriver Odin Augdahl, Tromsø
Apoteker Zappfe, Tromsø
Dr. Håkon Ødegård, Tromsø
Professor dr. Harald Pedersen, Tr.heim
Byrettsdommer H. Benneche, Stavanger
O.r.sakfører Jakob Kyvik, Haugesund
O.r.sakfører Alvik-Pedersen, Haugesund
Hartvig Sverdrup, Rein i Lofoten
Konsul Bj. Agård, Larvik
Kåre Bjørgen, Sarpsborg
Dr. Gustav Smedal, Drøbak
Maleren Dørnberger, Soon
Axel Stang, Mårud gård, Setesdal
Statsråd Johan Mellbye, Nes
S. D. Lilleidet, Dokka
Sogneprest Devold, Flaskebekk
Direktør Harry Høst, Oslo

stridsspørsmålet og forsøke å danne
oss en rettferdig dom om det som
foregår.

Den norske presse og radio re-
presenterer for størstedelen de alli-
ertes syn i denne krigen som i den
førrige. De store masser i vårt folk
får bare anledning til å se krigen
fra denne ene side og er derfor fra-
tatt muligheten for å kunne danne
sig en rettferdig dom. — Men man
skal ikke glemme at blandt tenken-
de mennesker i Norge har Tyskland
mange venner som ikke har glemt
hvad vi skylder tysk kultur og ånds-
liv, og som ikke vil gå med på at
det største kulturfolk ute i verden
blir utslettet i kampen for sin eksis-
tens.

Ut fra denne tankegangen reiter
vi derfor en appell til alle venner
av tysk kultur om å slutte sig sam-
men til en forening med det mål å
gi det tyske standpunkt i den nye
krigen en sjangse til å gjøre sig
gjeldende på like fot med vestmak-
tene — og gi det nøytrale norske
folk en sjangse til å være virkelig
nøytralt og rettferdig.

De nordmenn som har latt sig bru-
ke og betale i denne tyske propa-
gandatjenesten har uten tvil optrådt
på en landsforrædersk måte. De har
ikke bare på det groveste krenket
den nøytralitet de selv roper på,
men de har direkte stillet sig i fas-
cismens tjeneste i en tid da alle fri-
hetselskende og demokratiske men-
nesker må håpe på fascismens ne-
derlag.

Vi anser ikke agitasjonen for å
være farlig for det norske folk. Men
det er en annen side av denne sak
som ikke er helt ufarlig. Fra våre
myndigheter er det sendt ut ad-
varsler om å være på vakt mot ut-
lendinger og ikke omtale viktige
ting som utenlandske makter kan ha
interesse av. Det er spionasjen
vi må være på vakt overfor. Men
tro om ikke enkelte norske statsbor-
gere i dette tilfelle også bør holdes
under opsyn? Folk som mot beta-
ling gjør propaganda for fremmede
makter kan lett brukes til andre tie-
nester. Spranget er ikke stort når
de på forhånd er uforbeholdne til-
hengere av den fremmede makt i
ett og alt.

De som finner denne offentliggjø-
relse kompromitterende har sig selv
og sin åpenlyse nazipolitikk gjennom
de siste år å takke for at de er kom-
met i den pinlige situasjon.

Selve opropet inneholder selvsagt
ikke noe om at det er det tyske Fich-
te-Bund som står bak det hele. Hel-
ler ikke står det noe om at det er
det tyske propagandaministerium
som skal betale agitasjonen. Neida,
det er bare «nøytraliteten» som lig-
ger underskriverne på hjertet. Hør
bare:

Nu er den krigen kommet som
måtte komme efter en slik holdning
fra vestmaktenes side. Grunnlaget
for den blev lagt i Versailles i 1919,
og det har hele tiden vært bare et
tidsspørsmål når den vilde komme.
Men nu når krigen raser ute i ver-
den, må vi som er nøytrale, være det
i ordets beste forstand, det vil si, vi
må se så objektivt som mulig på

Til

Herr dr. Gustav Smedal

Drøbak

Venner av det tyske folk har i samarbeid med foreningen DEUTSCHER FICHTE-BUND E.V. besluttet å danne en forening til utbredelse av det tyske synet på den krigen som herjer Europa for å gi det norske folk høve til å se saken fra begge sider.

Da vi kjenner Dem som en venn av Tyskland og antar at De er villig til å støtte dette tiltaket, tillater vi oss å be Dem om Deres underskrift på vedlagte opprop som vi akter å offentliggjøre gjennom en rekke større aviser.

Deutscher Fichte-Bund har erklært seg villig til å understøtte tiltaket økonomisk, så vi kan utgi en liten publikasjon og endel særbrøsjyrer med det mål å framstille krigen og dens årsaker sett med tyskvennlige øyner. Imidlertid vil det lette den økonomiske byrden for Fichte-Bund og være en god moralsk støtte for vårt arbeid å ha en slik forening i ryggen.

Vi tillater oss å be om Deres elskverdige svar pr. orgående, da saken haster og ikke tåler noen utsettelse. Svarene sendes til nedenstående adresse.

Med vyrdnad

FORENING FOR GERMANISK KULTUR

Adresse:

Dagfinn Gjessing

Kongsberg.

OPPROP

til det norske folk.

=====

I tjue år har Versaillesstraktaten kastet sin skygge over Europa. Og i tjue år har Tyskland levd i den skyggen. Det kunne gå så lenge det tyske folk var svakt og avkreftet etter krigen, men når det igjen kom seg opp og vokste seg stort og sterkt, måtte alle forstå at det tok kampen opp for å komme ut av skyggen og få den plass i sola som tilkommer det i like stort omfang som alle andre folk.

Hadde Europas folk møtt dette kravet - som ikke er noe annet enn kravet om retten til liv - med en smule forståelse og sympati, så kunde Europas fred ha vært trygget for generasjoner fremover. Men diktatorene fra Versailles tillot ikke at deres forordninger ble endret, de satte all sin kraft inn på å holde Tyskland nede. Og det kan i det store og livskraftige folk som det tyske, med en slik mangel som det har i verden, finne seg i. På grunn av mangelen på forståelse fra seierherrenes side oppsto i Tyskland slagordet: "Hvis de ikke vil gi oss vår rett, så får vi hente den sjøl."

Nå er den krigen kommet som måtte komme etter en slik holdning fra Vestmaktens side. Grunnlaget for den ble lagt i Versailles i 1919, og det har hele tia vært et bare et tidsspørsmål når den ville komme. Men nå når krigen igjen raser ute i verden, må vi som er nøytrale, være det i ordets beste forstand, det vil si, vi må se så objektivt som mulig på stridsspørsmålet og forsøke å danne oss en rettferdig dom om det som foregår.

Den norske presse og radio representerer for største delen de alliertes syn i denne krigen som i den forrige. De store masser i vårt folk får bare høve til å se krigen fra den ene side og er derfor også fratatt muligheten for å kunne danne seg en rettferdig dom. Men man skal ikke glemme at blandt tenkende mennesker i Norge har Tyskland mange venner som ikke har glemt hva vi skylder tysk kultur og åndsliv, og som ikke vil gå med på at det største kulturfolk i verden blir utslettet i kampen for sin eksistens.

Ut fra denne tankogangen retter vi derfor en appell til alle venner av tysk kultur om å slutte seg sammen til en forening med det mål å gi det tyske standpunkt i den nye krigen en sjangse til å gjøre seg gjeldende på like fot med vestmaktens - og å gi det nøytrale norske folk en sjangse til å være virkelig nøytralt og rettferdig.

Interesserte bes om å henvende seg til postboks 3002, Oslo.

Følgende er anmodet om å tiltre oppropet:

Forfatteren Knut Hamsun, Nørholm
Forfatteren Gabriel Scott, Tromsø
Skiptsreder, konsul Thv. Halvorsen, Bergen
Konsul Ellef Ringnes, Oslo
Ingeniør Georg Vedeler, Bergen
Advokat J.B.Hjort, Oslo
Advokat Albert Wiesner, Oslo
Redaktør Carl Lie, Bergen
Redaktør Hans S. Jacobsen, Moss
Journalist Jacob Røken Ødegård, Gjøvik
Major Vidkun Quisling, Oslo
Otto Sverdrup Engelschiøn, Oslo
Yngvar Fyhn, Oslo
Jens Rolfsen, Oslo
Oberst Konrad Sundlo, Narvik
Walter Fürst, Oslo
Major Trygve Gran, Bergen
Generalsekretær K. Fuglesang, Oslo
Generalsekretær Anders Lange, Oslo
Fru Ellen Schnitler, Bergen
Professor dr. Birger Mejdell, Oslo
Professor dr. Schancke, Trondheim
Professor dr. With-Knudsen, Trondheim
Forfatteren Lars Hansen, Horten
Redaktør Ola Furuseth, Østerdalen
Dr. jur. Herman Harris Aall, p.t. Malmø
Sørenskriver Odin Augdahl, Tromsø
Apoteker Zepffe, Tromsø
Dr. Håkon Ødegård, Tromsø
Professor dr. Harald Pedersen, Trondheim
Byrettsdommer H. Benneche, Stavanger
O.r.sakfører Jacob Kyvik, Haugesund
O.r.sakfører Aalvik-Pedersen, Haugesund
Hartvig Sverdrup, Rein i Lofoten
Konsul Bj. Aagaard, Larvik
Kaare Bjørgen, Sarpsborg
Dr. Gustav Smedal, Drøbak
Maleren Dørnberger, Soon
Axel Stang, Mårud gård, Setesdal
Statsråd Johan Mellbye, Nes, Hedemark
S.D.Lilleidet, Dokka
Sokneprest Devold, Flaskebekk
Direktør Harry Høst, Oslo
Professor dr. Marstrander, Oslo
Victor Mogens, Lilleaker
Dyrlege H. K. Bruun, Namdalen
Fred. Bruseth, Stangvik
Bankchef M. Böhler, Kristiansand
Georg Stray, Kristiansand
Forfatteren Axel Krogh, Setesdal
Konsul Chr. Knudsen, Forsgrunn
Ingeniør Arne B. Bang, Hønefoss
Axel Aass, Skoger
Dr. Eyvind Mehle, Oslo
Thor Odegard Omeyer, Oslo
Dr. Werner Poensgen, Oslo
Major E. Sagen, Oslo
Ernst A. Schirmer, Oslo
Billedhuggeren Gustav Vigeland, Oslo
J.H.Worm-Müller jr. Oslo
Grosserer Sverre Young, Oslo
Komponisten Chr. Sinding, Oslo

Arbeider bl. nr. 106
9. Mai 1938

Færøy-ingene brydd over visse norske aviser.

Torshavn, 8. mai.

Avisen «Dimmalætting» skriver i en ledende artikkel idag, at norske aviser i stigende grad blander sig i de færøyske politiske forhold og piensynlig forsøker å svekke den færøyske befolkningens samhørighetsfølelse med Danmark. Avisen henleder statsministerens oppmerksomhet på dette.

I artikkelen heter det: Færøyingene som nærer lojale følelser overfor hovedlandet blir i den norske presse presentert på den uheldigste måte. Selv den svakeste misstemning som kan oppstå på Færøyene under forhandlinger med regjeringen, utnyttes kynisk i Norge for å skape en endring av sinnelaget i norsk retning.

Avisen nærer ubetinget tillit til den nåværende norske regjeringens innsats for et fredelig samarbeid etter de i 1914 fastlagte linjer, men den anser det for sannsynlig at politiske forskyvninger i Norge rummer muligheter for en sprekning, hvis ikke hensynet til det nordiske fredsideal tvinger et av landene (det vil si Danmark) til å gå på akkord og til politiske ydmygelser for sig selv.

*Arbeiderbladet nr. 94
25 april 1938*

Et fellestrekk.

Chauvinister og militarister som i alle land har stått som faddere for den fascistiske eller nazistiske bevegelse, er sig selv lik — i stort som smått. Vi kan nå se på det som passerer i vårt naboland Danmark. Det er foreteelser eller begivenheter som gir grunn til eftertanke.

Ved fredsslutningen satte de reaksjonære og nasjonalistiske krefter himmel og jord i bevegelse for at Danmark skulde få den størst mulige kake i Sønder-Jylland. Tyskland og Østerrike var slått. I Versailles satt seierherrene og dikterte sine betingelser. Denne anledning benyttet den så patriotiske høyrefløy i Danmark til en hysterisk agitasjon for de størst mulige landevinninger på sitt så vanskeligstilte nabolands bekostning.

Det demokratiske Danmark med arbeiderbevegelsen i spissen holdt igjen overfor denne ansvarsløse og griske politikk. Bare de distrikter som hadde overveiende dansk befolkning burde gå tilbake til sitt moderland. Det var et rettferdskrav, som man måtte stå på. Man skulde ikke utnytte den vanskelighet det daværende Tyskland stod oppe i. Det var både urettferdig og uklokt.

Det demokratiske syn seiret heldigvis, men ikke uten protester og rabalder fra chauvinistisk og militaristisk hold. Danmark har også siden optrådt korrekt og taktfullt overfor sin sydlige nabo. Men etter nazismens seier er det der krefter som vil ha en ny grenseregulering. Det sønderjyske spørsmål har derfor fått øket aktualitet.

Hvad oplever man da? Jo, nye angrep på arbeiderbevegelsen fra ytterste høyre. Den fascisttyngel det har opammet, stiller sig nu mer eller mindre utilslørt på en fremmed stormakts side. Det blir gjort attentater både på den sosialistiske forsvars- og justisminister. Foreløpig skytes det vesentlig med løst krutt. Men får denne landsforræderske og desperate bevegelse vind i seilene, kan det senere bli spørsmål om mer ondartede voldsmidler.

Danmark har en utsatt stilling som krever taktfølelse, samhold og beslutsomhet. Men i en slik tid melder den ytterske reaksjon sig. Den setter ikke bare demokratiske, men også nasjonale interesser på spill. Det er en optreden som grenser til forbrytelse mot land og folk.

Den er dog ikke egen bare for de danske fascister og deres åndsfeller. Dette er et fellestrekk for alle fascistiske og nazistiske bevegelser, som søker sin næring i chauvinisme og militarisme, i reaksjon og arbeiderfiendtlighet, det vil si i de gamle og forstokkede høyrepartier.

'Arbeiderbladet' nr. 82
7 april 1938

Det nordiske samarbeid.

De nordiske folk danner i forholdet til det øvrige Europa en stor enhet. Og det er i denne tid en veldig styrke. Den samhörighet og de fellesinteresser som nu binder oss sammen her i Norden, blev ytterligere understreket og fremmet ved det utenriksministermøte som nettop er avsluttet.

Møtet drøftet flere viktige og aktuelle spørsmål. De tidligere nøytralitetsregler må revideres og moderniseres. Opgaven er å stå sammen og holde sig utenfor krigerske forviklinger. Men nettop derfor er vi interessert at demokratiet kjenner sin besøkelsestid og gjør sin plikt. For bare på den måte kan man hindre nye kriger og bevare friheten.

Et meget viktig spørsmål er det økonomiske samarbeid i tilfelle en ny europeisk krig. Det er allerede optatt et betydningsfullt planleggingsarbeid. Men det må føres videre. Herunder melder spørsmålet sig om å utvikle det naturlige varebytte mellom de nordiske land på grunnlag av de gjeldende avtaler. Det er også nødvendig å nå fram til samforståelse på det militærpolitiske område. Et spørsmål som nu har aktualitetens interesse.

Samtidig som det nordiske samarbeid utvides og befestes, må vi ta del i det internasjonale og mellomfolkelige arbeid. Vi må ikke gjøre forsøk på å melde oss ut av Europa og være oss selv nok. Det vil være en svakhet og en fare.

Planen om et samnordisk tidsskrift for å holde utenverdenen kjent med de nordiske folks innsats og synsmåter i det almene kulturliv og den internasjonale rettsutvikling vil bli hilst med tilfredshet. Men la det ikke bare bli med gode forsetter og planer. Sett ideen ut i livet før jo heller. La det nordiske samarbeid virke befruktende på det europeiske samarbeid. Det vi må fram til, er også et samlet Europa, bygd på fredens, frihetens og gjensidighetens grunnsetninger.

Demokratiet må vise at det har slagkraft.

Mauri Ryömä: Finnland er et nødvendig ledd i fredsblokken.

Interessant møte om Nordens nøytralitetspolitikk.

Møtet mandag kveld i Vestkantens Distriktsforening, som blev ledet av formannen Sverre Pettersen, var viet spørsmålet om Nordens stilling og opgaver under den vanskelige internasjonale situasjon vi for øieblikket er oppe i. Redaktør Mauri Ryömä, Finnland, holdt foredrag om «Finnland mellom Tyskland og Norden», og Johan Vogt om «Kan de nordiske land nå fram til en felles utenrikspolitikk?»

Mauri Ryömä uttalte i sitt foredrag bl. a. at Finnland er et nødvendig ledd mellom den østlige og vestlige del av den internasjonale fredsblokk. Men mens de demokratiske krefter i Norden og Finnland arbeider for å gjøre Finnland til et solid ledd mellom fredsblokkenes deler, så er det andre krefter som arbeider for å skyte Finnland inn som en kile mellom dem. Disse siste har sin støtte i de stormfinske kretser, hvor det helt fra verdenskrigens dager, og utover til nu, har vært drømt og lagt planer om å skape et Stor-Finnland gjennom ekspansjon mot øst.

Mellom Tyskland og Finnland har det vært en nær forbindelse helt siden verdenskrigen, og den har vært omhyggelig pleiet. Særlig har forbindelsen vært intim mellom tyske og finske offiserskretser. Spørsmålet om Finnlands stilling til Tyskland og Norden er i den siste tid blitt aktuelt i høieste grad i forbindelse med debatten om befestning av Ålendsøyene. Denne debatt blev åpnet i det tyske «Zeitschrift für Geopolitik» som gikk inn for befestning av øyene, og disse befestninger skulde da ligge som en konstant trusel mot de russiske flåtehavner, og kunde bli av stor betydning i tilfelle Finnland skulde bli med på Tysklands side i en konflikt med Sovjet-Samveldet. På den andre siden vilde disse befestninger også bli en trusel mot Sveriges viktigste knutepunkter, og faren for at en slik trusel skulde komme under tysk kontroll, fikk hele den venstreinnstilte del av Norden til å reagere, mens på den andre siden den mer fascist- og halv fascistiske del av pressen var enig i tanken. Det vakte i denne forbindelse også opsikt at en tysk-finsk offisersekspedisjon var på Ålendsøyene for å undersøke befestningsmulighetene, det viste jo tydelig hvor landet lå.

Finnland har nu en demokratisk regjering som så visst ikke vil innlate sig på utenrikspolitiske eventyr. Men det har også en offisersklikk som mer enn gjerne vil drive sin egen utenrikspolitikk, og mellom disse offiserene, sammen med de fascistiske studenterorganisasjoner på den ene side og regjeringen på den andre, er det til sine tider en viss spenning. Det brede lag av befolkningen står bak regjeringen i dette spørsmål, men offiserene driver på sin side en utstrakt virksomhet. Det er betegnende for innstillingen i disse kretser, at de mest almindelig brukte marsjsanger under rekruttøvelsene er Horst Wessel, italienske fascistisanger og finske sanger om et Stor-Finnland, hvis grenser skal strekke sig østover til Onega og Hvitehavet. En finsk generals visitt til Hitler for ganske nylig var også et fingerpek i samme retning.

Alt dette viser det fascistiske sinnelag blandt store deler av militæret, og at dette vil få stor betydning i tilfelle det skulde bli aktuelt med et militært samarbeid mellom de nordiske land, er innlysende.

Som før nevnt står det finske folk bak regjeringen i dette spørsmål. Ålendsøyene kan befestes, men det må skje i forbindelse med Sverige, da det her gjelder like meget svenske som finske interesser. Alle disse spørsmål må i det hele tatt løses i forståelse i Sverige, det vil igjen si i forståelse med det øvrige Norden.

Også sosialdemokratiet i Finnland går nu inn for styrkelsen av forsvaret, men det fester samtidig oppmerksomheten ved at det er nødvendig med en oprydning innen offiserklikkene. Forutsetningen for styrkelsen av forsvaret må være at en

samtidig får en demokratisering av hæren.

Foredraget blev mottatt med varmt bifall.

Neste foredragsholder, Johan Vogt, pekte på at spørsmålet om Nordens nøytralitet i løpet av ganske kort tid var kommet i centrum av den politiske diskusjon. Den almindelige opfatning er jo at vi i løpet av kort tid vil ha en stormaktskrig i Europa, og spørsmålet er da om vi her oppe i Norden har noen mulighet for å holde oss utenfor. Enkelte tror at det fremdeles skal gå med den nøytralitetspolitikken vi førte under verdenskrigen, men det foreligger ikke noe som kan gi oss grunn til å tro det. Verdenskrigen lærte dem som deltok der at den økonomiske krig er like viktig som den militære, og det er derfor helt oplagt at vi ikke vil få anledning til å forsyne Tyskland med råstoffer slik som vi gjorde under verdenskrigen. Vi har da to muligheter, enten å avbryte all forbindelse med de krigførende parter, eller også foreta en sonndring mellom partene, slik at vi bruker våre økonomiske maktmidler mot de aggressive stater.

Men en aktiv holdning fra Nordens side avhenger av en fast opslutning av de brede lag av befolkningen, derfor må disse problemer tas op til almindelig drøftelse, i vendinger som alle og enhver kan forstå, ikke bare behandles i diplomatiske vendinger som bare noen få innvidde kan tyde. En slik almindelig opslutning vil det nok være lettest å komme fram til i Norge, vanskeligst i Finnland og Danmark. Det er mulig at den eneste linje det for øieblikket er mulig å samle disse 4 land om, er den absolutte nøytralitet, men det er jo også en linje.

Taleren kom så inn på Sønder-Jyllands stilling, og mente det nok var mulig at de tyske aktivister vilde forsøke sig her, før de gikk mot Tsjekkoslovakia. Det er mulig at det i den nærmeste fremtid vil bli dannet en samlingsregjering i Danmark som representerer alle politiske partier av noen betydning, for å møte denne fare. Dette vil nok gi tyskerne en del betenkeligheter, det er jo alltid mer risikabelt å møte en enig nasjon, men selv sagt er Danmark likevel for svakt. Her er det de andre nordiske land kan tre støttende til, om ikke med militær hjelp, så vil vi kunne si at et angrep på Dan-

marks grenser vil bli møtt med blokade, og en stans i malmeksporten til Tyskland vil kunne bli skjebnesvanger for dette. Det vilde dessuten vise at også demokratiet kan være slagkraftig.

Vår opgave vil nu bli å gjøre Norden, som hittil bare har vært et geografisk begrep, til en politisk realitet.

Også dette foredrag fikk forsamlingens livligste tilslutning.

Arbeiderbladet nr. 80
5 april 1938.

OSLO (Egertorvet og Grønland 24)
SKIEN, STAVANGER, TRONDHEIM
Besørger alle Deres
BANKFORRETNINGER

Arbeiderbladet

Før Social-Demokraten
Hovedorgan for Det norske Arbeiderparti

Kl. 10
er siste innleverings-
frist for annonser til
dagens avis.
Større annonser og
farveannonser må
innleveres dagen i
forveien.

Nr. 80.

Utkommer alle hverdager. Løssalg 15 øre. Fredag 20 øre. Lørdag 30 øre.

Oslo, tirsdag 5. april 1938.

70 øre uken — kr. 3.00 pr. mnd. — kr. 9.00 pr. kvartal.

55. årgang.

De nordiske utenriksministre møtes

De nordiske ministre fotografert ved møtets begynnelse i formiddag. Rundt bordet sees sittende fra venstre: Holsti, Finland, Munch, Danmark, Sandler, Sverige, og Koht, Norge.

Sandler: Sverige vil ikke melde sig ut av Folkeforbundet, men landet må være løst fra sanksjonsforpliktelse.

En forferdelig bilkjøring ved Holstad i Østfold

Lastebil knust mot et
bjerketre efter ufor-
svarlig kjøring.

To personer kommet til skade.
Fengslingskjennelse i Akers for-
hørsrett idag over ulykkeschauffør

Ved Holstad stasjon på Vestre Østfold-
linje skjedde en fæl bilulykke igår. En
lastebil fra Mathisens bananmodneri kom
i svær fart østfra mot Oslo. Like ved
Holstad-overgangen på jernbanen mistet
chaufføren styringen, bilen skar ut og

De nordiske ministre fotografert ved møtets begynnelse i formiddag. Rundt bordet sees sittende fra venstre: Holsti, Finnland, Munch, Danmark, Sandler, Sverige, og Koht, Norge.

En forferdelig bilkjøring ved Holstad i Østfold

Lastebil knust mot et bjerketre efter ufor-svarlig kjøring.

To personer kommet til skade. Fengslingskjennelse i Akers for-hørsrett idag over ulykkeschauffør

Ved Holstad stasjon på Vestre Østfold-linje skjedde en fæl bilulykke igår. En lastebil fra Mathisens bananmodneri kom i svær fart østfra mot Oslo. Like ved Holstad-overgangen på jernbanen mistet chaufføren styringen, bilen skar ut og skrenset mot flere løvtrær, for til slutt å kollidera kraftig mot en stor bjerk. Bilen smadredes fullstendig, og chaufføren og en ung gutt som kjørte med ham kom alvorlig til skade. Guttene blev slengt bortover veien og så fryktelig ut.

Inne i styrehuset, som var helt oversprøytet med blod, satt chaufføren fastklemt. Men han var ikke verre enn at han kunde hinke ut og inn i nærmeste hus.

To læger tilkå de sårede, og sykebilene fra Ski bragte dem til lægevakten i Oslo. Her viste det sig at gutten hadde fått brukket en arm og dessuten flere skrubbsår i ansiktet og på kroppen. Guttene ligger ennå i formiddag på lægevakten, men det er neppe fare for ham. Chaufføren blev innlagt på Ullevål sykehus, som med-deler at han nu er klar, men han klager over smerter i siden og armen. Politiet har optatt efterforskning i saken.

Georg Løchen fengslet.

Hjelpearbeider Georg Løchen, som på en biltur til Drammen påkjørte og skadet Thor Dahl blev igår av Akers forhørsrett fengslet for 8 dager. Han påkjørte rettens kjennelse. Thor Dahl...

Sandler: Sverige vil ikke melde sig ut av Folkeforbundet, men landet må være løst fra sanksjonsforpliktelsene.

Munch har ikke merket større uro i Sønder-Jylland.

Holsti: Finnland føler sig vel ved det nordiske samarbeid

De nordiske utenriksministre kom til Oslo idag tidlig, og allerede litt efter kl. 10 trådte utenriksminister-møtet sammen i utenriksdepartementet under ledelse av utenriksminister Koht. Møtet får en øket interesse ved de nye momenter som utenriksminister Sandler kastet inn i debatten om det nordiske samarbeid i sin radiotale igår kveld. I denne talen, som vi gjengir på et annet sted i dagens avis, peker han på at det kunde være verd å prøve å utvide det felles nordiske nøytralitetsberedskap til også å omfatte militære forholdsregler.

Under et lite perrongintervju idag var Sandler uvillig til å uttale sig ytterligere om saken. Jeg har sagt det som skal sies, erklærte han. Men da han blev spurt om han anså Folkeforbundet for dødt, protesterte han. Tvert om, det er «vårt enda hopp», sa han, og la til at bortsett fra noen enkelte var det ingen i Sverige som for alvor tenkte på å melde Sverige ut av Folkeforbundet. Han mente også at den erklæring som statsråd Undén avgav i Genève i januar i år var tilstrekkelig til å stille Sverige fritt overfor sanksjonsforpliktelsene.

Vi nevnte også for utenriksminister Sandler den nederlandske sosialdemokrat Albardas forslag om at Oslo-statene skulde ta initiativet til en internasjonal fredskonferanse. Men Sandler trodde ikke akkurat tiden egnet sig for konferanser av den art. En må jo tenke litt på hvad det kan komme ut av dem, la han til.

Utenriksminister Munch hadde ikke lest Sinders tale da han steg av utenlandstoget, og kunde derfor ikke uttale sig om den. Men han lot til å være meget interessert i de spørsmål som var reist, selv om han selvfølgelig ikke kunde si noe om hvordan han

vilde stille sig til det Sandler hadde uttalt. Munch fortalte at bevilningene i Danmark på 50 millioner til forskjellige foranstaltninger med tanke på en krig, nu var helt i orden. Forslaget følger stort sett de samme linjer som det norske, la han til.

På spørsmål om man i den senere

tid hadde merket øket uro i Sønder-Jylland svarte han at det er jo alltid en del gjæring der nede, blandt mindretallet på begge sider av grensen, både blandt tyskerne i Danmark og blandt danskene i Tyskland, men at gjæringen skulde være øket hadde en ikke lagt merke til.

Finnland kan brødfø sig under en krise.

Sandler antyder nordisk militært samarbeid til vern om nøytraliteten.

Spørsmålet er om det kan styrke våre chanser for å undgå krig.

Nordens stater må holdes utenfor en stormaktskonflikt

STOCKHOLM, 4. april.

(N.T.B.) Utenriksminister Sandler holdt i kveld et foredrag i kringkastingen i serien «Norden og verden», og kom med meget interessante uttalelser om nordisk politikk i freds- og ufredstider.

Emnet for utenriksministerens foredrag var de verdenspolitiske problemer som de nordiske stater for tiden er stilt overfor.

Han begynte med å behandle Nordens stilling i fred, og redegjorde for det samarbeid som foregår.

Sandler gikk så over til å tale om Norden i ufredstider. Mørke slagskygger ligger over en nær fremtid, sa han. Går det bedre enn vi tror i mørke stunder, må vår omtenksomhet være oss tilgitt. Går det verre enn vi tenker i lyse øieblikk, blir det vanskelig å få tilgivelse for ikke å ha vært tilstrekkelig forberedt. Når vi står foran muligheten av en europeisk stormaktskonflikt, bør det spørsmål stilles: Hvor står Norden og hvor fast står Norden hvis en slik begivenhetens orkan bryter løs over denne verdensdel?

Uten å bygge på noen ensretting har vi et fast og felles utgangspunkt. I en stormaktskonflikt vil vi hevde vår rett til å følge den politikk som holder alle Nordens land utenfor en krig. Jeg kan ikke forstå at det eksisterer noe annet alternativ.

Det er mot denne bakgrunn man må se det arbeid som pågår for å gjøre Norden forberedt. Ingen makt skal regne med å ha oss — eller noen av oss — med seg. Ingen makt skal regne med å ha oss — eller noen av oss — mot seg. Norden skal strykes av generalstabenes forhåndskalkyler pro et contra. Det å styrke Norden har bare ett mål: forstyr ikke Nordens fred!

I det som jeg kaller beredskapsarbeidet, inngår utstedelsen av felles nordiske nøytralitetsregler, som er et hovedpunkt på dagsordenen for morgendagens utenriksministermøte i Oslo. Beredskapsarbeidet

omfatter også som et vesentlig ledd en undersøkelse av hvorledes det stiller seg med forsyningen av våre viktigste varer. Det vilde være å misopfatte den faktiske situasjon, hvis man ute eller hjemme oppfatter dette som et uttrykk for engstelse for en konkret fare for angrep. Det eneste formål er å kunne møte en eventuell risiko.

Jeg vil ikke undlate å berøre et ømtålig emne som gjelder det militære. En interessert iakttagelse av reaksjonene fra opinionen har ikke kunnet undgå å se at opinionen reagerer med spontan sympati når nabolandene anspenner sine krefter på det militære område. Men det vokser også frem noe mer i famlende former. Det fremstiller sig vesentlig under forskjellige former som et «nordisk forsvarsforbund». Folk som ikke ynder andre politiske ideer enn dem som har klare og faste konturer, kommer nok av og til med sin skepsis. Men det hindrer ikke at de usikre ideer synes å ha et visst grep på folk.

I en sådan situasjon kan det bare være til nytte først å påvise hvor den kritiske reaksjon har sin reelle styrke. Et forsvarsforbund pleier jo å være rettet mot noen. Men Norden har ingen felles fiende. Det tør nok hende at den megen skrijving om et nordisk forsvarsforbund på den måten har vært uskikket til å fremme det som har vekstkraft. Men er selekt utgangspunktet for nordisk politikk klart, får saken et annet utseende, og reaksjonen kan også bli anderledes.

Blir det gjort helt klart at Nordens virkelige samlingslinje ikke er annet enn et felles arbeid for ikke å bli trukket inn i krig, da er det ikke lenger spørsmål om et forsvarsforbund med ubegrensede forpliktelser for alle tenkelige eventualiteter, men det viser sig å gjelde en nøytralitetsberedskap som er utvidet til også å gjelde militære forholdsregler.

Da reiser spørsmålet sig på en måte som gjør den mer skikket til behandling i deres øine som ser en

Jens

skriver om utkomne bind
hjemms bibliotek
denshistorie
kunsthistorie

HJEM

Hovedredaktør: Unth

1. Verdens historie
2. Verdens litteraturhistorie
3. Verdens kunsthistorie. 6. 2
4. Verdens geografi
5. Verdens former. 10. Moderne naturvidenskap. 11. Moderne teknikk.
12. Helse og hygiene. 13. Fremmedordbok. 14. Verdensatlas.

18 bind, hvert bind på 300—400 sider med til sammen omkring 3000 illustrasjoner. Ett bind om måneden i halvannet år. Pris pr. bind innbundet kr. 9.00. Betalingen kan fordeles med kr. 4.50 om måneden.

Alle de verker et hjem bør eie!

GYLDENDAL NORSK FORLAG

sammenheng mellom forpliktelser og ressurser.

Da blir problemstillingen den: Finnes det begrensede områder og spørsmål hvor en viss koordinasjon av alle, eller flere nordiske lands forsvarskraft kan styrke våre chanser for å undgå krig? Noen annen felles fiende enn krigsårsaken blir det da ikke spørsmål om.

Idag kan jeg bare svare: det er verd å prøve. Hvor langt veien fører, skal på forhånd være usagt.

Jeg vil ikke undlate å fremholde at farer og risiko kan vi ikke undgå

med den nuværende internasjonale situasjon, hvordan vi enn går frem. Det er like sant idag som det har vært før, at minskningen av risikoen må søkes i en kollektiv samordning av nasjonenes fredsvilje. Det mål må aldri tapes av syne, selv om det kan virke meget problematisk idag. Om vi under de mørke tider nu trekker oss inn i oss selv og forsterker vårt hus, så kraftig som mulig, så bør vi være parat til en dag — forhåpentlig så snart som mulig — å komme frem og delta i det nye, byggende arbeid for en fredens verdensorganisasjon, som engang må komme tross alt.

Byen Tortosa ligger 15—20 km. fra kysten.

REGJERINGSTROPPENE GAR FREM VED MADRID

Fra Madrid telegraferes gjennom Havas at regjeringsstroppene igår formiddag gjenoptok sin offensiv på Guadalajara-fronten nordøst for Madrid med øket styrke. De såkalte dynamiteros fikk kastet Francotroppene ut av deres stillinger og kavaleriet gjorde samtidig et fremstøt på flere km. lenger nord. Francofly bombarderte regjeringsstroppene, uten

her holdt i kveld et foredrag i Aking-
kastingen i serien «Norden og ver-
den», og kom med meget interessante
uttalelser om nordisk politikk i
freds- og ufredstider.

Emnet for utenriksministerens
foredrag var de verdenspolitiske
problemer som de nordiske stater
for tiden er stilt overfor.

Han begynte med å behandle
Nordens stilling i fred, og rede-
gjorde for det samarbeid som fore-
går.

Sandler gikk så over til å tale
om Norden i ufredstider. Mørke
slagskygger ligger over en nær
fremtid, sa han. Går det bedre
enn vi tror i mørke stunder, må
vår omtenkksomhet være oss til-
gitt. Går det verre enn vi ten-
ker i lyse øieblikk, blir det van-
skelig å få tilgivelse for ikke å
ha vært tilstrekkelig forberedt.
Når vi står foran muligheten av
en europeisk stormaktkonflikt,
bør det spørsmål stilles: Hvor
står Norden og hvor fast står
Norden hvis en slik begivenhete-
nes orkan bryter løs over denne
verdensdel?

Uten å bygge på noen ensretting
har vi et fast og felles utgangs-
punkt. I en stormaktkonflikt vil
vi hevde vår rett til å følge den
politikk som holder alle Nordens
land utenfor en krig. Jeg kan
ikke forstå at det eksisterer noe
annet alternativ.

Det er mot denne bakgrunn man
må se det arbeid som pågår for å
gjøre Norden forberedt. Ingen
makt skal regne med å ha oss —
eller noen av oss — med sig. In-
gen makt skal regne med å ha
oss — eller noen av oss — mot
sig. Norden skal strykes av ge-
neralstabenes forhåndskalkyler
pro et contra. Det å styrke Nor-
den har bare ett mål: forstyr
ikke Nordens fred!

I det som jeg kaller beredskaps-
arbeidet, inngår utstedelsen av fel-
les nordiske nøytralitetsregler, som
er et hovedpunkt på dagsordenen
for morgendagens utenriksminister-
møte i Oslo. Beredskapsarbeidet

stiller sig med forsynningen av vare-
viktigste varer. Det vilde være å
misopfatte den faktiske situasjon,
hvis man ute eller hjemme oppfatter
dette som et uttrykk for engstelse
for en konkret fare for angrep. Det
eneste formål er å kunne møte en
eventuell risiko.

Jeg vil ikke undlate å berøre et
ømtålig emne som gjelder det mili-
tære. En interessert iakttagelse av
reaksjonene fra opinionen har ikke
kunnet undgå å se at opinionen
reagerer med spontan sympati når
nabolandene anspenner sine krefter
på det militære område. Men det
vokser også frem noe mer i fam-
lende former. Det fremstiller sig
vesentlig under forskjellige former
som et «nordisk forsvarsforbund».
Folk som ikke ynder andre politiske
ideer enn dem som har klare og fa-
ste konturer, kommer nok av og til
med sin skepsis. Men det hindrer
ikke at de usikre ideer synes å ha
et visst grep på folk.

I en sådan situasjon kan det bare
være til nytte først å påvise hvor
den kritiske reaksjon har sin reelle
styrke. Et forsvarsforbund pleier jo
å være rettet mot noen. Men Nor-
den har ingen felles fiende. Det tør
nok hende at den megen skrivning
om et nordisk forsvarsforbund på
den måten har vært uskikket til å
fremme det som har vekstkraft. Men
er selev utgangspunktet for nordisk
politikk klart, får saken et annet ut-
seende, og reaksjonen kan også bli
anderledes.

Blir det gjort helt klart at Nor-
dens virkelige samlingslinje ikke
er annet enn et felles arbeid for
ikke å bli trukket inn i krig, da
er det ikke lenger spørsmål om et
forsvarsforbund med ubegrensede
forpliktelser for alle tenkelige
eventualiteter, men det viser sig
å gjelde en nøytralitetsberedskap
som er utvidet til også å gjelde
militære forholdsregler.

Da reiser spørsmålet sig på en
måte som gjør den mer skikket til
behandling i deres øine som ser en

HJEM

Hovedredaktør: Unio

1. Verdens historie
dens litteraturhisto

kunsthistorie. 6. 2

8. Verdens geografi
former. 10. Moderne naturvidenskap. 11. Moderne teknikk.
12. Helse og hygiene. 13. Fremmedordbok. 14. Verdensatlas

18 bind, hvert bind på 300—400 sider med til-
sammen omkring 3000 illustrasjoner. Ett bind
om måneden i halvannet år. Pris pr. bind inn-
bundet kr. 9.00. Betalingen kan fordeles med
kr. 4.50 om måneden.

Alle de verker et hjem bør eie!

GYLDENDAL NORSK FORLAG

sammenheng mellom forpliktelser og
ressurser.

Da blir problemstillingen den:
Finnes det begrensede områder og
spørsmål hvor en viss koordina-
sjon av alle, eller flere nordiske
lands forsvarskraft kan styrke
våre chanser for å undgå krig?
Noen annen felles fiende enn
krigsårsaken blir det da ikke
spørsmål om.

Idag kan jeg bare svare: det er
verd å prøve. Hvor langt veien
fører, skal på forhånd være usagt.

Jeg vil ikke undlate å fremholde
at farer og risiko kan vi ikke undgå

med den nuværende internasjonale
situasjon, hvordan vi enn går frem.
Det er like sant idag som det har
vært før, at minskningen av risi-
koen må søkes i en kollektiv sam-
ordning av nasjonenes fredsvilje.
Det mål må aldri tapes av syne,
selv om det kan virke meget pro-
blematisk idag. Om vi under de
mørke tider nu trekker oss inn i
oss selv og forsterker vårt hus, så
kraftig som mulig, så bør vi være
parat til en dag — forhåpentlig så
snart som mulig — å komme frem
og delta i det nye, byggende arbeid
for en fredens verdensorganisasjon,
som engang må komme tross alt.

Byen Tortosa ligger 15—20 km.
fra kysten.

REGJERINGSTROPPENE GAR FREM VED MADRID

Fra Madrid telegraferes gjennom
Havas at regjeringstroppene igår for-
middag gjenoptok sin offensiv på
Guadalajara-fronten nordøst for
Madrid med øket styrke. De såkalte
dynamiteros fikk kastet Francotrop-
pene ut av deres stillinger og kava-
leriet gjorde samtidig et fremstøt på
flere km. lenger nord. Francofly
bombarderte regjeringstroppene, uten
å kunne stanse deres fremrykning
østover.

ITALIENERNE BOMBARDERER REGJERINGSTROPPENE

Fra Saragossa telegraferes at re-
gjeringsstroppenes forbindelseslinjer
langs kysten var under Francotropp-
enes artilleriild igår kveld, efter at
de var kommet til Tortosa. Svart-
pilene er med på dette fremstøtet.

CABALLERO I PARIS

BERLIN, 5. april.

Tysk telegrambyrås Paris-korre-
spondent telegraferer at den tidligere
spanske statsminister Largo Cabal-
lero og Catalonias finansielle råd-
giver, Taradellas, igår kom til Paris.

Intense

Inleder bladet nr. 79
4 april 1938.

Blod på tann.

Stillingen er alvorlig for ikke å si kritisk for de spanske regjeringstropper. Det er dessverre ikke utelukket at Franco ved fremmed hjelp kan vinne en foreløbig seier. Et nytt oppgjør vil nok snart komme. Det spanske folk vil ikke lengere finne sig i undertrykkelse og vanstyre. Men det må atter gjennomgå forferdelige lidelser og må yde veldige offer før det igjen når frem til en fri forfatning og nasjonal selvstendighet, slik at det kan ta fatt på løsnin-gen av sine økonomiske, sosiale og kulturelle oppgaver.

Det blir imidlertid ikke bare det spanske folk som får betale dyrt for opprørernes seier. Europa får også blø. Frankrike blir halvveis inn-cirklet av fascistiske fiender. Tyskland og Italia får frigitt krefter som blir satt inn på nye fronter. Andre lands frihet og selvstendighet blir truet. For fascismen marsjerer mens demokratiet optrer veikt og vikende.

— — —
Nu kan «Aftenposten», «Nationen», «Sjøfartstidende» og andre konservative og reaksjonære organer begynne å anstille betraktninger over sin politikk. De har efter beste evne reklamert for opprørerne, «nasjonalistene» som de i almindelighet er blitt kalt. De som har kjempet for sitt lands frie forfatning og sin lovlige regjering, er blitt mistenkeliggjort og bakvasket. Får vi nu et fascistisk Spania, har demokratiet lidt et nytt nederlag og diktaturets tilhengere opnådd en nye seier som vil gi dem blod på tann.

Denne reaksjonære presse var på samme linje da Mussolini tilrev sig makten i Italia og Hitler i Tyskland. Likeledes da Dollfuss forrådte sitt lands demokratiske forfatning og kastet sig i armene på en fremmed makt, Italia. Men disse våre hjemlige nasjonalistiske organer blev en smule betenkt da nazistene marsjerte inn i Wien og etablerte sig som Østerrikes nye herrer. Det var Dollfuss og hans forræderi som beredte grunnlaget for dette nye overgrep som betyr landets fulle utslettelse av Europa-kartet.

— — —
Vi står foran nye, illevarslede begivenheter. Foreløbig optar «folkeavstemningen» i Tyskland og Østerrike den 10. april oppmerksomheten. Men når den er over, blir det nye fremstøt. Det er ikke for ingen ting at det trekkes sammen nye tropper ved Tsjekkoslovakias grenser og at det er satt i scene et omfattende intrigespill i landet. Det søkes oppløst innenfra og truet utenfra. Ungarn har også fått merke sin nye nabo. Det er vel heller ikke for ingen ting at det utfoldes øket aktivitet i Sønderjylland. «Aftenposten» og likesinnede kan glede sig. Fascismen har medvind, takket være sine støtter innen de konservative borgerlige partier.

Det som skjer ute, interesseres

Men det må atter gjennomgå forferdelige lidelser og må yde veldige offer før det igjen når frem til en fri forfatning og nasjonal selvstendighet, slik at det kan ta fatt på løsnin-gen av sine økonomiske, sosiale og kulturelle oppgaver.

Det blir imidlertid ikke bare det spanske folk som får betale dyrt for opprørernes seier. Europa får også blø. Frankrike blir halvveis inn-cirklet av fascistiske fiender. Tysk-land og Italia får frigitt krefter som blir satt inn på nye fronter. Andre lands frihet og selvstendighet blir truet. For fascismen marsjerer mens demokratiet optrer veiket og vikende.

— — —

Nu kan «Aftenposten», «Nationen», «Sjøfartstidende» og andre konservative og reaksjonære organer begynne å anstille betraktninger over sin politikk. De har efter beste evne reklamert for opprørerne, «nasjonalistene» som de i almindelighet er blitt kalt. De som har kjempet for sitt lands frie forfatning og sin lovlige regjering, er blitt mistenkeliggjort og bakvasket. Får vi nu et fascistisk Spania, har demokratiet lidt et nytt nederlag og diktaturets tilhengere opnådd en nye seier som vil gi dem blod på tann.

Denne reaksjonære presse var på samme linje da Mussolini tilrev sig makten i Italia og Hitler i Tyskland. Likeledes da Dollfuss forrådte sitt lands demokratiske forfatning og kastet sig i armene på en fremmed makt, Italia. Men disse våre hjemlige nasjonalistiske organer blev en smule betenkt da nazistene marsjerte inn i Wien og etablerte sig som Østerrikes nye herrer. Det var Dollfuss og hans forræderi som beredte grunnlaget for dette nye overgrep som betyr landets fulle utslettelse av Europa-kartet.

— — —

Vi står foran nye, illevarslende begivenheter. Foreløbig optar «folkeavstemningen» i Tyskland og Østerrike den 10. april oppmerksomheten. Men når den er over, blir det nye fremstøt. Det er ikke for ingen ting at det trekkes sammen nye tropper ved Tsjekkoslovakias grenser og at det er satt i scene et omfattende intrigespill i landet. Det søkes oppløst innenfra og truet utenfra. Ungarn har også fått merke sin nye nabo. Det er vel heller ikke for ingen ting at det utfoldes øket aktivitet i Sønderjylland. «Aftenposten» og likesinnede kan glede sig. Fascismen har medvind, takket være sine støtter innen de konservative borgerlige partier.

Det som skjer ute, interesserer og angår også oss. Det virkelige demokrati må konsolidere sine krefter således at det — om det røiner på — kan møte både sin åpne og maskerte fiender. Ikke minst de siste, for de er som regel de farligste.

Arbeiderbladet m. 74

29 mars 1938

Nordisk forsvarsforbund avvises bestemt i Danmark.

Tiden krever økning av visse beskyttelsesforanstaltninger, skriver „Demokraten“, Aarhus.

AARHUS, 28. mars.

«Demokraten» offentliggjør en artikkel om Danmarks forsvar som er underskrevet «Politicus» og synes å være inspirert fra høiere hold. På slutten av artikkelen — som har overskriften Tidens krav — heter det imidlertid at det vilde være feil å tro at den er skrevet av statsministeren. Artikkelen offentliggjøres også av andre sosialdemokratiske aviser utenfor København.

Det er ikke tidens krav at det lages forsvarsummel, som det er forsøkt fra konservativ side, heter det. Heller ikke er det tidens krav at det etableres en samlingsregjering som på forhånd må være uenig om nesten alt. Et slikt eksperiment kan gjøres i en alvorlig stund, da det skjer samling om en bestemt oppgave, men det er ikke et middel som bør foreslås i tide og utide fordi en ikke finner på noe bedre. Nei, tidens krav er klarhet og fasthet, rolig overveielse og avvisning av ophissende og forvirrende forholdsregler.

Alle har sett at vi lever i en merkelig tid, men det er naturligvis bare beklagelige utslag av nervøsitet som får folk til å tale om at Danmark kan vente Østerrikes skjebne. En kan ikke nekte at årene har budt menneskene overraskelser, heller ikke at slike overraskelser kan ramme det danske folk, men man må ubetinget avise den tanke at tyske makthavere vil inndra et dansk land med dansk befolkning i Tyskland.

Tiden krever at man avholder sig fra overdrivelser i utenrikspolitiske spørsmål. Det groveste spekulasjonsforsøk er en kommunistisk skrivelse som er sendt ut. Den svulmer av forløren nasjonalisme og forsøk på å skape krigstemning og panikk. Den gikk videre enn noe aktstykke fra konservativ side, og derfor havner den der hvor den hører hjemme.

Men det er også andre som driver spekulasjon. Beslutninger i Sverige og Norge om fremskyndelse av visse materielle anskaffelser til hær og flåte gjøres til store begivenheter og efterligninger kreves.

Det nordiske forsvarsforbund trekkes frem igjen, skjønt ingen ansvarlig politisk personlighet i Norden har tatt

til orde for denne idé. For ideen er selvfølgelig, som statsministeren har sagt, ganske umulig når den underspkes nærmere. Det blir visst nødvendig en gang å forklare folk hvad denne idé innebærer, å forklare hvilke krav den stiller, også til Danmark, og de som vil tenke over saken, vil snart erkjenne at ikke noe av de nordiske land kan påta sig de plikter som dette forbund måtte føre med sig. Det utelukker ikke samarbeid og fellesskap på mange områder.

Men tiden stiller også sine krav til Danmark, ikke krav som skal bringe vårt land på linje med kapprustningens land, ikke krav som søker å gjøre dvergen til kjempe, men krav om å gi det danske folk så megen sikkerhet og beskyttelse som våre beskjedne forhold tillater det.

Danmark kan ikke innrette sig som krigsmakt. Danmark må gjøre det klart for naboen som for andre at ingen fare truer herfra. Dansk område kan ikke brukes av krigførende makter, og det er til sikring mot dette at vi skal være parat. Ved de militærlover som sist blev vedtatt, forutsattes en betydelig mengde materiell-anskaffelser, og det vites at disse anskaffelser er påskyndet, som det nu er planlagt i Sverige.

Det er vel mulig at det kan gjøres enda mer i den retning, og det er også sannsynlig at tiden krever økning av visse beskyttelsesforanstaltninger, særlig ved hovedstaden, hvor det kanskje kan være fare under andre makters sammenstøt. Man må håpe at regjeringen har disse forhold for øie, for det skal ikke skjules at det hviler et tungt ansvar på regjeringen hvis de ulykker virkelig inntreffer som det tales om.

Tidens krav er at folket føler trygghet både ved det som blir utrettet av materiell art og ved det som utrettes under rolig og behersket optreden. Til dette kreves ingen ny regjering, men samling om den regjering som er uttrykk for folkets tillit. Og så kreves det ansvarsbevissthet i dansk presse og i hele befolkningen.

*De Lidenes Bladet nr. 74
29 mars 1938.*

Forsvarsforbund.

Spørsmålet om et skandinavisk forsvarsforbund er ikke nytt. Det har gjentatte ganger vært opppe til drøftelse, særlig i Sverige. Fremtredende medlemmer av det svenske sosialdemokratiske parti som Z. Höglund og Fredrik Ström har uttalt sin tilslutning til tanken. Partiet har dog ikke tatt noe standpunkt.

I Danmark har alle antydninger om et skandinavisk forsvarsforbund møtt sterk motstand innen sosialdemokratiet. Her hjemme har spørsmålet ikke vært gjenstand for noen inngående drøftelse. For det har manglet det saklige grunnlag som har kunnet gjøre det aktuelt.

Et forsvarsforbund reiser både uten- og innenrikspolitiske problemer av ganske stor rekkevidde. Det måtte i tilfelle bli spørsmål om en omfattende oprustning efter en felles linje og en mer aktiv utenrikspolitikk. Men er vi innstilt på en slik politikk, og er vi klar over dens konsekvenser? Det tror vi ikke. Er det noe område hvor det er nødvendig å ha faste holdepunkter og bevare likevekten og opptre klart og nøkternt er det på dette.

Det som vi anser som ønskelig, ja nødvendig, er en større forståelse mellom de nordiske folk. Men en praktisk politikk med den oppgave for øie, kan bli vanskeliggjort ved agitasjonen for et forsvarsforbund.

De som har reist den sak på sosialistisk grunn, har tatt den rolig og saklig. Men for kommunistene er alle slike ting som fot i hose. De har nylig hatt en konferanse i Stockholm og lansert parolen om et nordisk forsvarsforbund. I denne forbindelse er også den gamle enhetsfront-parole pusset op. Den heter nu nordisk frihetsfront.

Efter dette møte er resolusjonskverna satt i gang. Overalt hvor kommunistene har et møte vedtas det resolusjoner om nordisk forsvarsforbund i samband med Sovjet-Unionen. En så lettsindig og ansvarsløs behandling av et viktig og vanskelig spørsmål skal man søke efter sidestykke til. Blir aldri de menn som nu stiller med dette parti, voksne og ansvarsbevisste? Om en måned eller to er det noe nytt det skal spekuleres i og lages agitasjon på, og så er det nye resolusjoner og vrøvl.

Kommunistene forsøkte sig også i samorganisasjonens møte her i byen nu søndag. Men det var en voksen og ansvarlig forsamling som ikke vilde agere sandpåstrøer for de kommunistiske resolusjonsmakere. Derfor blev det maskinskrevne forslag oversendt hovedorganisasjonene. En fremgangsmåte man også bør følge i andre organisasjoner hvor kommunistene forsøker sig med den slags resolusjoner.

'Arbeiderbladet' nr. 240
14048. 1937.

Arbeiderbladet

Organ for Det norske arbeiderparti.

Redaktør:

MARTIN TRANMÆL

Redaksjonssekretær:

OLAV LARSEN.

Telefon 17250.

Centralbord med forbindelse til redaksjonens og ekspedisjonens samtlige avd.

Redaksjonen:

Folketeatret, opp. A. & etasje, Nytorvet 2.

Telefonet:

Efter klokken 19 har redaksjonen følgende forbindelser: 17253, 17254, 17255 (Sportsredaksjonen).

Ekspedisjonen:

Folketeatret, Nytorvet 2.

Bud-ekspeditor (etter kl. 18) telefon 74061.

Torshov-ekspedisjonen 74163.

Trykkeri og fakto: 17250.

Arbeidernes Pressekontor:

Folketeatret, 5. etg. Tilf. 16885. Centralbord.

Telegramadresse: «Arbeiderpresse».

kan like en motstander som kjemp ærlig og med blanke våben. Det at sporer og skjerper argumentasjon. Men denne grenseløse flom av skjellsord og beskyldninger er en skam.

Den utvikler sig til å bli en kreftskade, en stygg flekk på det frie ord. Måtte det ikke gå an å føre en valgkamp med renere midler og en mer behersket uttrykksmåte? Det er da intelligente og forstandige mennesker en taler til også i en valgkamp. De lar sig ikke velte overende av ordenes giftgass.

Og det vil høire og venstre få føle. De vil få føle at de har krenket noe av det beste i befolkningen ved å optre som de gjør i denne valgkamp. De vil få svar mandag.

Gi dem svar.

Gi dem svar.

Hvis en valgkamp kunde vinnes ved grovheter og skjellsord, vilde høire være ovenpå i år. Men en kommer aldri noen vei med å være ufor-skammet — heller ikke i en valgkamp.

Men er det ikke så, at det er bevisstheten om sin egen maktesløshet som skaper skjellsordene? Den som saklig står sterkt og har sin argumentasjon i orden, går aldri ned i sølepytten for å skvette uhumskheter på sine motstandere.

Det gjør alene den som føler at slaget er tapt på saklighetens front. Han søker å reparere skaden ved bruk av sansesløst sterke ord, men opnår bare å demonstrere sin egen ynkelighet. Høires talere i Oslo står i denne lite misunnelsesverdige stilling idag.

Vi hører fra deres talerstoler at Oslos befolkning blir flådd, at arbeiderpartiet øver terror og er å ligne med innbruddstyver, at byens styre er korrupt, at arbeiderpartiet vil legge hjemmene øde og styrte byen ned i den svarteste elendighet. Og venstre supplerer med å kalle statsråd Madsen en Gestapo-chef.

Hvis dette var sant, måtte jo byen og landet være styrt av banditter som bare tenkte på å legge alt øde efter sig. Av gangstere og stimenn som bryter inn i hjemmene og øver vold og terror. Og at det ikke finnes verre sted på jordens running enn Norge og spesielt Oslo.

Vi har sett byen forandres under arbeiderpartiets styre. Nye og lykelige hjem er dannet i sunde og moderne leiligheter. Barna og de gamle er sikret en bedre forsorg. Ungdommen har fått bedre skoler. Prektige idrettsplasser er bygget og nye frilandsområder innvunnet for almenheten. Beskjeftigelsen er øket, og skattene er mindre enn i noen annen by i landet.

Vidner dette om ødeleggelse og terror? Er det revet noe ned, så er det de svarte rønnene som undergrov folkets helse. Intet styre i noen by i landet kan med større stolthet og bedre samvittighet vise frem sitt arbeid og la det tale for sig. Men dette styre er det høire sværter med de

Hvis en valgkamp kunne vinnes ved grovheter og skjellsord, vilde høire være ovenpå i år. Men en kommer aldri noen vei med å være ufor-skammet — heller ikke i en valg-kamp.

Men er det ikke så, at det er be-visstheten om sin egen maktesløshet som skaper skjellsordene? Den som saklig står sterkt og har sin argu-mentasjon i orden, går aldri ned i sølepytten for å skvette uhumskheter på sine motstandere.

Det gjør alene den som føler at slaget er tapt på saklighetens front. Han søker å reparere skaden ved bruk av sansesløst sterke ord, men opnår bare å demonstrere sin egen ynkelighet. Høires talere i Oslo står i denne lite misunnelsesverdige stil-ling idag.

Vi hører fra deres talerstoler at Oslos befolkning blir flådd, at arbei-derpartiet øver terror og er å ligne med innbruddstyver, at byens styre er korrupt, at arbeiderpartiet vil legge hjemmene øde og styrte byen ned i den svarteste elendighet. Og venstre supplerer med å kalle stats-råd Madsen en Gestapo-chef.

Hvis dette var sant, måtte jo by-en og landet være styrt av banditter som bare tenkte på å legge alt øde etter sig. Av gangstere og stimen som bryter inn i hjemmene og øver vold og terror. Og at det ikke finnes verre sted på jordens running enn Norge og spesielt Oslo.

Vi har sett byen forandres under arbeiderpartiets styre. Nye og lyk-kelige hjem er dannet i sunde og moderne leiligheter. Barna og de gamle er sikret en bedre forsorg. Ungdommen har fått bedre skoler. Prektige idrettsplasser er bygget og nye frilandsområder innvunnet for almenheten. Beskjeftigelsen er øket, og skattene er mindre enn i noen annen by i landet.

Vidner dette om ødeleggelse og terror? Er det revet noe ned, så er det de svarte rønnene som undergrov folkets helse. Intet styre i noen by i landet kan med større stolthet og bedre samvittighet vise frem sitt ar-beid og la det tale for sig. Men dette styre er det høire sværter med de groveste skjellsord.

Krisen brøt inn over landet og la mange hjem øde. Tvangsauksjoner i hundretall gjorde det svart utover bygdene. Arbeidsløshet og fortvilelse preget tusener av hjem. Fantastiske skattetyngsler og svær gjeldsbyrde la kommunene i kne. Men de partier som nu skjeller og smeller foretok sig intet for å stanse krisen.

Men nå lysner det over landet. Det er blitt virksomhet på mange ar-beidsplasser, hvor det før var stans. Saneringsarbeidet i kommunene skri-der frem. By og land har fått bedre kår. Kommunenes og statens finanser bedres. Landet kan atter bygges, både med veier og øket virksomhet i alle næringer.

Det er arbeiderpartiet som har stått i spissen for landets ledelse i denne store gjenreisningens tid. Og slik ser det riktige og sanne billede ut. Men det er dette styre og dets menn som høire i sin fortvilelse og i redsel for nederlaget søker å svine til med sprogets groveste skyts.

Det må være *hatet*, det blinde og sansesløse hat, som fører høires «dannede» menn og kvinner av de fine familier ut i denne kloakk. Vi

"Arbeiderbladet" nr. 164.
19 juli 1938.

CITATER

Den danske professor K. A. Wleth Knudsen ved den tekniske høiskole i Trondheim, skriver i «Dagsposten» (fris.) en stor artikkel om «Skillelinjer i Europa». Artikkelen former sig som en hyldest til den tyske nazisme og slutter slik:

«De samme kretser, som således tidlig og silde æreskjenner Tyskland og tyskerne, har som bekjent siden nasjonalismens seier fattet en tidligere ukjent kjærlighet til Nordslesvig og den nye grense mot Tyskland. De burde nu betenke, at intet egner sig mere til å bringe denne grense i fare enn deres bakvaskelsesfelttog imot Tyskland. Sikkert er ihvertfall, at hvis Danmark noensinne skulde få strid med Tyskland om denne grense, da kan vi takke først og fremst den danske regjeringspresse derfor».

Nå vet vi altså hvordan det vil gå danskene hvis de ikke er snilde gutter og beundrer fascismen, — pass dere, grensen kan være i fare! Men for et par år siden sa en fremstående tysk nazist, at tysk utenrikspolitikk ikke interesserte sig for slike småting som en grensentvidelse på Danmarks bekostning. Nei, det man vilde var å skape en blokk av fascistiske stater som skulde strekke sig fra Ishavet i nord til Middelhavet i syd. Men det passer vel ikke i professorens kram å åpenbare disse planene.

'Arbeiderbladet' nr. 52.

3 Mars 1938.

Gestapo er ledende i tysk utenrikspolitikk.

Dr. Berthold Jacob fotografert da han gikk i land i Oslo igår.

Mulighetene for europeisk fred større enn før, mener Berthold Jacob.

Den kjente antinazist uttaler sig til „Arbeiderbladet“.

— Idag er mulighetene for europeisk fred betydelig større enn de noen gang tidligere har vært efter nazistenes overtagelse av makten i Tyskland, erklærer den kjente tyske antinazist, redaktør Berthold Jacob under et intervju med «Arbeiderbladet» i formiddag.

Berthold Jacob kom, som meddelt i en stor del av vårt oplag igår med «Biarritz» til Oslo igår ettermiddag for å holde en rekke foredrag her i landet, vesentlig om den tyske oprustning. Lørdag taler han i Studenter-samfundet.

— Det vil bli et kritisk tidspunkt i europeisk politikk antagelig til høsten, mener Jacob. Tyskland er kommet tidligere i gang med sine rustninger enn de fleste øvrige makter og vil en kort periode ha et visst overtak på grunn av sitt forsprang. Til høsten vil nazistene kunne stable på benene — uten noen spesiell mobilisering — 700,000 ordinære tropper

plus en del spesialfolk, i alt dreier det sig om 900,000 til 950,000 mann. Og Tyskland vil ha til disposisjon 6 motoriserte divisjoner mot Frankrikes 2, momenter av avgjørende betydning. Under Daladier har Frankrike nu gått til en betydelig oprustning, men kan ikke realisere så raskt at ikke Tyskland til høsten vil ha et lite forsprang. Tidspunktet er kritisk, fordi Tyskland må regne med at senere vil Tyskland ikke kunne hevde sig overfor Frankrike i rustningsveddeløpet — og slett ikke overfor England. Tyskland vil «miste pushten» og ikke klare å følge med.

En skal imidlertid regne med, fortsetter Jacob, at Tyskland også på dette tidspunkt (til høsten) vil lide under mangel på mannskaper. 15 års nedrustning og manglende øvelse vil komme til å gjøre sig sterkt gjeldende, særlig gjelder det spesialvåbenene. Jeg tror ikke tyskerne har så gode kampflyvere som mange mener, og som andre land vitterlig kan

(Forts. side 14.)

kom det endog andre maktforsky herredsstyret. Men departementet sa nei, rustningen og i de senere år har det aldri vært — Jeg reist noen alvorlig mosjon for å fremme me til å inn saken heldigvis. Idag er nok alle brukspeisk politi berettigede enig i at det gjelder å bevare en herlighet som almenningen uavkortet; bare da kan den nemlig yde et gjeldende maksimum.

IU STYKKET

De gjør en god handel hver gang. De kjøper Sunlight. Ingen annen sepe gir Dem så meget for pengene. Og kvaliteten er nu som før — ren, god, drøi sepe tyvers igjennem. 0.000 kroners garanti.

Nu har De til å undvære

Nordlendingenes Forening 75

Nordlendingenes Forening fyller i denne tid den ærverdige av 75 år. Det gir de mange flyttede nordlendinger her i foranledning til å samles lørdag en hyggelig fest.

Foreningen blev stiftet i mars av daværende student, senere sogeprest Ole Tobias Olsen. En annen deltager i stiftelsen var senere professor Elias Blix, som også var foreningens formann. Opprinnelsen var foreningen nærmest sammenslutning som samlet akademiske indre rivninger, som førte til at gruppe brøt ut i 1886 og dannet en konkurrerende forening, «Fembørningen». Slik var situasjonen så i 6 år til 1892. — Da blev de to foreninger

Intervju med Berthold Jacob

(Forts. fra side 1)

by på. De mangler trening. Dertil kommer at efter min mening er også det tyske flyvevåben rent teknisk overvurdert. Det er en kjensgjerning at flyvemotorene bygges efter fremmede lisenser, særlig amerikanske og engelske. Det er lite trolig at disse land utleverer førsteklasses lisenser. De tyske motorer er i forhold til andre maktors ganske sikkert høist annenklassens, antagelig tredjeklasses. Videre må man regne med at Roosevelts strålende valgseier spiller en ganske betydelig rolle. Berlin må regne med at Amerika vil nekte sitt veto mot krig.

Det er blandt annet av disse grunner jeg mener at chansene for fred nu er større enn tidligere, understreker Jacob. Og det er mange symptomatiske uttrykk for at jeg har rett i mine betraktninger. Legg bare merke til den nervøse tone som hersker i de tyske aviser, når for eksempel den britiske oprustning kommenteres.

— Mener De at den britiske oprustning er en garanti for fred?

— Det er beklagelig at nedrustningskonferansen har lidd skibbrudd, og det er beklagelig at man dermed må bygge freden på våben. Men det er ikke til å komme utenom. Som situasjonen ligger an må jeg tilstå at jeg ser den britiske oprustning som en garanti for verdensfred.

— De mener at der vil inntre en maktforskyvning som følge av oprustningen?

— Jeg mener at England vil komme til å innta sin gamle plass i europeisk politikk.

Berthold Jacob pointerer videre at der for øieblikket sikkert gjør sig gjeldende en ganske betydelig krigs-

redsel i Tyskland. Men den skal man ikke legge for stor vekt på. Og man skal heller ikke nære den illusjon at det tyske næringslivs vanskeligheter og matmangelen i Tyskland i løpet av ganske kort tid vil føre til regimets fall. Den keiserlige regjering presterte i 1914 til 1918 å føre en krig mot nesten all verden, til tross for Tysklands svake stilling. Hitlers regjering forstår meget bedre enn den keiserlige å legge krigsgrunnlaget til rette programmessig, slik at folket ser bort fra alle vanskeligheter. Så hvis den tyske regjering vil krig på død og liv så kan den nok klare å få folket med sig, men det vil jo være

som å gå i felten med «overskærne sener».

Men krig mot Danmark tror Jacob slett ikke på. Tyskland vil være varsom med å trekke dette land inn i krigerske forviklinger og gheller ha det i reserve som forrådskammer.

— Hvad mener De om tysk utenrikspolitikk idag? spør vi til slutt den tyske emigrant.

— Det er mulig jeg blir betraktet som kjetter, men min mening er at det ikke er inntrådt noen vesensforandring i tysk utenrikspolitikk efter Hitlers makt-overtagelse. Linjene er de samme som den keiserlige regjering før krig. Og til dels de samme som efter 1918. Jeg tror at Hitler, hvis han hadde vært i Stresemanns plass, hadde kommet til å føre temmelig nøiaktig den samme politikk. Men midlene har forandret sig. Jeg kan kanskje uttrykke det slik: Hitlers utenrikspolitikk er en ny og «forbedret» utgave av den gamle tyske.

Gestapo er idag ledende i Tysklands utenrikspolitikk. Det hemmelige politiske makt hviler på S.S., og det er ganske karakteristisk at Tysklands førende ambassadør, von Ribbentrop i London, er general i S.S. Tyskland spekulerer i konflikter i og mellom andre land. Og arbeider for å skjerpe alle slike konflikter for å styrke sin egen stilling. Av den instruksjon for tyske diplomater og andre som arbeider i utlandet, som blev funnet i Syd-Amerika og offentliggjort der, fremgår det tydelig, til tross for at Gøbbels har dementert dens innhold både to og tre ganger — at tysk utenrikspolitikk følger de linjer som der blev trukket op. Tysklands innblanding i den spanske konflikt er således symptomatisk, slutter Jacob.

28 nordmenn overvintrer på Grønland

*Dansk misnøie
med fransk-
manns studie-
besøk.*

«Ekstrabladet» i København angriper det norske selskap Arktisk Næringsdrift for å ha leiet ut et fangstfelt på Øst-Grønland til en franskmann. Dosent Hoel dementerer dette. Vedkommende franskmann, herr Micard, skal nnk til Øst-Grønland, men med «Quest» ført av Ludolf Schelderup, og nærmest på en studie- og fornøielsesreise. Da skibet blir liggende lenge i Loch Fine-fjorden, midt i fangstfeltet til Arktisk Næringsdrift, vil selskapet få erstatning av Schelderup for ødelagt fangst. Slikt er ikke i strid med traktatens bestemmelser.

— Hvor mange nordmenn overvintrer på Grønland i vinter? spør «Arbeiderbladet» dosent Hoel.

— Alt i alt 28, sier han. 3 mann ligger på Sydøst-Grønland, i Torgilsbu, i dr. Høygaards ekspedisjon som holder til i Angmagsalik deltar det 4 mann. Og i Myggbukt-området ligger det 21, inklusive mannskapet på «Quest». I selve Myggbukta er det 3 fangstfolk og 2 engelske zoologer, brødrene Bird.

— Og fangsten?

— Den har vært meget tilfredsstillende de siste årene og ser lovende ut også i år.

Hissig danske.

Overfor «Nationaltidende» uttaler direktør Jennow i Øst-Grønlandske fangst kompani, Nanok i anledning av grev Micards forbindelse med Arktisk Næringsdrift: Det er en stor misforståelse hvis man tror at nordmennene likviderer sine interesser i Øst-Grønland. De biter sig tvertom bedre fast deroppe. Det er en løierlig anvendelse av de traktatmessige sikrede norske rettigheter til fangst deroppe og man ser antagelig sin fordel i å gjøre dette fordi man derved sikrer sig at en stasjon ikke står ubenyttet. Gjør den det i fem år er den fri.

Sluttelig kommer direktøren med et mindre pent angrep mot den norske stat, som han ender slik: All ting tyder på at den norske stat har større interesser i Øst-Grønland enn vi, sett med nasjonale danske øine kan finne heldig.

"Arvids bladet" nr. 257.

24 Okt. 1936.

IDAG

Situasjonen er alvorlig, og admiralstriden er brutt ut gjen. Det er lenge siden 1905, men når admiraler setter sig ned for å erindre, erindrer de så godt at det blir slagsmål på ny.

Børresen erindrer meget bestemt at han hadde rett, og Sparre er klar over at Børresen bør korrigeres. Begge er skrivende folk og har adskillige spennende romaner på samvittigheten. Men det minst spennende er den roman de selv spiller hovedrollen i.

Et blad har meget fornuftig henvist admiralstriden til gransking av historikerne. Men det kan ikke Børresen finne sig i. Han er nemlig bange for at hans navn vil bli glemt når det skal sees i historiens lys. For han har beskyldt historikerne for å ha forrådt sitt land i dets forhold til Danmark, og da er det klart at de som skriver historien vil hevne sig på Børresen og slette hans navn ut.

I alt dette merker man en ophøiet saklig innstilling. De personlige motiver merkes nesten ikke.

HAM

Den brune pest.

De fascistiske og nazistiske partier — Fedrelandslaget og Nasjonal samling — har lidt et velfortjent og knusende nederlag ved dette valg. Det frisinne folkeparti som har søkt å innrette sig efter alle mulige vindretninger og som i det siste har slått sine pjalter sammen med de fremmede seksjoner, har fått en lignende medfart. Det er et sunt og godt trekk som virker rensende og forfriskende.

Men vi har dermed ikke overvun-

net den egentlige fascistiske fare. Den truer fra en annen kant, fra høire og de reaksjonære fløier i venstre og bondepartiet. Der bar man kurtisert fascismen. Fremfor alt de fascistiske anslag som er rettet mot arbeiderklassen. Hjemme som ute. Typisk for den rådende innstilling på spissborgerlig og antimarxistisk hold er forherligelsen av det spanske oprør. Dets mål er militær- og fascistdiktaturet. Hvis det skulde lykkes, vil det styrke den fascistiske blokk i Europa. Demokratiet vil bli ytterligere truet og verdensfreden satt i den største fare. Allikevel betegnes disse oprørere som «befriere».

Men selv om de fascistiske tendenser er rotfestet innen de borgerlige partier, og da fortrinsvis høire, er det likefullt av den største betydning at de importerte partier settes på plass av folket selv. De kopierer de italienske og tyske metoder og brutaliserer og forråer alt offentlig ordskifte. Det skapes en atmosfære så uhyggelig og ulidelig at det til slutt blir vanskelig å puste. Det er som en pest som virker drepande på all sundhet og all liv. Valget formet sig som en stor og virkningsfull renselsesprosess overfor disse sykelige og fremmedartede bevegelser eller sammensvergelses. Derfor føles luften allerede renere.

Men man er dermed ikke ferdig med denne brune pest. En slik smitte lar sig ikke så fort og lett utrydde. Det må man gjøre sig fortrolig med. Men pesten er begrenset og smittebærerne satt på plass. Og det er det første og store skritt for å demme op for denne, den mest ufysiske form for fascisme.

1-2

DOBESCH

KVALITETSHATTEN for det norske klima.

Arbeiderbladet

For Social-Demokraten

Hovedorgan for Det norske Arbeiderparti

LØSSALG 15 øre
FREDAG 20 øre
LØRDAG 30 øre

Gjennomsnittsoptag
i august 57,904

KULL
KOKS
CINDERS
VED

BRENSELCENTRALEN
TELF. 47800

Nr. 227

Utkommer alle hverdager.

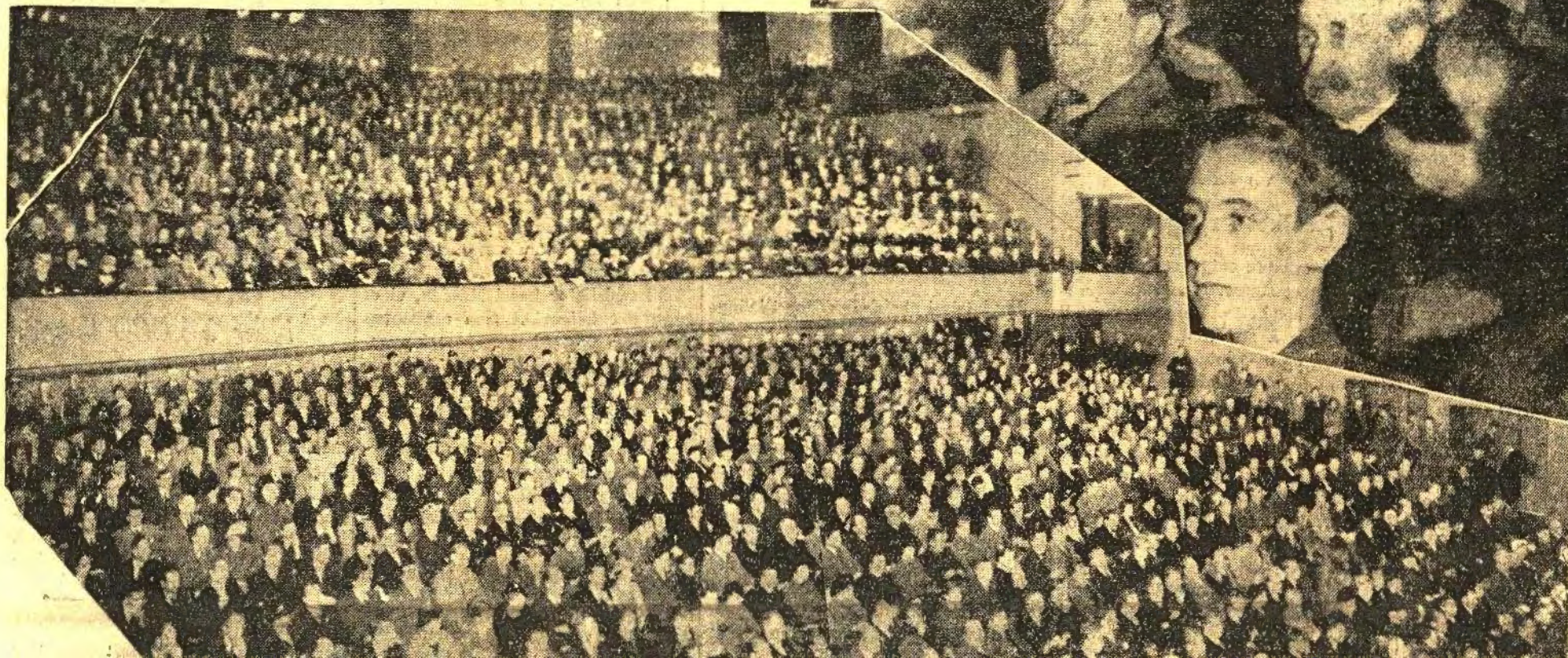
Oslo, mandag 28. september 1936.

60 øre uken — kr. 2.70 pr. mnd. — kr. 8.00 pr. kvartal

53. årgang.

VALGET STÅR MELLEM SOSIALISME OG NAZISME

Nygaardsvold hyldes av
de veldige arbeidermøter

krisen, istedenfor å gå til dypere
rädgjerder.

Statsministeren maner til sund vurdering av FOLKESTYRE og VELFERDS- POLITIKK

— Jeg tror ikke jeg kan beskyldes for skryt og selvros, når jeg sier, at det knapt er noen regjering her i landet siden verdenskrigens dager som har tatt op så mange saker til løsning som den nuværende regjering! sa statsminister Johan Nygårdsvold i Verdensteatret igår formiddag, på et av de mest vellykkede valgmoser som noen sinne har vært arranger-

Oslo-arbeiderne, som hyldet ham inntil ovasjoner. I et friskt og humorfylt foredrag, som gang på gang blev avbrutt av begeistret bifall, talte han om regjeringens gjenreisingsarbeid og fremtidige opgaver.

Hvert ord blev hørt.

Og det av tusener. Hver eneste av Verdensteatrets 1600 plasser var besatt. I Oslo arbeidersamfund og i i Folkets hus' store og lille sal og vestibyle, dit taler og underholdning blev overført gjennom et utmerket høttaleranlegg, satt folk tett i tett, og klappet uten å se! — Samtidig hadde Sten-, jord- og cementarbeiderne fullt hus til sin store sammenkomst i Eldorado. I alt var over 5000 mennesker samlet til arbeiderpartiets innendørs valgmoser i Oslo igår formiddag.

Ungdomskorpset til Oslo arbeiderparti innledet med flotte og feiende nummer, tramgjengen «Brann» ildnet sinnene, og «Vi bygger landet» klang fulltonig som fellessang. Møtestyreren Eugen Johannesen gav så ordet til

Johan Nygårdsvold.

— Det er en vesensforskjell mellom dette valget og de tidligere,

funnet hverandre bedre i en samlet front.

Den politiske utviklingen siden verdenskrigen er velkjent nok. At krisen hos oss kanskje var noe lettere enn andre steder blev nyttet som påskudd til ikke å gjøre noe imot den. Vår kritikk mot det radende system blev derfor sterk. Men så fortvilt var så stillingen utover lan-

det, for bønder, småbrukere, fiskere og arbeidere, at det var vår politiske plikt å forme ut synet vårt i konkrete forslag til lindring av den øieblikkelige nøds- og arbeidsledighets-situasjon. I våre kriseprogrammer av 1932—33—34 gikk vi inn for en aktiv, jeg hadde nær sagt aggressiv krisepolitikk. De fenget fra landsende til landsende. I 1933 utløste dette program et politisk jordskred. Det belærte de borgerlige om mye. Og det virket som en kall vassbøtte på en morgenlat sjusover. De forstod at det nyttet ikke lenger å prøve

å la krisen sjølvdø, og det avfødte et krisebevilgningsfor-
slag Mowinkel visstnok hadde sikret sig de andre borgerliges støtte til, — med 43 millioner kroner som bot for syndene. Men i 1935 var landbrukskrisen blitt så alvorlig at et lignende forslag kunde det ikke opnå enighet om.

Vi hadde tatt jordbruksspørsmålene op alt i kriseplanen av 1933. Arbeidsledigheten senket kjøpekraften og dermed prisene. Gjeldsordning trengte både kommuner og private. Arbeidslivet måtte reises. De endrede økonomiske forhold internasjonalt med øket selvberging spilte også inn.

Hvis vår krisepolitikk bare gikk ut på å bevilge millioner til nødsar-

krisen, istedenfor å gå til dypere rådgerder.

Den fascistiske fare.

Mest brennende var det for jordbruket. Hurtig hjelp var her dobbelt hjelp. Det begynte sogar å bli sosial uro. Jeg sikter ikke til dem som smykker sig med nasjonale masker og arbeider for nazistiske og fascistiske metoder og tendenser, folk som høist vil opnå å få i stand tilfeldige slagsmål, slik som de flyr rundt og tigger stryk ved å tilsvine personer og ideer. Men vi fikk «Bygdefolkets krisehjelp» og de såkalte debitorforeninger, drevet frem av en berettiget misnøie. Og disse sammenslutninger søkte fascistiske og nazistiske allianser. — Men samtidig med denne utvikling drev de borgerlige partier med snakk og forhandlet til slutt i Handelens hus — ikke om de fryktelige kriserealiteter som forelå, men om maktfordelingen sig i mellom. Betegnende nok sprakk samarbeidet her — «på forståelsen av enkelte modale hjelpeverbers betydning», som Hambro kynisk bemerket i stortinget.

Arbeiderregjeringens store opgaver.

Det var store opgaver som lå foran arbeiderregjeringen. Det måtte skaffes midler til avhjelp av den

Du som er hustru og mor!

Vet du om din mann er livsforsikret? Vet du hvor meget du får å leve av hvis han faller fra? Livsforsikringen er ikke bare din manns sak.

Statsministeren maner til sund vurdering av FOLKESTYRE og VELFERDS- POLITIKK

— Jeg tror ikke jeg kan beskyldes for skryt og selvros, når jeg sier, at det knapt er noen regjering her i landet siden verdenskrigens dager som har tatt op så mange saker til løsning som den nuværende regjering! sa statsminister Johan Nygårdsvold i Verdensteatret igår formiddag, på et av de mest vellykkede valgsteder som noen sinne har vært arrangert i Oslo.

Bred og trygg, som et symbol på selve folkereisingen i landet, stod Norges statsminister på talerstolen foran flaggborgen — til møtes med

Oslo-arbeiderne, som hyldet ham inntil ovasjoner. I et friskt og humorfylt foredrag, som gang på gang blev avbrutt av begeistret bifall, talte han om regjeringens gjeveiseringsarbeid og fremtidige oppgaver.

Hvert ord blev hørt.

Og det av tusener. Hver eneste av Verdensteatrets 1600 plasser var besatt. I Oslo arbeidersamfund og i i Folkets hus' store og lille sal og vestibyle, dit taler og underholdning blev overført gjennom et utmerket høttaleranlegg, satt folk tett i tett, og klappet uten å se! — Samtidig hadde Sten-, jord- og eementarbeiderne fullt hus til sin store sammenkomst i Eldorado. I alt var over 5000 mennesker samlet til arbeiderpartiets innendørs valgsteder i Oslo igår formiddag.

Ungdomskorpset til Oslo arbeiderparti innledet med flotte og feiende nummer, framgjengen «Brann» ildnet sinnene, og «Vi bygger landet» klang fulltonig som fellessang. Møtestyren Eugen Johannesen gav så ordet til

Johan Nygårdsvold.

— Det er en vesensforskjell mellom dette valget og de tidligere, fordi det er første gang det i en slik situasjon sitter en sosialistisk arbeiderregjering til rørs, uttalte statsministeren. Det er dens politikk, og de linjer den har trukket op som skal bedømmes. Derfor har også de borgerlige partiene

funnet hverandre bedre i en samlet front.

Den politiske utviklingen siden verdenskrigen er velkjent nok. At krisen hos oss kanskje var noe lettere enn andre steder blev nyttet som påskudd til ikke å gjøre noe imot den. Vår kritikk mot det rådende system blev derfor sterk. Men så fortvilt var så stillingen utover lan-

det, for bønder, småbrukere, fiskere og arbeidere, at det var vår politiske plikt å forme ut synet vårt i konkrete forslag til lindring av den øieblikkelige nøds- og arbeidsledighets-situasjon. I våre kriseprogrammer av 1932—33—34 gikk vi inn for en aktiv, jeg hadde nær sagt aggressiv krisepolitikk. De fenget fra landsende til landsende. I 1933 utløste dette program et politisk jordskred. Det belærte de borgerlige om mye. Og det virket som en kall vassbøtte på en morgenlat sjusover. De forstod at det nyttet ikke lenger å prøve

a la krisen sjølvdø,

og det avløste et kriserbevilgningsfor-slag Mowinkel visstnok hadde sikret sig de andre borgerliges støtte til, — med 43 millioner kroner som bot for syndene. Men i 1935 var landbrukskrisen blitt så alvorlig at et lignende forslag kunde det ikke opnås enighet om.

Vi hadde tatt jordbruksprospers-målene op alt i krisepånen av 1933. Arbeidsledigheten senket kjøpekraften og dermed prisene. Gjeldsordning trengte både kommuner og private. Arbeidslivet måtte reises. De endrede økonomiske forhold internasjonalt med øket selvberging spilte også inn.

Hvis vår krisepolitikk bare gikk ut på å bevilge millioner til nødsarbeid, er jeg enig i at det vilde vært en dum politikk. Men vårt arbeid har tatt sikte på å skape varig bedring ved en planmessig arbeidsreising. Det de borgerlige foreslo i 1934 var imidlertid forsøk på å bevilge sig bort fra

Den fascistiske fare.

Mest brennende var det for jordbruket. Hurtig hjelp var her dobbelt hjelp. Det begynte sogar å bli sosial uro. Jeg sikter ikke til dem som smykker sig med nasjonale masker og arbeider for nazistiske og fascistiske metoder og tendenser, folk som høist vil opnå å få i stand tilfældige slagsmål, slik som de flyr rundt og tigger stryk ved å tilsvine personer og ideer. Men vi fikk «Bygde-folkets krisehjelp» og de såkalte debitorforeninger, drevet frem av en berettiget misnøje. Og disse sammenslutninger søkte fascistiske og nazistiske allianser. — Men samtidig med denne utvikling drev de borgerlige partier med snakk og forhandlet til slutt i Handelens hus — ikke om de fryktelige kriserealtiteter som forelå, men om maktfordelingen sig i mellom. Betegnende nok sprakk samarbeidet her — «på forståelsen av enkelte modale hjelpeverbets betydning», som Hambro kynisk bemerket i stortinget.

Arbeiderregjeringens store oppgaver.

Det var store oppgaver som lå foran arbeiderregjeringen. Det måtte skaffes midler til avhjelp av den

Du som er hustru og mor!

Vet du om din mann er livsforsikret? Vet du hvor meget du får å leve av hvis han faller fra? Livsforsikringen er ikke bare din manns sak. Den angår dig og dine barn i ennu høiere grad.

Er din manns livsforsikring stor nok?

Den bør være minst 5 ganger årsinntekten.

Da folk så hvor fullt det var, løp de den siste biten frem til koen. Alle vilde sikre sig plass.

øieblikkelige nødssituasjon. Det måtte skaffes oversikt og plan til bedring av jordbrukets og fiskerienes betrente stilling. Og disse ting måtte sees i sammenheng med en mulig økning av industrien vår, både hjemmeindustrien og eksportindustrien, for på den måten å skaffe arbeidsmuligheter for de ledige.

Arbeiderregjeringen har søkt å løse disse spørsmål i samsvar med partiets kriseprogram og vårt stortingsprogram foran siste valg.

Bondepartiet tilbød selv sin assistanse!

De borgerlige har hele tiden hatt flertallet i stortinget og kunde feid oss vekk, dersom vi var til slik ulykke for landet. Og vi skulde gått! Men bondepartiet selv kom og tilbød sin assistanse. Forhåndsforhandlingene ved kriseforliket dreide sig vesentlig om budgettets størrelse og enkelte tekniske spørsmål ved gjennomføringen av våre kriseforslag. Linjen vår i disse tiltak daterer sig fra lang tid tilbake, fra før bonde-regjeringen satt ved makten og intet gjorde. Det er derfor vi som har fått igjennem lønns-somhetslinjen i jordbruket. Bondepartiet kom til oss og angret sine synder, så de fikk være med, men nå har de visst fått bondeanger....

De negative.

Mon ikke både venstre-velgere og -ledere i sitt hjerte var glad over at det gikk som det gikk?

Høire har ikke lenger noe politisk ansikt, dertil har det altfor lenge stått som garantist for alle andre borgerlige partier. Både høire og venstre

stemte imot regjeringens forslag til bedring av jordbrukets lønnsomhet, uten å ha noe annet å sette i stedet enn Fives berømte «Stortingsmeddelelse nr. 18». Det eneste bidraget venstre her gav til løsning av jordbrukets krisevansker — det var de i og for sig prisverdige foranstaltninger til å hindre smittsom kalvekasting. «Nr. 18» kalles da også kalvekastings-proposisjonen».

Vil de rasere?

Skal det være noe samsvar mellom høires og venstres politiske liv og lære, må de vel foreslå ophevd tiltak som melkeordning og smørtrygd, støtten til egg- og fleskeproduksjonen og kraftforavgiften — slik at vi igjen får billig utenlandsk kraftfor istedenfor det vi kan avle selv. Grunnlaget for skatteutjevningen mellom kommunene må vel også slås overende!

Vil de dette, synes jeg de bør si fra om det, og ikke bare drive med utenomsnakk.

Men er det noen som politisk har gjort forsøk på å sage av den grenen de selv sitter på, så er det bondepartiet foran dette valget! Der ser jeg «min gode venn» ens Hundseid stå som annenmann på en borgerlig fellesliste for å hjelpe venstres dumpekandidat inn, og bak en høiremann som også har bekjempet alt det Hundseid er gått inn for. Jeg skulde undt ham en bedre avslutning på sitt politiske liv....

Men skulde de nå likevel samles etter valget, de borgerlige politikerne, for å diskutere felles anliggender — da skulde jeg gjerne vært med og hørt. For det måtte da bli noe i likhet med en felles generalforsamling av villkatter og schäferhunder!

Køen foran Verdensteatret kl. 9.45 — altså en time før møtet skulde begynne! Hele fortauet til Youngstorvet var fullt, og ned Youngsbakken til Storgaten stod folk tett i tett.

Industrireiseing under motstand.

Hovedoppgaven vår er ikke nødsbevilgninger, men støtte til utbygging av arbeids- og næringsliv, organisasjon og modernisering av eldre næringer og bedrifter og fremme av andre gode tiltak med nyskaping av arbeidsmuligheter for øie.

Tross motstand — særlig fra høire og venstre — har vi fått gjennomført en garantiordning på 18 millioner kroner til dette formål. 14 millioner er alt disponert, for det meste til nye bedrifter.

Hvert prosjekt har vært nøie undersøkt og drøftet i statens plan- og tiltakskomité som arbeider som ledd i regjeringens systematiske arbeidsreiseing. Og nå har vi også fått Industribanken, et stort løft, som antagelig vil få den største betydning for utviklingen av vår industri.

Folket i ryggen!

Jeg kan være enig i at resultatene skulde vært større. Men arbeiderregjeringen har hatt et borgerlig flertall i stortinget å stri mot. Når likevel så mange og betydningsfulle saker er fremmet på cirka halvannet år, flere enn noe annet partis regjeringer har kunnet fremme på mange år, så er det fordi folkets tilslutning utover landet har vært større enn den tilslutning vi hadde i selve stortingssalen. Det har de borgerlige visst, og derfor ikke turdet annet enn bøie unda ved de kritiske punktene. For det er ikke bare på arbeidslivets områder at arbeiderregjeringen har blåst liv i de døde ben her i Norge.

døgnets og tidens kamp. Jeg sikter her først og fremst til gjennomføringen av alderstrygden, blinde- og vanføretrygden, vanføreløven, syketrygd for sjøfolk også i utenriks fart, og til de nye skolelovene.

160,000 får alderstrygd.

Den 90 år gamle alderstrygd-saken er utredet på tusener av trykksider, og i 1923 fikk vi en lov som imidlertid ingen borgerlig regjering har villet foreslå satt i kraft. Nu er arbeiderregjeringens alderstrygd-lov vedtatt, og pensjonene skal utbetales fra 1. juli neste år.

Dermed er ett av de største sosiale spørsmål som i mange år har stått på valgprogrammene, blitt virkelig gjort. Tusener som gjennom årene er blitt skuffet, får forventningene oppfylt. Ydelsene kan ennå sies å være små, enda statens utgifter er hele 21 millioner kroner til året.

— Men det er mitt håp at man etter hvert skal makte å forhøje ydelsene, pointerte statsministeren

Jeg hørte i et valgforedrag i kringkastingen lørdagskvelden at venstre nu vilde forbedre den alderstrygden som venstre har gått med i valgskreppe de siste 50 år, og ikke villet gjennomføre selv i den tiden til det hadde 2/3 flertall. Jojo. Da vi behandlet alderstrygden i stortinget, og høire og venstre skjønte det ikke nytt å stritte imot lenger, da tok de plutselig spanderbuksene på, og foreslo vedtatt en større trygd i den hensikt at arbeiderregjeringen skulde bryte ryggen på den!

160 000 gamle kommer inn under alderstrygden vår.

— Andre sosiale reformer...

bekjempe denne utvikling. Men i alle land hvor denne bevegelse har vunnet frem, er det de kapitalistiske interesser og konservative elementer som har hjulpet til, også økonomisk. Får Quisling noen tilslutning, er det enten av enkelte som er drevet til desperasjon, eller så av folk fra hjem og slekt som i sin tid stod vakt om svenskekongens interesser imot det norske folks vilje. Disse folk snakker om fedrelandsførere! Ja, er det landsforræderi å søke å gjøre landet vårt til et virkelig hjem for alle som arbeider i det — så tror jeg det er et forræderi som ingen behøver skamme sig over.

Men denne bevegelse degger de borgerlige partiene for, den maner de ikke til kamp imot. Det har da også vist sig at der arbeiderbevegelsen knuses, der har aldri de borgerlige partiene kunnet hindre det nazist-fascistiske diktaturet.

Både direkte og indirekte går de i spenn med den. Og derfor sier jeg: De borgerlige partiers kamp mot oss, mot sosialismen ved dette valg, det er i virkeligheten en kamp for nazismen.

Kampen vil hele verden over komme til å stå mellom nazisme og sosialisme.

Vi sosialister her i Norden, vi er ennå det bolverket som nazismens ekle bølger ikke har maktet å overskylle. Ved en politikk som tar sikte

En appell til alle.

— Jeg retter derfor en inntrengende appell til alle som vil arbeide for tryggere livsvilkår både økonomisk og sosialt, sa statsministeren i munnende ord til slutt, at de ved dette valget følger det eksemplet som våre meningsfeller i Finland, Danmark og Sverige har gitt oss. La dere ikke opphisse av de rå og brutaliserende valgmetoder som fra et enkelt hold søkes

gen har vetorett — men han tør ikke bruke den.

Når det likevel blir allianse i regjeringsdannelsen, så er det fordi bøndene har akseptert alle våre punkter på arbeidsprogrammet! Og med de sakene vil regjeringen vår ha fullt op å gjøre i 4 år.

Vi i Norden vil vise at demokratiet ikke er i oppløsning, at det tvertom stadig skapes noe nytt under frihetens himmel. Vi vil vise verden, at nordisk ånd er noe annet enn den svartsmuskede Gøbbels vil gjøre den til.

— Ge det budskapet også Ni om 3 veckor! sluttet Lundberg sin friske hilsen og appell, som han helt erobret forsamlingen med

Tramgjengen «Samhold» fremførte et avvekslende, både gripende og morsomt program, og så blev valgfilmene «Vi bygger landet» forevist for første gang offentlig. Den vakte gang på gang jubel for åpen scene.

Gårsdagens valg møter gir de aller beste løfter for innspurten i den historiske valgkamp i 1936.

Hjelpen

Nær 36,000 kroner til vår Loeninnsamling

Siden lørdag middag er det kommet inn kr. 2565.20 til vår Loen-innsamling. Vi har tidligere kvittert for kr. 33,385.86, tilsammen 35,951.06. Listen i vår ekspedisjon og i Torshov-ekspedisjonen er nu inndratt, men vi skal kvittere i avisen for beløp som vil høiere er under innsamling.

Georg Olsens lag, Veivesenet 19.00

Resultater som taler.

Vi står parat til å forsvare de til-

økte indirekte skatter for å få de

Kulturfremstøt som teller

somhetslinjen i jordbruket. Bondepartiet kom til oss og angret sine synder, så de fikk være med, men nå har de visst fått bondeanger....

De negative.

Mon ikke både venstre-velgere og -ledere i sitt hjerte var glad over at det gikk som det gikk?

Høire har ikke lenger noe politisk ansikt, dertil har det altfor lenge stått som garantist for alle andre borgerlige partier. Både høire og venstre

Resultater som taler.

Vi står parat til å forsvare de tiltakene vi har satt ut i livet. Vi vet de har vært til uvurderlig betydning for tusener og atter tusener av vår jordbrukende befolkning. Vi vet, at der hvor det blandt disse folk før hersket mismot og håpløshet, der er det nu mot og tro på fremtiden. Det er et lysere skjær over arbeidet med jorden idag enn det var for 3 år siden. Arbeidet betaler sig bedre.

Skattene er gått ned.

Tross all agitasjon om at vi har syltet folket ned med nye skatter, så føler dette folket at arbeiderregjeringens bestrebelser for å bedre for eksempel kommunenes økonomi, har ført til lavere kommuneskatter i storparten av landets kommuner. Og det er nettopp disse skattene som har vært de mest drepande for den enkelte i sin almindelighet og for arbeidet i særdeleshed.

Vi sa for øvrig fra før valget i 1933, at om vi fikk tilslutning til en aktiv krisepolitikk, vilde vi både forhøje den direkte skatten og nytte

som annen... på en... lesliste for å hjelpe venstres dumpekandidat inn, og bak en høiremann som også har bekjempet alt det Hundseid er gått inn for. Jeg skulde undt ham en bedre avslutning på sitt politiske liv....

Men skulde de nå likevel samles etter valget, de borgerlige politikerne, for å diskutere felles anliggender — da skulde jeg gjerne vært med og hørt. For det måtte da bli noe i likhet med en felles generalforsamling av villkatter og schäferhunder!

økte indirekte skatter for å få de nødvendige midler. Vi har gjort begge deler. Pengene er brukt utover det hele land der hjelp var mest fornøden.

Og resultatene er vi stolte over å kunne peke tilbake på.

Blandt tiltakene vi har satt ut i livet vil jeg nevne driftskredittkassen for småbrukere. — Også det dårlige hus-været fremefter bygdene er vi begynt å bøte på, selv om bevilgningene ennå er for snaue.

Fiskerne er hjulpet.

Gjeldstrykk, dårlig fiske og lave priser har ført til en utarming av vår fiskeribefolkning som de, som ikke bor i fiskeridistriktene, vanskelig kan gjøre sig noen forestilling om. Det har vært lite til mat, nesten ikke noe til klær, og absolutt intet til fornyelse av båter og redskap.

Arbeiderregjeringen gikk derfor inn for en betydelig forhøielse av krisebidragene til fiskerne, til anskaffelse av nye redskaper og båter, samt til reparasjoner.

3.5 millioner kroner blev også be-

Jeg kan være enig i at resultatene skulde vært større. Men arbeiderregjeringen har hatt et borgerlig flertall i stortinget å stri mot. Når likevel så mange og betydningsfulle saker er fremmet på cirka halvannet år, flere enn noe annet partis regjeringer har kunnet fremme på mange år, så er det fordi folkets tilslutning utover landet har vært større enn den tilslutning vi hadde i selve stortingssalen. Det har de borgerlige visst, og derfor ikke turdet annet enn bøie unda ved de kritiske punktene. For det er ikke bare på arbeidslivets områder at arbeiderregjeringen har blåst liv i de døde ben her i Norge.

Kulturfremstøt som teller.

Også på det kulturelle og sosiale området har arbeiderregjeringen flyttet merkepelene og fått vedtatt reformer som vil minnes langt utover

Monumentene blir stående!

— Jeg er klar over at det kan reises kritikk over det som er gjort på de forskjellige felter, sa Nygaardsvold. Men en ting er jeg sikker på. Og det er at i disse 18 månedene er regjeringens arbeid, regjeringens foranstaltninger blitt møtt med en enestående tilslutning og tillit av de store masser utover vårt land. Og derfor vil også de tiltak som regjeringen har satt i verk for å lette og trygge det arbeidende folks kår i denne vanskelige tid bli stående, tross all agitasjon fra de borgerliges side.

Men det er ikke nok med at disse foranstaltninger blir stående. Det er ikke nok med det som alt er utført.

Det norske arbeiderparti er et parti som ikke bare ser tilbake, tar lær-

Jeg hørte i et valgforedrag i kringkastingen lørdagskvelden at venstre nu vilde forbedre den alderstrygden som venstre har gått med i valgskreppe de siste 50 år, og ikke villet gjennomføre selv i den tiden partiet hadde 2/3 flertall. Jojo. Da vi behandlet alderstrygden i stortinget, og høire og venstre skjønnte det ikke nyttig å stritte imot lenger, da tok de plutselig spanderboksene på, og foreslo vedtatt en større trygd i den hensikt at arbeiderregjeringen skulde bryte ryggen på den!

160 000 gamle kommer inn under alderstrygden vår.

— Andre sosiale reformer er tatt op. Det er ikke lenger søndagsstillhet i sosialdepartementet, der de «dyktige venstre-statsrådene» før har regjert — de som var så dyktige at de nesten sovnet der.

Hvis så blir tilfelle, får vi finne oss i det.

Men det som har vært det store, det ledende i vår økonomiske politikk, det er å reise arbeidslivet slik at det kan bli plass herhjemme for alle som vil og kan arbeide. Og denne linjen er det vi vil fortsette i de 3 årene som kommer.

Arbeidet skal være lønnsomt.

Dette er imidlertid en dobbeltsidig oppgave. Det er ikke bare å finne nye arbeidsmuligheter. Alt arbeid i landet må søkes gjort så lønnsomt at utøverne kan få anledning til å leve et menneskeverdigh liv.

Det kan være vanskelig. På småbruket under fjellet, i kystdistriktene, i våre avstengte fjelldaler har livslagnaden alltid vært hard. Men også her kan det gjøres noe, det tror jeg arbeiderregjeringen har bevist. Den veibyggingen vi er gått inn for, er utsett. Likedan med bureis- og nydyrkingstiltakene. Og både gamle og nye bruk må man få utbytte av arbeidet sitt. Elektrisitetsaken må løses, til for industri og forbrukere. Sammen hel gjenreiseing av en maskinsbyggingsindustri er det de første spørsmålene som må

Sosialisme?

gjøre livet lysere for arbeidets te, går vi frem mot et sosialist-mfund med rett og rettferdighet d frihet, hel og full folkefrihet. ved tvang og makt og diktatur nå dette målet. Det er folkets evisning og egen fri vilje som bestemmer.

lget i år vil være avgjørende om enten sosialisme, harmon-folkelykke — eller nazisme, rkt reaksjonært diktatur — skal

Vi sosialister her i Norden, vi er ennå det bolverket som nazismens ekle bølger ikke har maktet å overskylle. Ved en politikk som tar sikte

En appell til alle.

— Jeg retter derfor en inntrengende appell til alle som vil arbeide for tryggere livsvilkår både økonomisk og sosialt, sa statsministeren i sin nede ord til slutt, at de ved dette valget følger det eksemplet som våre meningsfeller i Finland, Danmark og Sverige har gitt oss. La dere ikke opphisse av de rå og brutaliserende valgmetoder som fra et enkelt hold søkes anvendt i valgkampen. Hold hodet og omdømmet klart og kaldt, og gi svaret den 19. oktober ved å skape et sosialistisk flertall i vårt storting. Da vil hver enkelt av dere bidra til å skape trygge kår og folkelykke i fremtidens Norge!

Da det rent orkanaktige bifall hadde lagt sig, blev «Norge for folket» sunges unisont så det ljomet. Og Eugen Johannesen gav ordet til den svenske gjest, Gunnar Lundberg, som bragte en hilsen fra de seirrike kamerater i broderlandet.

I Sverige som i Norge!

— Dere synger «Norge for folket», sa han. Vi horte hos oss har nettopp ropt oss hese på «Sverige for folket». Kampen er da også felles, den samme i begge land.

Jeg har lest i norsk borgerpresse, at Norge vil få et fryktelig rødt diktatur, når Nygårdsvold seirer. Jeg har sett på gubben her, og han ser ikke så fæslig ut. Men i Sverige sa man: Får sosialdemokratene 4 mandater til, så faller Per Albins maske, og vi vil få se den røde bolsjevikdjevelen. Vi tok ikke 4 mandater. Vi tok dobbelt så mange. Men aldri har Stockholm smilt vakrere i solen enn dagen efter valget. Og det var ingen panikk på børsen.

Folket i Sverige er nemlig skremt så mange ganger med bolsjevikspøkelset nå, at de biter ikke på det. Jo større hetz, desto rikere solidaritet og entusiasme. Og vi hadde våre gjerninger å vise til. Vår regjering har hatt lenger tid på sig enn Eders. Borgerskapet snakket om eventyrpolitikk som ødela landets næringsliv — det næringslivet, som nu har slukt våre arbeidsløse. Og de kriselån, som skulde bli en plage for våre barn, de er betalt.

Nasjonens velstand steg!

Men vi vil videre. Vi vil beskytte oss mot kommende kriser. Vi vil sørge for at intet hjem noensinne blir truet av arbeidsløshetens spøkelse. — Ingen bokstav kan idag føies inn i noen svensk lov uten vår vilje. Kon-

Nær 36.000 kroner til vår Loeninnsamling

Siden lørdag middag er det kommet inn kr. 2565.20 til vår Loen-innsamling. Vi har tidligere kvittert for kr. 33,385.86, tilsammen 35,951.06. Listen i vår ekspedisjon og i Tors-hov-ekspedisjonen er nu inndratt, men vi skal kvittere i avisen for beløp som vi hører er under innsamling.

Georg Olsens lag, Veivesen	19.00
Arb. og funksj. ved Norak tarmin.	20.00
Personalet ved Dikemark sykehus	305.95
Asfaltarb. hos H. M. Kløcker	17.00
Isolatorernes forening	50.00
Gassverkarb. forening	100.00
M. C.	2.00
Innsamlet blandt medlemmer i Bryggearbeidernes forening	226.00
Brenselcentralens arb. forening	50.00
L. Th. Wiborgs lagerpersonale	10.00
Filergruppen Nylands verksted	92.00
Oslo faste bærere	20.00
Langaards presse- og cigaravd.	59.00
A.S. Møglestues verkstedklubb	35.00
A. Ø.	2.00
O. M.	1.50
O. R.	5.00
Montørene ved A. E. G.	33.00
E. I.	1.50
Sørli	1.00
Standard telefon & kabelfabr. klubb	189.50
K. Frøystad	10.00
Funksj. og betj. ved epileptiker-hjemmet, Sandvika	65.00
J. J. K. P.	4.00
Plattformbetjening Oslo Ø	51.00
Slaktesvennene ved Oslo slaktehus	31.00
Funksj. og arb. ved A. M. Andersens smie og mek. verksted	33.50
S. Mycklands personale	11.00
Norsk arbeidsmannsforbund	500.00
B. J.	2.00
Arb. og en del funksj. ved Grønvold fyrstikkfabrikk	148.50
Østlandske petroleums comp. verkstedarb. og chauffører	76.00
Arb. ved A. Hillestad kjemisk renseri og farveri	34.00
Fru Pauline M.	5.00
W. J. og O. S. personale	10.50
Hjerdis Elisabeth	3.00
Haakon Haakonsen og Roy Johansen ved basar på Strømmen	5.00
Arbeidere og funksjonærer ved Sætre Kjeksfabrikk	113.00
Arbeidere hos Olsen & Heen	12.00
Arbeidere og funksjonærer ved ingenjör Evensens bygg i Maridalsveien 29	103.50
Fru Kristoffersen	5.00
Thora Larsen	5.00
Fra Torshov-ekspedisjonen: Fra arb. og funksj. ved De norske Gjør- & spritfabrikker	65.50
F. A.	1.00
K. G.	2.00
Arbeidere og funksj. ved Halléns Hanskefabrikk	29.23

**NORGES
BRANDKASSE**
OPRETTET 1767

GAUPE

Vårt nye garn GAUPE — varmt, bløtt og dreit. Se vindusutstillingen!

Vi står parat til å forsvare de tiltakene vi har satt ut i livet. Vi vet de har vært til uvurderlig betydning for tusener og atter tusener av vår jordbrukende befolkning. Vi vet, at der hvor det blandt disse folk før hersket mismot og håpløshet, der er det nu mot og tro på fremtiden. Det er et lysere skjær over arbeidet med jorden idag enn det var for 3 år siden. Arbeidet betaler sig bedre.

Skattene er gått ned.

Tross all agitasjon om at vi har syltet folket ned med nye skatter, så føler dette folket at arbeiderregjeringens bestrebelser for å bedre for eksempel kommunenes økonomi, har ført til lavere kommuneskatter i storparten av landets kommuner. Og det er nettopp disse skattene som har vært de mest drepende for den enkelte i sin almindelighet og for arbeidet i særdeleshed.

Vi sa for øvrig fra før valget i 1933, at om vi fikk tilslutning til en aktiv krisepolitikk, vilde vi både forhøje den direkte skatten og nytte

økte indirekte skatter for å få de nødvendige midler. Vi har gjort begge deler. Pengene er brukt utover det hele land der hjelp var mest fornøden.

Og resultatene er vi stolte over å kunne peke tilbake på.

Blandt tiltakene vi har satt ut i livet vil jeg nevne driftskreditkassen for småbrukere. — Også det dårlige hus-været fremetter bygdene er vi begynt å bøte på, selv om bevilgningene ennå er for snau.

Fiskerne er hjulpet.

Gjeldstrykk, dårlig fiske og lave priser har ført til en utarming av vår fiskeribefolkning som de, som ikke bor i fiskeridistriktene, vanskelig kan gjøre sig noen forestilling om. Det har vært lite til mat, nesten ikke noe til klær, og absolutt intet til fornyelse av båter og redskap.

Arbeiderregjeringen gikk derfor inn for en betydelig forhøielse av krisebidragene til fiskerne, til anskaffelse av nye redskaper og båter, samt til reparasjoner.

3.5 millioner kroner blev også bevilget til den ordningen med minstepriser vi har fått gjennomført for råfiske ved de store torskefiskeriene. Dette minstepris-forslaget hadde vi fått nedstemt så sent som i 1934.

Med vei skal land bygges.

Arbeiderregjeringen tok straks ved sin tiltredelse op spørsmålet om å skaffe arbeid til dem som gikk arbeidsløse. Vi fikk ikke flertall i stortinget for så store bevilgninger som var nødvendige. Men både ifjor og i år har vi oppnådd betydelige forhøielser både på veibudgett, jernbanens anleggsbudgett og de såkalte nødsbevilgninger. Mangfoldige tusener er skaffet arbeid. Veibyggingen er øket så sterkt, at 25 000—30 000 mann i sommer har arbeidet ved veiene våre. Foruten å sette ledige i arbeid åpner veibyggingen for nye muligheter utover landet, bedrer livsvilkårene i gamle bygder og skaper koloniseringsmuligheter.

Denne sterke økningen er et ledd i planen vår om å skaffe nytt og lønnsomt arbeid her i landet.

Veikravene strømmer da også inn, det er likesom de avstengte bygdene vil skynde sig for å få sine krav gjennomført nu mens arbeiderregjeringen sitter ved roret! Etterpå forstår de det vil være for sent.

Kulturfremstøt som teller.

Også på det kulturelle og sosiale området har arbeiderregjeringen flyttet merkepelene og fått vedtatt reformer som vil minnes langt utover

Monumentene blir stående!

— Jeg er klar over at det kan reises kritikk over det som er gjort på de forskjellige felter, sa Nygaardsvold. Men en ting er jeg sikker på. Og det er at i disse 18 månedene er regjeringens arbeid, regjeringens foranstaltninger blitt møtt med en enestående tilslutning og tillit av de store masser utover vårt land. Og derfor vil også de tiltak som regjeringen har satt i verk for å lette og trygge det arbeidende folks kår i denne vanskelige tid bli stående, tross all agitasjon fra de borgerliges side.

Men det er ikke nok med at disse foranstaltninger blir stående. Det er ikke nok med det som alt er utført.

Det norske arbeiderparti er et parti som ikke bare ser tilbake, tar lærdom av fortiden. Det er et parti som fortrinsvis ser fremover mot det som det enda er vår plikt å arbeide for. Og derfor sier vi idag til velgerne:

Det arbeid som er begynt, det må fortsette.

Det kan bli nødvendig ennå en tid å holde frem med å gi bevilgninger til avhjelp av øieblikkelig nød.

Fascisme eller sosialisme?

Man skremmer når man ikke har annet å by på. Det er borgerpartienes taktikk her hjemme, og har vært det i andre land. Hva har man der idag? Hverken folkefrihet, meningsfrihet, ytringsfrihet, forsamlingsfrihet eller trykkefrihet. Det skorter visst på religionsfriheten og!

I nær sagt alle kapitalistiske land forsøkes det nu med å skremme med sosialismen og få omdannet det kapitalist-liberalistiske samfundssystemet til et kapitalistisk fascist-nazistisk samfund.

Jeg skal gjerne tro på de borgerlige partiers forsikring om at de vil

— Andre sosiale reformer er tatt op. Det er ikke lenger søndagsstillhet i sosialdepartementet, der de «dyktige venstre-statsrådene» før har regjert — de som var så dyktige at de nesten sovnet der.

Hvis så blir tilfelle, får vi finne oss i det.

Men det som har vært det store, det ledende i vår økonomiske politikk, det er å reise arbeidslivet slik at det kan bli plass herhjemme for alle som vil og kan arbeide. Og denne linjen er det vi vil fortsette i de 3 årene som kommer.

Arbeidet skal være lønnsomt.

Dette er imidlertid en dobbeltsidig oppgave. Det er ikke bare å finne nye arbeidsmuligheter. Alt arbeid i landet må søkes gjort så lønnsomt at utøverne kan få anledning til å leve et menneskeverdig liv.

Det kan være vanskelig. På småbruket under fjellet, i kystdistriktene, i våre avstengte fjelldaler har livslagnaden alltid vært hard. Men også her kan det gjøres noe, det tror jeg arbeiderregjeringen har bevist. Den økede veibyggingen vi er gått inn for, må fortsettes. Likedan med bureisings- og nydyrkingstiltakene. Og både på gamle og nye bruk må man få rimelig utbytte av arbeidet sitt.

— Elektrisitetsaken må løses, til gagn for industri og forbrukere. Sammen med hel gjenreiseing av en moderne skibsbyggingsindustri er det ett av de første spørsmålene som må tas op.

på å gjøre livet lysere for arbeidets utøvere, går vi frem mot et sosialistisk samfund med rett og rettferdighet og med frihet, hel og full folkfrihet. Ikke ved tvang og makt og diktatur vil vi nå dette målet. Det er folkets overbevisning og egen fri vilje som skal bestemme.

Valget i år vil være avgjørende for om enten sosialisme, harmonisk folkelykke — eller nazisme, mørkt reaksjonært diktatur — skal rå her i landet.

Seirer sosialismen — da først blir det store mål Norge for folket til virkelighet.

anvendt i valgkampen. — Andre sosiale reformer er tatt op. Det er ikke lenger søndagsstillhet i sosialdepartementet, der de «dyktige venstre-statsrådene» før har regjert — de som var så dyktige at de nesten sovnet der.

Da det rent orkanaktige bifall hadde lagt sig, blev «Norge for folket» sunget unisont så det ljomet. Og Eugen Johannesen gav ordet til den svenske gjest, Gunnar Lundberg, som bragte en hilsen fra de seirrike kamerater i broderlandet.

I Sverige som i Norge!

— Dere synger «Norge for folket», sa han. Vi borte hos oss har nettopp ropt oss hese på «Sverige for folket». Kampen er da også felles, den samme i begge land.

Jeg har lest i norsk borgerpresse, at Norge vil få et fryktelig rødt diktatur, når Nygårdsvold seirer. Jeg har sett på gubben her, og han ser ikke så fæslig ut. Men i Sverige sa man: Får sosialdemokratene 4 mandater til, så faller Per Albins maske, og vi vil få se den røde bolsjevikdjevlen. Vi tok ikke 4 mandater. Vi tok dobbelt så mange. Men aldri har Stockholm smilt vakrere i solen enn dagen efter valget. Og det var ingen panikk på børsen.

Folket i Sverige er nemlig skremt så mange ganger med bolsjevikspøkelset nå, at de biter ikke på det. Jo større hetz, desto rikere solidaritet og entusiasme. Og vi hadde våre gjerninger å vise til. Vår regjering har hatt lenger tid på sig enn Eders. Borgerskapet snakket om eventyrpolitikk som ødela landets næringsliv — det næringslivet, som nu har slukt våre arbeidsløse. Og de kriselån, som skulde bli en plage for våre barnebarn, de er betalt.

Nasjonens velstand steg!

Men vi vil videre. Vi vil beskytte oss mot kommende kriser. Vi vil sørge for at intet hjem noensinne blir truet av arbeidsløshetens spøkelse. — Ingen bokstav kan idag føies inn i noen svensk lov uten vår vilje. Kon-

Personellet ved...	17.00
Asfaltarb. hos H. M. Kløcker	50.00
Isolatørernes forening	100.00
Gassverkarb. forening	2.00
M. C.	
Innsamlet blandt medlemmer i Bryggearbeidernes forening	226.00
Brenselcentralens arb.forening	50.00
L. Th. Wiborgs lagerpersonale	10.00
Filergruppen Nylands verksted	92.00
Oslo faste bærere	20.00
Langaards presse- og cigaravd.	59.00
A.S. Møglestues verkstedklubb	35.00
A. Ø.	2.00
O. M.	1.50
O. R.	5.00
Montørene ved A. E. G.	33.00
E. I.	1.50
Sørli	1.00
Standard telefon & kabelfabr. klubb	189.50
K. Frøystad	10.00
Funksj. og betj. ved epileptiker-hjemmet, Sandvika	65.00
J. J. K. P.	4.00
Plattformbetjening Oslo Ø	51.00
Slaktesvennene ved Oslo slaktehus	31.00
Funksj. og arb. ved A. M. Andersens smie og mek. verksted	33.50
S. Mycklands personale	11.00
Norsk arbeidsmannsforbund	500.00
B. J.	2.00
Arb. og en del funksj. ved Grønvold fyrstikkfabrikk	148.50
Østlandske petroleums comp. verkstedarb. og chauffører	76.00
Arb. ved A. Hillestad kjemisk renseri og farveri	34.00
Fru Pauline M.	5.00
W. J. og O. S. personale	10.50
Hjerdis Elisabeth	3.00
Haakon Haakonsen og Roy Johansen ved basar på Strømmen	5.00
Arbeidere og funksjonærer ved Sætre Kjeksfabrikk	113.00
Arbeidere hos Olsen & Heen	12.00
Arbeidere og funksjonærer ved ingenør Evensens bygg i Maridalsveien 29	103.50
Fru Kristoffersen	5.00
Thora Larsen	5.00
Fra Torshov ekspedisjonen:	
Fra arb. og funksj. ved De norske Gjør- & spritfabrikker	65.50
F. A.	1.00
K. G.	2.00
Arbeidere og funksj. ved Halléns Hanskefabrikk	29.23

**NORGES
BRANDKASSE**
OPRETTET 1767

GAUPE

Vårt nye garn GAUPE — varmt, bløtt og drøit.
Se vindusutstillingen!

MARKVEIENS GARNHUS A/S

Markveien 53

Smuss-journalistikk.

Når nazistpressen excellerer i smussjournalistikk har den ikke bare sitt forbillede i Det tredje rike som kopieres i tykt og tynt. Men det har også forekommet så mange rå og personlige utfall i den politiske diskusjon her hjemme at de har gitt de nazistiske stimenn blod på tann. Først var det venstres menn som blev gjensstand for ufysiske angrep i den samfundsbevarende høirepresse. Senere har angrepene blitt rettet mot bestemte menn innen avholdsbevegelsen og arbeiderpartiet. Forfølgelsen mot en folkehøvding som Sven Aarrestad er — for å ta et eksempel — en skamplett for et oplyst folk.

Men det har også forekommet smussangrep på sosiale bevegelser og bestemte personer som de samfundsbevarende ikke har stått direkte ansvarlig for, men de har indirekte ydet dem sin støtte. Og det er en optreden som er enda mer lyssky og feig.

Vi skal nevne et forholdsvis ferskt tilfelle. En kjent forbryter, Carl Lie, alias Lee, utgav for noen år siden et smussblad, «Ekstrabladet». Det var kjente samfundsstøtter som abonnerte på smussbladet til spredning blandt arbeidsfolk. Selv vilde disse bidragsydere ikke ha smussbladet i sitt hus.

Det blev imidlertid stanset av arbeiderne. Men den beryktede utgiver gav sig ikke med det. Han startet et nytt blad, «For Frihet» blev det kalt. Dets angivelige oppgave var å angripe kooperasjonen. Men det fortsatte i akkurat samme spor som det tidligere smussblad.

Til dette nye foretagende fikk be- drageren og smussjournalisten Carl Lie, eller Lee som han kalte sig før, bidrag av en rekke kjente menn og organisasjoner. Vi henviser til en oppgave i «Kooperatøren» for 15. april 1935.

De som ydet bidrag, måtte være klar over formålet og over hvem som skulde ha dem. Lee eller Lie var på det tidspunkt ikke noen ukjent personasje. Man kan forstå at det kan reises kamp mot kooperasjonen som mot enhver annen lignende bevegelse. Men det er en kamp som må føres med blanke våben og ikke ved hjelp av forbrytere og smussjournalister. Det er vel også den almindelige oppfatning blandt dem som ut fra sitt samfundssyn og sine interesser bekjemper kooperasjonen. Men allikevel var det blandt bidragsyderne flere fremstående forretningsdrivende og politisk interesserte menn og endog 3 kjente organisasjoner.

Slike trekk og foreteelser bidrar til å forsimple og forråe det offentlige ordskifte og bereder således veien for fascisme og nazisme som bygger på vold, terror og råskap.

Arbeiderbladet nr. 206

14 sept. 1936.

Den fascistiske idé og de fascistiske agitasjonsmetoder blev hertilands først optatt av Fedrelandslaget og senere videreført av det tyske nazistagentur, Nasjonal samling. Fedrelandslagets organ og talere har nærmest stilt sig på den italienske fascismes grunn — ideologisk og taktisk. Det retter sterke angrep på det nuværende borgerlige samfund. Løsningen skal ligge i dannelsen av den korporative stat som innebærer etableringen av et fascistisk diktatur. Det tales riktignok om klassesamarbeid og et klasseløst samfund, men forholdene i de fascistiske samfund viser at klassemotsetningene eksisterer og er skjerpet. Den vesentlige forskjell fra de gamle borgerlige samfund er en ytterligere undertrykkelse, særlig åndstvang, paret med chauvinisme og stormannsgalskap. Den har blandt annet fått sitt klassiske uttrykk i det fascistiske Italias overfall på det etiopiske folk.

I sitt agitasjonsarbeid søkte Fedrelagslaget så godt det kunde å kopiere de italienske fascister. Hensynsløsheten, brutaliteten og ensrettetheten blev satt i steden for argumentasjon og en reell og hederlig debattmåte. De utfall som blev rettet mot arbeiderbevegelsen var derfor også ytterst grovkornede og kyniske.

Det offentlige ordskifte blev av den grunn trukket ned. Fedrelagslaget la således alt til rette for den norske Hitler-seksjon, hvis viktigste opgave har vært å forsimpler og forråe vårt offentlige liv.

Ved valget i 1930 blev Fedrelagslaget utstyrt med store pengemidler av den norske kapitalistklasse. Laget gjorde også sitt rakkerarbeid så godt det kunde. Men likevel var høire forarget. For laget drog av med for mange av de penger som høire skulde ha hatt. Senere er bidragene skrumpet inn. Og lagets virksomhet har avtatt i tilsvarende grad.

Opløsningsprosessen har derfor gjort sig sterkt gjeldende. De mest rabiate elementer har sluttet sig til det Quisling'ske nazistparti. En hel del av lagets sekretærer har tatt tjeneste hos høire. De som blev igjen søkte å holde det gående på det gamle grunnlag: som en utpreget fascistvennlig organisasjon med skarp front mot arbeiderbevegelsen. Kriseforliket skapte en viss usikkerhet. Laget tok da å nærme sig bondepartiet, dog uten å opgi noe av sin beundring for fascismen og alt dens vesen.

Nu slutter ikke bare det frisinne folkeparti, det mest prinsippløse av alle partier, valgsamarbeid med Fedrelagslaget, men også høire og bondepartiet inngår listesamband med det. Venstre har i flere valgdistrikter

listesamband med høire og bondepartiet. På den måte blir det en ubrutt forbindelse mellem de «demokratiske» borgerlige partier og det fascistiske Fedrelagslag som ved dette valg optrer som eget parti.

Det er altså på den måte at de gamle partier forsvare folkestyret og bekjemper fascismen.

Arbeiderbladet m. 193
20 Aug. 1936.

Man gripes av forferdelse over de meddelelser som via Tass sendes ut om den politiske prosess i Moskva. De anklagede fremstilles som forbrytere som har søkt å arrangere terroristiske handlinger, rettet mot kommunistpartiets og sovjetstatens ledende menn. Påtalemyndigheten og pressen forlanger ved prosessens åpning dødsstraff. De anklagede på et par tre nær går til «bekjennelse». Det hele er satt i scene til den minste detalj.

Det russiske kommunistpartis ledelse som bærer hovedansvaret for denne skandaløse prosess, bør dog vite at denne uhyggelige forestilling vil vekke den dypeste skuffelse og avsky blandt alle fordomsfrie og retttenkende mennesker og da i første rekke i alle sosialistiske og marxistiske kretser. Man kompromitterer ikke bare kommunismen, men Sovjet-Samveldet ved denne hekseprosess.

Hvem er de anklagede? Er det forbrytere og eventyrere? Nei, de er gamle og trofaste forkjempere for de russiske arbeideres og bønders frihet. De har tatt fremtredende del i det grunnleggende og historiske arbeid som er utført etter oktoberrevolusjonen i 1917. De fleste tilhørte Lenins nærmeste og mest betrodde medarbeidere. Og de beskyldes nu for å ha stått i spissen for terroristiske grupper? Det er en grunnløs beskyldning, som ingen «tilståelse» vil kunne rukke ved.

Det må i menneskehetens og fremfor alt i arbeiderklassens navn protesteres mot den uhørte forbrytelse som det russiske kommunistpartis ledelse nu er i ferd med å begå.

Onsdag 19. august 1936.

Den partistrid som har pågått i det russiske kommunistparti, har vakt almindelig opmerksomhet og interesse. Men det er allikevel vanskelig for dem som bor utenfor Russland å gjøre sig op en begrunnet mening om de spørsmål som striden har stått om. Man måtte da være helt fortrolig med de russiske forhold, men det er bare mulig ved et lengere opphold i landet. Vi har derfor ikke innlatt oss på å felle noen dom i den strid som har pågått mellom Stalin og opposisjonen. Det vi har påtalt, er de metoder den seirende retning har benyttet for å komme opposisjonen og dens ledende menn til livs. De er stridende mot det demokratiske prinsipp som all arbeiderbevegelse må hvile på og må derfor fordømmes på det skarpeste.

Dessuten kan man ikke se bort fra de store fortjenester som opposisjonens ledere, og da fortrinsvis Trotski, har innlagt sig. Han er den mann som stod Lenin nærmest i de vanskeligste år. Det skyldes Trotskis jernvilje, organisasjonsevne og klarhet at arbeiderrepublikken blev satt i stand til å forsvare sig og drive de kontrarevolusjonære banditter og hære på flukt. Derfor nærer også alle reaksjonære et så uutslukkelig hat til ham.

Vi deler ikke Trotskis syn på den almindelige politiske situasjon idag, spesielt er vi motstander av hans yndlingsidé om en 4. internasjonale. Det som må være målet, er samling i én internasjonale og ikke en ytterligere splittelse og tilsvarende lamelse av arbeiderklassens handlekraft. Men denne uenighet hindrer ikke oss i å anerkjenne den veldige innsats han har ydet i den russiske revolusjon. Når han så drives i landflyktighet, er det ikke mer enn rimelig at vi gir ham et fristed. Vi vilde for øvrig ha forholdt oss på samme måte overfor Stalin om han hadde kommet i samme situasjon som sin motpart. Asylretten skal ikke være betinget av enighet eller personlige sympatier eller antipatier. Den skal opfattes som en rettighet som i alle tilfelle skal holdes i akt og ære.

Seierherrene i det russiske kommunistparti er dog ikke tilfreds med det overtak de allerede har på opposisjonen. Den skal nu søkes tilintetgjort ved midler som minner sterkt om den som anvendes i de fascistiske og nazistiske land. Det anklageskrift som er sendt ut, er i den mest åpenbare strid med de rettsprinsipper som burde følges i en arbeiderrepublikk. De anklagede blir i virkeligheten dømt før de får anledning til å forsvare sig. Kommunistpartiets politiske byrå, som er det maktutøvende organ, setter en plett på Sovjet-Samveldet ved sin ensidige og hensynsløse optreden. Alle som nærer sympati for arbeiderstaten og som beundrer det sosialistiske opbyggingsarbeid, føler sig dypt skuffet og rystet overfor den ophisselseskampanje som nu er satt i scene. De som har noen kjennskap til bolsjevisme og marxisme føler sig hellig overbevist om at beskyldningene mot opposisjonens ledere for å ha anstiftet terroristiske handlinger, er søkte og usannferdige. Det er selve opposisjonen man vil utrydde og så griper man til den slags midler. Det er en

uhyrlighet. Men slik er diktaturet. Det frister til overgrep og undertrykkelse. Derfor må det undgås i ethvert tilfelle.

En trist side av dette spørsmål er den norske kommunistpresses stilling. Denne presse har ingen selvstendig mening. Den følger blindt og lydighet ethvert vink fra Kommintern. I sin iver efter å vise sig tjenestvillig, kan den bli endog mer katolsk enn selve paven. Således karakteriserer «Arbeideren» igår opposisjonens fremste menn som «snikmordere». Det heter derefter:

«Det lumpne pakk, som har sunket ned til samme nivå som de fascistiske gangsterbander, har intet krav på nådig behandling og humanitet, i menneskehetens, i frihetens og fredens navn må dette bunnfall tilintetgjøres for alltid. Banditter som myrder menn av Kirovs støpning og som omgås med planer om hvorledes de skal skaffe avveien den mann — Stalin — og den partiledelse som har ført og fører 170 millioner sovjet-mennesker fremover mot lykken, friheten og velstanden, må av hensyn til menneskehetens fremtid uskadeliggjøres. Selv døden og utslettelsen er en for mild skjebne for dette krapyl.»

Dette hese brøl og sinnssvake hyl kunde passe i nazistpressen. Det er også som klippet ut av den. Men det virker ytterst forstemmende når det kommer i presse som sier sig å representere arbeiderinteresser. Det er da også bare i stilen når kommunistpartiets centralorgan i følgende ordelag slutter sig til fascist- og høirepressens skrål om utvisning av Trotski:

«Trotski burde ha vært avvist da han forsøkte å komme inn her i landet. Under alle omstendigheter må hans Norgesopphold nu være slutt. Egentlig burde han i de dager som kommer hatt plass ved siden av Sinovjev, Kamenev og de andre terrorister på anklagebenken i Moskva. Og deres skjebne burde vært Trotskis skjebne.

Den norske arbeiderklasse står helt og fullt solidarisk med sovjetstaten og dens førende parti. Den kan derfor ikke tillate at landets regjering gir plass for en mann som konspirerer mot denne verdens eneste arbeiderstat og som gir sine tilhengere ordre om å rette revolveren mot dens menn.»

I «Ny Tid» føres en lignende ond-sindig tone. Således slutter bladet en artikkel om Trotski med følgende stemningsuthrudd som helt faller sammen med nazistpressens utgydelser:

«Vi ønsker ikke at en mann som organiserer mord og attentater mot kampfellene i arbeiderstaten skal nyte godt av norsk arbeiderbevegelses gjestfrihet. Og vi krever av landets regjering at den gjør op regnskapet med Trotski like håndfast som de setter fascistene på plass. Begge disse elementer er en alen av samme stykke: gangstere og forbrytere som er fiender av arbeiderklassen og dens kamp for sosialismen.»

Hvis Trotski og den retning han representerer hadde seiret i Russland og Stalin var trengt til side og kanskje også forvist, så vilde tonen ha vært den stikk motsatte. Da vilde Trotski ha blitt hevet til skyene og Stalin fordømt som en elendig kontrarevolusjonær banditt. Så avhengig og ufri føler denne presse sig. Men da er den heller ikke lenger meningsberettiget i en strid som denne. Den burde derfor tie og akamme sig og ikke slå sine pjalter sammen med den arrogante høirepresse og det Hitler'ske agentur innenfor Nasjonal samling.

'Arbeiderbladet' m. 164
19 juli 1936.

Fascistbevegelsen i Norge, dens organisasjon og dens ideer

Fascistene pynter sig med nasjonale fjær, men deres ideer er 'made in Germany' quisling-fascistenes ånd er zarismens ånd i litt modernisert skikkelse.

Den fascistiske bevegelse her i landet — og dens betydning bør ingenlunde undervurderes — er organisasjonsmessig å finne i to organisasjoner, Fedrelandslaget og Nasjonal Samling. Begge disse organisasjoner skal jo optre som egne partier ved årets stortingsvalg, men det er vel være et spørsmål om de ikke nokså snart blir sammensluttet i en organisasjon. Quisling-fascistenes organ har forlenget optatt arbeidet for en slik samling av de fascistiske krefter. I en artikkel 8. mai om «Fedrelandslagets plass i norsk politikk» slo det fast at Felaget ikke hadde noen selvstendig plass i norsk politikk, og at det fornuftigste dets medlemmer kunde gjøre var å melde sig inn i Nasjonal Samling. Man behøver neppe ha særlige spåmannsevner for å kunne forutsi at om ikke før så etter valget vil enten en formell, organisasjonsmessig sammenlutning finne sted, eller også går den ene organisasjons folk over i den annen.

Felaget har vært forløperen, det banet veien og gjorde den lettere farbar for de vaskeekte nazistene.

Fascistenes «nasjonale» innstilling.

Fascistene smykker sig med megen lånt fjærpynt. Men hele den åndsverden de lever i, er «made in Germany» eller til dels i Italia. De anos produkter de har å fare med er så påtagelig importert, at de så visst ikke behøver noe opprinnelsesbevis for at deres hjemstavn skal kunne påvises

bryst. De vil «gjenreise» 17. mai og gjøre 7. juni til en «norrøn dag». Ikke fullt så nasjonalt låter det når de vil gjøre 1. mai til «arbeidets dag». Det har jo Hitler gjort for flere år siden.

Og i det hele tatt er det Hitlers «Mein Kampf» som er nazistenes bibel. Han er deres store ideal. Quisling er bare en slags norsk utgave i lommeformat av den store fører.

Men naturligvis er fascistene hverken mer eller mindre nasjonale enn andre nordmenn. De blir ikke mindre nasjonale om deres fører deltar i internasjonale fascistiske kongresser eller samarbeider med fascistene i andre land. De blir heller ikke mer nasjonale om de importerer sanseløst rasehat mot jødene eller andre ikke «ariske» raser.

Kritikken over demokratiet.

Et av utgangspunktene for den fascistiske bevegelse er kritikken over demokratiet og parlamentarismen.

Ingen ting er lettere enn å kritisere demokratiet og parlamentarismen. Det er lett å kritisere fordi det lider av feil og mangler, som ofte blir ganske påtagelige. Den demokratiske styreform tar alltid farve av den klasse som hersker i samfundet, den som er virkelig herskende, den som andre klasser på sett og vis er avhengig av. Ingen har vel sterkere enn en lang rekke sosialister kritisert demokratiet og dets parlamentariske system.

Men demokratiet har også påtagelige fordeler. Den største fordel av alle er at det er rikelig utstyrt med sikkerhetsventiler. Vi kan vanskelig tenke oss en dampkjele som ikke er forsynt med sikkerhetsventil, eller et elektrisk anlegg som mangler sikringer. Livsfarlige eksplosjoner, kortslutninger og brann oppstår hvis sikringsanordningene mangler.

«Førersystemet» mangler slike sikkerhetsventiler. Derfor kommer det uvegerlig av og til slike eksplosjoner som hin blodige oprydning i Tyskland.

Under en akutt revolusjonær situasjon er sikkerlig diktaturet det mest effektive, ja kanskje det eneste mulige system. Og en «akutt» situasjon kan bli langvarig, det har vi sett i Russland. I Russland blir styreformen nu demokratisert. Under tsar-veldet manglet i Russland forutsetningene for demokratisk styre. Under sovjet-styret er litt etter litt slike forutsetninger skapt —

og i den nye forfatning som nu er ferdig, er demokratiet knesatt.

En av de viktigste fordeler ved demokratisk styre er den ansvarsfølelse, den selvfølelse det gir den enkelte. Bevisstheten om å øve innflytelse på landets styre maner til selvtenkning og selvskolering, til politisk selvopdragelse.

I nazistenes kamp mot folkestyret har de gode forbilleder å hente hos det norske høire. Lenge var det slik at demokrati og folkestyre i høire blev ansett som et onde, knapt nok som et nødvendig onde. Høirepresen øste daglig hån og forakt ut over stortinget og dets velgere. Salig «Ørebladet» gikk i spissen i denne retning. Dets redaktør var åpenbart tilhenger av det man den gang kalte «intelligent enevelde», men som nu heter fascistisk diktatur. Ånden i disse daglige angrepene på demokratiet illustreres ypperlig alene ved titelen på et foredrag som «Ørebladet»s redaktør holdt i Studentersamfundet. Titelen og konklusjonen på dette foredrag var: «Folket i valg, — det er folket i vrøvl.»

Det er slett ikke så lenge siden disse tonene forstummet i høirepresen. Det skjedde samtidig som fascismen begynte å reise hodet. Da blev høirefolkene plutselig varme tilhengere av demokrati og parlamentarisme.

Diktaturet som overgangsform og som endelig statsform.

Selv om en ser bort fra den store reelle forskjell mellom fascistisk og proletarisk diktatur (på den ene side en reaksjonær, nasjonalistisk vilje til ødeleggelse av opnådde fremskritt, til ødeleggelse av fagorganisasjonen og innførelse av politisk og økonomisk oligarki, og på den annen side viljen til oppbygging av et nytt og bedre, folkestyrt samfund) kan man ikke — som det ofte gjøres — uten videre sammenligne fascistisk og proletarisk diktatur, man kan ikke stille Russland, Tyskland og Italia på samme linje. Det er nemlig, også i det rent ytre, en betydelig forskjell, en vesensforskjell. Det proletariske diktatur er en overgangsform, det fascistiske diktatur er en endelig statsform. Ved hjelp av det proletariske diktatur har man i Russland skapt forutsetninger for demokratisk styre, det proletariske diktatur har gjort sig selv overflødig.

Derved skapes garantier for fremtiden, garantier for en utvikling i riktig retning. Det store kraftanlegg

tid være behersket av frykten, den stadig lurende angst for ulmende misnøye fra tusener av undertrykte medborgere som ikke kommer til orde engang.

Den ungdom som nu slutter sig til fascismen, har ikke oplevd de gys av redsel og forferdelse som sitret gjennom Vest-Europa, — ikke minst gjennom Norge — hver gang beretningene kom om politiske mord og politisk forfølgelse, om fangenes endeløse lidelser i Sibirs forvisningssteder.

Denne ungdom har oplevd å se litt av det røde Russlands hevn over tsarveldets undertrykkelse, og den har vanskelig for å fatte det som er skjedd. Men for oss som har oplevd «den blodige søndag», da tsarens kanoner meiet ned tusener av fredelige demonstrerende arbeidere, er det nokså vanskelig å forstå at denne ungdom hylder tsardømmets efterfølger i europeisk politikk — Adolf

Den fascistiske bevegelse her i landet — og dens betydning bør ingenlunde undervurderes — er organisasjonsmessig å finne i to organisasjoner, Fedrelandslaget og Nasjonal Samling. Begge disse organisasjoner skal jo opptre som egne partier ved årets stortingsvalg, men det er vel være et spørsmål om de ikke nokså snart blir sammensluttet i en organisasjon. Quisling-fascistenes organ har forlenget optatt arbeidet for en slik samling av de fascistiske krefter. I en artikkel 8. mai om «Fedrelandslagets plass i norsk politikk» slo det fast at Felaget ikke hadde noen selvstendig plass i norsk politikk, og at det fornuftigste dets medlemmer kunde gjøre var å melde seg inn i Nasjonal Samling. Man behøver neppe ha særlige spåmannsevner for å kunne forutsi at om ikke før så etter valget vil enten en formell, organisasjonsmessig sammenlutning finne sted, eller også går den ene organisasjons folk over i den annen.

Felaget har vært forløperen, det banet veien og gjorde den lettere farbar for de vaskeekte nazistene.

Fascistenes «nasjonale» innstilling.

Fascistene smykker sig med megen lånt fjærpynt. Men hele den åndsverden de lever i, er «made in Germany» eller til dels i Italia. De anser produkter de har å fare med e. så påtagelig importert, at de så visst ikke behøver noe opprinnelsesbevis for at deres hjemstavn skal kunne påvises. Ofte får en det samme inntrykk som en vilde få om en vaskeekte svartsmusket italiener vilde agere norsk ved å iføre sig nasjonalbunad fra Setesdal, eller om en tysker gav sig til å spille «Deutschland, Deutschland über alles» på hardingele.

Rent latterlig virker ofte de bombastiske slag på fascistenes nasjonale

bryst. De vil «gjenreise» 17. mai og gjøre 7. juni til en «norron dag». Ikke fullt så nasjonalt låter det når de vil gjøre 1. mai til «arbeidets dag». Det har jo Hitler gjort for flere år siden.

Og i det hele tatt er det Hitlers «Mein Kampf» som er nazistenes bibel. Han er deres store ideal. Quisling er bare en slags norsk utgave i lommeformat av den store fører.

Men naturligvis er fascistene hverken mer eller mindre nasjonale enn andre nordmenn. De blir ikke mindre nasjonale om deres fører deltar i internasjonale fascistiske kongresser eller samarbeider med fascistene i andre land. De blir heller ikke mer nasjonale om de importerer sanseløst rasehat mot jødene eller andre ikke «ariske» raser.

Kritikken over demokratiet.

Et av utgangspunktene for den fascistiske bevegelse er kritikken over demokratiet og parlamentarismen.

mentariske system.

Men demokratiet har også påtagelige fordeler. Den største fordel av alle er at det er rikelig utstyrt med sikkerhetsventiler. Vi kan vanskelig tenke oss en dampkjele som ikke er forsynt med sikkerhetsventil, eller et elektrisk anlegg som mangler sikringer. Livsfarlige eksplosjoner, kortslutninger og brann oppstår hvis sikringsanordningene mangler.

«Førersystemet» mangler slike sikkerhetsventiler. Derfor kommer det uvegerlig av og til slike eksplosjoner som hin blodige oprydning i Tyskland.

Under en akutt revolusjonær situasjon er sikkerlig diktaturet det mest effektive, ja kanskje det eneste mulige system. Og en «akutt» situasjon kan bli langvarig, det har vi sett i Russland. I Russland blir styreformen nu demokratisert. Under tsar-veldet manglet i Russland forutsetningene for demokratisk styre. Under sovjet-styret er litt etter litt slike forutsetninger skapt —

telen på et foredrag som «Ørebladet»s redaktør holdt i Studentersamfundet. Titelen og konklusjonen på dette foredrag var: «Folket i valg, — det er folket i vrøvl.»

Det er slett ikke så lenge siden disse tonene forstummet i høirepressen. Det skjedde samtidig som fascismen begynte å reise hodet. Da blev høirefolkene plutselig varme tilhengere av demokrati og parlamentarisme.

Diktaturet som overgangsform og som endelig statsform.

Selv om en ser bort fra den store reelle forskjell mellom fascistisk og proletarisk diktatur (på den ene side en reaksjonær, nasjonalistisk vilje til ødeleggelse av opnådde fremskritt, til ødeleggelse av fagorganisasjonen og innførelse av politisk og økonomisk oligarki, og på den annen side viljen til oppbygging av et nytt og bedre, folkestyrt samfund) kan man ikke — som det ofte gjøres — uten videre sammenligne fascistisk og proletarisk diktatur, man kan ikke stille Russland, Tyskland og Italia på samme linje. Det er nemlig, også i det rent ytre, en betydelig forskjell, en vesensforskjell. Det proletariske diktatur er en overgangsform, det fascistiske diktatur er en endelig statsform. Ved hjelp av det proletariske diktatur har man i Russland skapt forutsetninger for demokratisk styre, det proletariske diktatur har gjort sig selv overflødig.

Derved skapes garantier for fremtiden, garantier for en utvikling i riktig retning. Det store kraftanlegg som heter staten, er blitt forsynt med sikringsanordninger.

Helt anderledes er det når «førersystemet» etableres som permanent statsform. Det står og faller med den enkelte. Hele organisasjonen av staten står og faller i Tyskland og Italia med henholdsvis Hitler og Mussolini. En dag kommer da de to førere ikke lenger er blandt de levendes tall. Og alt da melder sig momentant faren for eksplosjoner, for oppløsning og kaos.

Forfatningsformene i Tyskland og Italia kan sammenlignes med tsaridens Russland. Nikolay II, Hitler og Mussolini representerer det samme prinsipp og de samme politiske metoder. Tsarens Peter Paul-estning eller Sibir-forvisninger og Hitlers konsentrasjonsleirer, tsarens undertrykkelse av all politisk opposisjon og Hitlers ødeleggelse av de tyske fagforeninger, — det er alt sammen utslag av den samme eneveltets mentalitet. Eneveldet vil all-

tid være behersket av frykten, den stadig lurende angst for ulmende misnøye fra tusener av undertrykte medborgere som ikke kommer til orde engang.

Den ungdom som nu slutter sig til fascismen, har ikke oplevd de gys av redsel og forferdelse som sitret gjennom Vest-Europa, — ikke minst gjennom Norge — hver gang beretningene kom om politiske mord og politisk forfølgelse, om fangenes endeløse lidelser i Sibirs forvisningssteder.

Denne ungdom har oplevd å se litt av det røde Russlands hevn over tsarveldets undertrykkelse, og den har vanskelig for å fatte det som er skjedd. Men for oss som har oplevd «den blodige søndag», da tsarens kanoner meiet ned tusener av fredelige demonstrerende arbeidere, er det nokså vanskelig å forstå at denne ungdom hylder tsardømmets efterfølger i europeisk politikk, — Adolf Hitler.

Han som skrev «Ja, vi elsker dette landet», skrev engang noen andre vers, vers som fikk harme og hat mot undertrykkerne til å dirre hos den norske ungdom. Det var da tsaren skulde besøke Danmark:

«Å Danmark, når bøddelen kommer, forbyd ham å træde på jorden, ti den er de fries i Norden!»

Nu rekker mangel norsk ungdom hånden i været og hylder den mann som på ny har etablert tsar-velde i Europa. Det er nesten ikke til å fatte!

Og hvad er det så for «idealer» som samler denne fascistiske ungdom? For å få svar på det spørsmål må vi se på den fascistiske bevegelses program, danne oss et bilde av hvad den vil. Det skal vi prøve å gjøre i en senere artikkel.

17 juli 1936,

I barnebyen ved Aalborg.

Hvor 2000 unge sosialister har satt hverandre stevne.

Teltbyen med Staunings plass, Per Albin Hanssons Allé og Johan Nygaardsvolds gt.

AALBORG onsdag.

Igår blev den høitidelige åpning av De unges idrettslandsleir foretatt. Presis kl. 3 begynte faneopmarsjen til festplassen som ganske naturlig, når en tar hensyn til den uomtvistelige popularitet landets statsminister nyder, har fått navnet «Staunings plass». Omkring 2000 arbeiderbarn, alle i blå bluser bak sine røde faner og gruppevimpler, marsjerte op og tok pen opstilling på plassen. Framfylkingens tropp under sin fane marsjerte pent og taktfast, troppen er godt sammensveiset, kameratskapet og viljen til å gjøre det best mulig er det altoverskyggende. Og det er ingen overdrivelse å si at troppen har gjort sig fordelaktig bemerket her nede. Innmarsjen gikk raskt under musikk. Hele innmarsjen var vakker og gjorde et dypt inntrykk på de 4—5000 foreldre og andre interesserte barn og voksne som var møtt fram til åpningshøitideligheten. Leiren er for øvrig åpen for besøkende nokså ofte, og Aalborgs beboere er også flinke til å besøke oss.

Borgermester Jørgensen, Aalborg, foretok, efter at forbundssekretær Drostehede hadde ønsket velkommen, den høitidelige åpning av leiren, og i en kort men hjertelig tale ønsket han alle velkommen til Aalborg. Han rettet en særlig velkomsthilsen til de norske og svenske kamerater, og han uttalte håpet om at vi måtte få det hyggelig og godt her ute i den herlige frie natur. Borgermesterens hjertelige tale hilstes med sterkt bifall, og leiren var åpnet.

Videre talte forbundssekretær Drostehede om D. U. Is opgaver, og understreket betydningen av å komme sammen i en slik leir, at en på denne måte kan knytte samfølelsens bånd stadig sterkere.

Derefter var det musikk av to orkestre fra D. U. I., og og så hilste Hans Sundrønning fra Framfylkingen i Norge og overrakte leirledelsen et signalhorn, og sang et litet nummer om den første avdeling av Framfylkingen som gjester utenlandsk leir. Videre hilste en av det svenske lags gjester «för inbjudningen til leiren, de voro mycket takksamma herför.»

De lands flagg som er representert i leiren, nemlig det svenske, danske, norske

og tsjefoslovakiske, smalt friskt fra toppen av de høie flaggstenger på «Staunings plass». Og så marsjerte samtlige avdelinger tilbake til sine bydeler, og den store tilskuermasse spredtes over hele det store leirområde.

Den norske avdelings telter blev i løpet av de 4 timer leiren var åpen første gang, besøkt av flere tusen skuelystne dansker. Men iblandt slang det også en nordmann som gjerne slo av en prat på sitt morsmål. I det hele tatt går alt fint her nede. Leiren er et lite bysamfund for sig selv, hvor den beste ånd og tone hersker.

Teltbyen er ordnet i flere landsbyer, med gater og plasser, for å névne noen. «Staunings plass», Per Albins allé, Johan Nygaardsvolds gt. m. v.

Til slutt sender vi 13, som har fått anledning til å overvære denne leiren, alle Fram-kamerater og lesere vår beste hilsen, og vi håper at vi ikke om alt for lang tid også hjemme i Norge kan makte å få i stand en lignende leir for våre jenter og gutter.

H. S.

Arbeiderbladet nr. 163.

16 juli 1936.

Nobelinstituttets gjest:

„Nasjonalistenes Internasjonale“.

Professor Poul Heegaard skrev («Arbeiderbladet» nr. 142): «Dr. Keller tilhører ikke engang Nazipartiet, men er fullkommen uavhengig.» Tidligere har professoren latt sig narre av det danske medium Ejner Nielsen, nu går han god for det politiske teleplasma som flyter av dr. Kellers munn. Hovedsaken er ikke hvorvidt den trefoldige doktor er formelt optatt i N. S. D. A. P., men om han er nazist. At han er det, skal vi dokumentere med hans egne ord. I hans beretning om organisasjonens kongress i Berlin i desember 1934 («Volksgemeinschaft und Völkerfriede. Sitzungsbericht der Berliner Tagung») står det i ordskiftet om eftermiddagen 6. desember (s. 36): «Dr. Keller: «— — — Le seul Nationalist-Socialiste allemand (à l'exception de moi-même), qui ait pris la parole» o.s.v. «Den eneste tyske nasjonalsosialist (med undtagelse av mig selv) som har tatt ordet.»

Beretningen avslører tydelig organisasjonens nazistiske og fascistiske karakter. I fortalen klaget dr. Keller over at lederen av de franske rojalister, Charles Maurras, i «Action Française» for 18. desember 1934 hadde kalt ham «agent» for den nasjonalsosialistiske propaganda og for pangermanismen. Dette avviser dr. Keller naivt med at da vilde vel ikke fakultetet i Bordeaux ha promovert ham til dr. juris, som om ikke også franske professorer kan la sig føre bak lyset!

Maurras er angivelig jøde, og han har kanskje tatt forargelse av Keller-organisasjonens antisemittiske innstilling. Denne røbet sig utvetydig i ordskiftet om rasespørsmålet 7. desember 1934, med innledningsfore-

drag av en høi nazi-embedsmann, ministerialdirektør dr. Helmut Nicolai.

Vi anbefaler Nobelstiftelsen å lese referatet og skal lette den arbeidet med en del citater.

Dr. Nicolai fremhevet med rette at raseteorien er «nasjonalsosialismens grunntanke og tillike den tanke som skiller den nasjonalsosialistiske idéverden fra fascismens idéverden, som jo ellers ikke er ulik nasjonalsosialistisk tankegang.» — «Vi ser nasjonalsosialistenes oppgave i dette å pleie det tyske folks rase.» (Bevegelsens teoretiker, professor Günther, erkjenner riktignok at det tyske folk består av 5 eller 6 raser.) «Ved en arier forstår vi et menneske som ikke har noe jødisk blod.» (Efter denne rummelige definisjon kan selv australnere henføres til «den ariske rase».) Jødene har forstått «gjennom årtier å hindre at rasetanken trengte gjennom i hele verden. Vi tyskere var de første som engang har talt et tydelig ord i jødespørsmålet og brutt en bresje, sannsynligvis for hele verden.»

Blandt talerne var også den bekjente antisemitt, oberstløytnant Ulrich Fleischhauer, som var sakkynndig i den store prosess i Bern om «Zions Vises Protokoller» og søkte å bevise deres ekthet; han utgir et antisemittisk tidsskrift. Han sa bl. a.: «Jødespørsmålet er intet tysk, men et internasjonalt spørsmål. Denne faktor må bli erkjent og stengt ute, da vil vi finne hverandre i alle folk.»

I det fortsatte ordskifte 7. desember kom navnlig en læge, dr. Heusler, med nærmest forrykte utfall mot jødene efter verste naziopskrift: «Erkjennelsen av rasespørsmålet vil danne grunnlaget for politikken i de nærmeste årtier, ja, århundrer.» — «Når vi vil bekjempe kommunismen og marxismen, det vil si jøden Marx' lære, da må vi bekjempe jøden, ti det er en ubestridelig historisk kjensgjerning at den russiske revolusjon var jødisk. — — — Den marxistisk-bolsjevikiske revolusjon er faktisk en jødisk forbrytelse. Den som har øine til å se, opdager i hele verdenspolitikken det forferdelige spill av den jødiske rase, den eneste som fra rasemessig synspunkt danner en enhet, selv om den er fordelt

I flere av dem, et] av de
Den bygningen Fenton krøp
nasjonalistene he
av dem kjør
or bringer de
e fraseologi,
tet enig i de
en er verdens
de, og at jø
i Berlin blev
at organisasjo
ulde kjempe
bledes fremh
re værmølle
dene holder
ommunismen s
le vår eufor
it», og at det b
antikkommunist
le dr H. H. A
fanisasjon så.

blandt alle folk. — — — — Så lenge aviser og penger er i hendene på en rase som etter sin religion har stilt sig den oppgave å tilintetgjøre vår rase, så lenge denne rase dråpevis sprøiter gift inn i folkenes sjel, slik som vi tyskere har oplevd det, så lenge vil det være overordentlig vanskelig å arbeide for forståelse og sann fred mellom folkene.

En av den norske Keller-komités medlemmer, dr. juris *Herman Harris Aall*, deltok i kongressen i Berlin, — i beretningen kalles han «Professor des Völkerrechts an der Universität Oslo». Dr. Aall kjenner altså organisasjonens jødefiendtlighet. Men har de andre norske innbydere også vært opptatt på forholdet? Er kristne som professor *Heegaard*, professor *Gran* og oxfordmannen *Mellbye* antisemitter? Men fremfor alle bør *Nobelinstituttet* opplyse om det deler den opfatning at jødene er den egentlige hindring for fred og forsoning mellom folkene. Skal en slik nedrakking av jødene tillates også på kongressen i Oslo?

I Berlinkongressen deltok både fascister og nazister. Fascismens mest fremskutte talsmann var hollenderen *Ooms de Vries*, redaktør av det italienske fascistorgan «*Ottobre*». Han klaget over at det hadde vært strid mellom de to retninger, og hevdet at «fascismen og nasjonalsosialismen er to typer av den nye nasjonalisme og vil bli efterlignet i alle land, men hvert land vil gi sin fascisme eller nasjonalsosialisme sitt eget preg.» Samarbeidet mellom de to retninger forløp imidlertid ikke uten rivninger, og siden synes det å være kommet til et brudd.

På kongressen i London 10.—12. juli 1935 holdt nemlig dr. Keller et foredrag med ganske beske utfall mot fascismen og selveste Mussolini. Keller-organisasjonen står derfor nu vesentlig på nazismens grunn.

Hovedoppgaven for denne merkevordige «Nasjonalsosialistenes Internasjonale» er å bekjempe de andre Internasjonale. I sitt London-foredrag fremholdt dr. Keller («*Warum Nationalistische Internationale*», Zürich 1936, s. 32) at det er tre «Internasjonale», nemlig «den jødisk-kommunistiske, den vatikansk-fascistiske og den frimurer-pacifistiske Internasjonale som idag er legemliggjort i «Folkeforbundet» i Genève. Det store flertall av jødene vedlikeholder de beste forbindelser til hver enkelt av disse tre «Internasjonale»,

om ikke samtidig til flere av dem, et tilleggs-bevis for at fellesnevneren for disse tre «Internasjonale» heter liberalismen. Ingen av dem kjenner begrepet folk. Derfor bringer de alle, tross sin pacifistiske fraseologi, verdensfreden i fare.»

Er *Nobelinstituttet* enig i denne tanke at liberalismen er verdensfredens egentlige fiende, og at jødene står bak?

På kongressen i Berlin blev det av flere fremholdt at organisasjonen først og fremst skulde kjempe mot kommunismen. Således fremholdt den danske politiske værmølle grev *B. Holstein* at «jødene holder oppe propagandaen for kommunismen som er fiendtlig mot hele vår europeiske civilisasjon og kultur», og at det burde nedsettes en antikommunistisk komité.

I samme ånd talte dr. *H. H. Aall* som i den nye organisasjon så «en

av de mest strålende bevegelser i verdenshistorien» (!).

På kongressen i London uttalte den franske professor *Louis Bertrand*: «Den nasjonalistiske internasjonale vil samle folkene til motstand mot den kommunistiske internasjonale som er deres dødsfiende. Den eneste store krig som ennå forestår Europa —likegyldig under hvilken maske den vil bli utkjempet — vil bli krigen mot internasjonalsismen. Nasjonene må derfor være rustet for å motstå den felles fiende og for — aktende på hevdelsen av sine rettigheter — å holde hverandre i likevekt.» Man må vende sig bort fra «pacifismens gjøglebillede».

Organisasjonen har nylig utgitt et skrift av den danske nazist, den i Tyskland utdannede læge *Fritz Clausen* (med forord av professor ved Norges tekniske høiskole *Wieth-Knudsen*, som også deltok i Berlin-

kongressen). Dr. Clausens skrift er et ruskomsnusk som det ikke lønner sig å referere; typisk er hans begeistring for «vår rases urgamle symbol, det nordiske solhjul, hakekorset — — som skal føre oss den vei som går fremad og opad og gir vårt folk nytt liv». I dr. Kellers innledning til dette skrift heter det:

«Folkene som forsmekter under svøpen av folkefiendtlige ideer og forlengst fortviler om at statsmennene vil bringe dem den efterlengtede fred, aner i den folkets mann, *Adolf Hitler*, som gav Europas syke hjerte sundhet og kraft tilbake, den folkelæge som også vil vise dem veien til folkelig sundhet.»

Vi håper ved disse citater å ha gitt *Nobelinstituttet* et innblikk i ånden hos den organisasjon som snart skal holde sin tredje kongress i instituttets gjestfri hus.

Arbeiderbladet nr. 234.
27 sept. 1935.

Alle som vil utrette noe må skaffe sig hensiktsmessige arbeidsredskaper. Ellers kommer man ingen vei. Slik også med en bevegelse. Den må ha de nødvendige hjelpemidler for å kunne vekke oppmerksomhet og vinne tilslutning og derved bli satt i stand til å fylle sin oppgave.

Arbeiderbevegelsens beste og mest uundværlige arbeidsredskap er dens presse. Uten den vil man ikke få det arbeidende folk i tale. Uten den vil man ikke kunne forsvare sine interesser og vinne frem.

Det har man også forstått. Derfor har man overalt lagt den største vekt på å skaffe sig en sterk og moderne presse.

Dens stilling og innflytelse avspeiler bevegelsens slagkraft og modenhetsgrad og medlemmenes forståelse og fremsyn. Heldigvis er vi her i landet nu nådd nokså langt. Det er også ydet store offer og nedlagt et veldig arbeid for å bringe arbeiderpressen dit den står idag.

Men vi må videre, stadig videre. Derfor gjelder det å ta nye tak for vår presse. Den har bud til alle arbeidere og småkårsfolk. Men da må den frem til alle disse som vi nu må vinne for våre organisasjoner og vår politikk.

Den faglige agitasjonsmåned begynner imorgen og søndag over hele landet. Opgaven er å bringe landsorganisasjonens medlemstall op i 200,000 innen årets utgang. Dessuten gjelder det om å sveis medlemmene ytterligere sammen og gjøre også de mere passive til bevisste klassekampskjempere og sosialister.

Samtidig med denne faglige agitasjon må det tas op et energisk og systematisk arbeid for å få alle fagorganiserte til å holde og lese sin presse. Ellers er de desorientert om det som angår dem selv og deres bevegelse. Hvis alle interesserte tar del i en omfattende presseagitasjon kan meget utrettes. Snakk med dine kamerater på arbeidsplassen. Undersøk forholdene i den gård du bor. Man kan på den måte skaffe mange nye abonnenter. Og det vil bety øket aktivitet i fagforeningene.

200,000 medlemmer i den faglige fellesnevner — landsorganisasjonen — til nyttår. «Arbeiderbladet»s opplag op i 60,000 i løpet av denne tid. Det må være målet som vi ved forrenede anstrengelser også skal nå.

18 sept. 1935

Sanksjoner.

Folkeforbundspaktens artikkel 16 bestemmer at hvis et medlem av Folkeforbundet griper til krig, skal de andre stater bryter alle økonomiske og finansielle forbindelser med det medlem som har brutt pakt. Artiklen forutser også at medlemsstatene kan pålegges å stille tropper til disposisjon for å sørge for at Folkeforbundets vedtak blir respektert. Imidlertid blir det neppe, iallfall i første omgang, spørsmål om militære straffeforholdsregler.

Det er altså først når krigen er brutt ut, at Folkeforbundet kan treffe bestemmelse om sanksjoner. Her må man imidlertid legge merke til at for at Italia skal kunne erklæres for å være angriper, er det en hel rekke bestemmelser i paktens som må utfylles, bl. a. hvis man går frem etter artikkel 15, enstemmighet i rådet (bortsett fra de interesserte parter).

Italia vil være meget følsomt overfor økonomiske straffeforholdsregler. Det er absolutt avhengig av tilførsel fra utlandet av en hel rekke viktige råstoffer og da særlig råstoffer som er nødvendige for å føre en krig. Det mangler helt eller har bare en ringe innenlandsk produksjon av så viktige råstoffer som bomull, kull, kobber, jernmalm, olje, tinn, nikkel, bly, gra- andre. Selv om Italia i den senere fitt, gummi, ull, foruten en rekke tid har kjøpt op store forsyninger av forskjellige varer strekker nok disse ikke til for et felttog overfor Etiopia.

Det er boikotten av tilførselen til Italia som vil være av størst virkning. En boikott av den italienske utførsel vil ikke være så effektiv. Den vil virke mere indirekte og langsommere gjennom å berøve Italia de nødvendige midler til å finansiere importen med.

Men betingelsen for at slike sanksjoner av økonomisk natur skal bli effektive er selvfølgelig at de gjennomføres av alle stater. Vanskeligheten er i så henseende, at det er tre stormakter som står utenfor Folkeforbundet. Det er Amerikas forente stater, Japan og Tyskland. Hvordan vil de stille sig?

I De forente stater er den offentlige opinion besatt av en nær sagt fanatisk vilje til nøytralitet. Det kan hende at man legger dette

ut på den måten at man handler med begge de krigførende makter, men det er overveiende sannsynlig at man istedet velger å forby utførsel av våpen og ammunisjon, til begge to.

Japan har jo åpent gitt til kjenne sin sympati for Etiopias sak, og det vil da bli oppfattet som et forræderi av de farvede raser om Japan, som gjør krav på å være deres fører, skulde forsyne Italia.

For Tyskland vilde det være en glimrende anledning til å spille vestmaktene et puss. Men det vilde bare bidra til å bringe England ytterligere over i den franske leir, og som Tyskland for tiden legger megen vekt på å holde sig godvenner med England, er det lite sannsynlig at det vil direkte utfordre det.

Men for alle tre stater og også for Folkeforbundets medlemsstater gjelder jo den gamle kapitalistiske leveregel at «forretning er forretning». Om det lukter blod av pengene og om man saboterer forsøkene på å bygge op en internasjonal rettsordning spiller i den forbindelse ingen rolle. Der er et eneste hensyn som her spiller inn, og det er at Italia kan ha vanskeligheter med å betale. Den italienske handelsbalanse opviser et svært underskudd og budgettet har ikke vært i balanse på de siste år. Leverandørene vil nok derfor kreve kontant betaling. Og det kan bare skje ved å sultefore det italienske folk. Så selv om der ikke treffes straffeforholdsregler kjører Mussolini Italia rett ut i elendigheten.

For øvrig skal man ikke overvurdere enigheten om å gjennomføre straffeforholdsregler innen selve Folkeforbundet. Frankrike holder ennå igjen. De har som bekjent krevet at England til gjengjeld skulde engagere sig til å anvende straffeforholdsregler overfor Tyskland i fremtiden. Utenriksminister Hoare gjorde forsåvid dette i sin tale i delegertforsamlingen, men franskmennene vilde ha en mere bindende avtale om dette almindelige tilsagn. Og det synes ikke England å ville gi. Så her kan det vokse frem en ny vanskelighet, som vil gjøre sig gjeldende når spørsmålet om sanksjoner blir aktuelt.

F. M.

2 Sept. 1935.

Statsråd UNDEN om Sveriges forhold til ETIOPIA-konflikten.

UPPSALA, 30. august.

Statsråd Undén holdt idag foredrag her om den internasjonale situasjon, særlig konflikten mellom Italia og Etiopia.

Det er naturlig at interessen samler sig om Genève, fremholdt statsråden, og redegjorde for bruken av sanksjoner — straffeforholdsregler — i teorien. Sanksjonssystemet har hittil ikke vært i funksjon, sa han, men det er aldri oppgitt.

Statsråden kom så inn på sanksjonspolitikken forhold til nøytraliteten. Da Sverige gikk inn i Folkeforbundet, var det klart at tilslutningen til tanken om kollektiv sikkerhet, slik som denne sikkerhet er uttrykt i Folkeforbundets pakt, vilde medføre en forandring i vår nøytralitetspolitikk, sa han. Fra svensk side har vi vært forsiktige når det var spørsmål om å skjerpe sanksjonsforpliktelsene, men vi har samtidig understreket at vi lojalt vil opfylle de plikter vi allerede har tatt på oss.

Det ligger i sakens natur at sanksjonspolitikken er forskjellig fra nøytralitetspolitikk i tradisjonell betydning. Men dermed er det ikke sagt at det ikke er plass for nøytralitetspolitikk innen Folkeforbundet. Sanksjonene kan være begrenset til visse tiltak som f. eks. eksportforbud for visse varer, mens en stat som står utenfor konflikten kan stille sig nøytral for øvrig. Og dessuten inneholder jo ikke paktens noe absolutt forbud mot krig og foreskriver ikke sanksjoner i andre tilfelle enn når et forbud mot krig er overtrådt. Det kan tenkes tilfelle av krig som ikke rammes av disse bestemmelser.

Legger man imidlertid merke til de opinionsytringer som fremkommer under truende krigsfare fra organisasjoner av forskjellig art, vil man opdage at det som fredselskende mennesker krever i et sådant øieblikk ikke er nøytralitet i betydningen av upartisk passivitet, men forebygging av krig. Nøytralitetspolitikken uttrykker et ønske fra en stat om å isolere sig og dermed søke å undgå virkningene av en krig, mens solidaritetspolitikken efter sitt idémessige innhold tilhører et stadium av internasjonal organisasjon og samhold.

Undén.

hvor det synes mulig å forebygge eller stanse en krig med forente krefter. At det er den sistnevnte linje som er den internasjonale fremskrittspolitikks linje er likeså tydelig som at organisasjon er et høiere stadium enn anarki.

Det er ingen grunn til å gi nøytralitetsbegrepet en stemningsbetonet verdi, som om en sådan politikk i og for sig er den ideelle vei for mindre stater. Den bekjente britiske fredsvenn viscount Cecil karakteriserte nylig de to linjer i internasjonal politikk og skrev i en artikkel at mot det internasjonale anarkis gamle og blodfleckete doktriner reises kravet om en ny opfatning av internasjonal solidaritet, den opfatning at krig og krigsfare angår Folkeforbundet som helhet. Vi står på skilleveien, en vei fører tilbake til internasjonalt kaos, den andre til fremtidens verdensforbund.

Den opfatning som viscount Cecil her har gitt uttrykk for, synes å være meget almindelig også i Sverige.

Jeg kan også nevne at ved å slutte sig til de retningslinjer som Folkeforbundet trakk op ved forbudet mot våbeneksport til Gran Chaco-konflikten inntok Sverige en holdning som kan karakteriseres som sanksjonspolitikken, og som ikke er nøytralitetspolitikk i tradisjonell betydning.

Arbeider bl. m. 196.

14 aug. 1935.

Beck var meget skuffet.

Frankrike er fornøyd over skuffelsen.

Nye kandestøperier.

Paris-avisen «Le Journal» offentliggjør idag et telegram fra sin utsendte medarbeider i Helsingfors, som bl. a. forteller at den polske utenriksminister Beck var meget skuffet da han forlot Finnland.

Korrespondenten hevder videre at tilnærmelsen mellom Finnland og de tre nordiske land blir hemmeligholdt, og påstår at man på det nordiske utenriksministermøte skal behandle de fire nordiske staters stilling i tilfelle av krig i Nord-Europa. Korrespondenten tror for øvrig at møtet vil bli holdt i København i begynnelsen av september. De tyske og polske manøvrer som tok sikte på å knytte Finnland til korstoget mot Sovjet-Samveldet er strandet, skriver han videre, og han tilføier at det antagelig vil bli holdt en ny konferanse i begynnelsen av neste år hvor også Estland, Latvia og Litauen blir representert.

De opplysninger som korrespondenten offentliggjør må tilskrives misforståelser. Det nordiske utenriksministermøte skal som bekjent holdes i Oslo i dagene 28. og 29. august for å drøfte spørsmål av felles interesse for de nordiske land, særlig i forbindelse med det forestående møte av Folkeforbundets delegertforsamling. Hans opplysninger om at man skal drøfte de nordiske lands stilling i tilfelle av krig i Nord-Europa og om en ny konferanse som også skulde omfatte de tre nevnte baltiske land er helt ukjent på vel underrettet hold i Oslo.

Sverre Støstad

stortingsgruppens nye formann.

Gruppenes styre supplert etter regjeringsdannelsen

Det norske arbeiderpartis stortingsgruppe holdt møte igår i lagtingssalen til rekonstruksjon av styret etter det foretatte regjeringsskifte. I møtet deltok centralstyrets medlemmer, likesom også regjeringens medlemmer var til stede.

Som formann etter Nygaardsvold og som partiets parlamentariske fører under arbeiderregjeringen valgtes enstemmig *Sverre Støstad*. Som gruppens næstformann efter Støstad valgtes, likeledes enstemmig, *Anton Alvestad*.

Til styremedlemmer istedenfor

dem som nu trer ut blev valgt varammennene *B. Olsen-Hagen* og *Andr. Moan*, og som varamenn for styret: *Lars Moen*, *Anton Jenssen*, *Samuel sen*, *Olav Versto* og *Kr. Berg*.

I møtet refererte statsminister Nygaardsvold en rekke lykkønskningstelegrammer som var innløpet til den nye regjering. Gruppens formann, Støstad, ønsket den nye regjering velkommen og uttalte håpet om det beste samarbeid mellem gruppen og regjeringen. Gruppen gav sin tilslutning til formannens velkomstord ved livlig bifall.

'Arbeiderbladet' nr. 134.
1 juni 1935

Arbeiderbladet

Statsråd Trygve Lie.

Følelse Samfund som vil
berbe må legge på rett og
retferdighet for folkets flaball.

Trygve Lie

Tegnet for «Arbeiderbladet» av maleren Th. Lerdahl.